

Belediyelerde Mali Yönetim

Yerel
Yöneticiler
İçin
Bütçe
Rehberi

Nihat Falay / Ebrar Berk/ Erdal Kaya / Ersin Kalaycıoğlu

BELEDİyelerDE
MALİ YÖNETİM:
Yerel Yöneticiler için
Bütçe Rehberi
Copyright ©1998

Bu eserin tüm telif hakları
Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı'na aittir.

ISBN: 975-8112-06-6

Grafik Tasarım
BOYUT YAYIN GRUBU

Basım:
BOYUT MATBAACILIK A.Ş.

SUNUŞ

Günümüzde yerel yönetimlerin önemi artmakta, tüm dünyada, halkın yönetime katılımını, yerel yönetimlerin etkinliğini ve şeffaflığını artırmaya yönelik arayışlar sürmektedir. Türkiye bu arayışların dışında kalamaz. Üstelik tıkanan ve çözüm üretmeyen merkezi yapımız, yönetimde köklü bir dönüşümü daha ivedi ve zorunlu kılmaktadır.

Türkiye, bugün yetkileri merkezde toplamış olan devlete güç ve etkinlik kazandırmak istiyorsa, merkez-yerel yönetim ilişkilerini gözden geçirerek yeniden düzenlemek zorundadır. Yerel yönetim birimlerini halkın katılımını ve denetimi artıracak ölçeklerle sınırlarken, diğer yandan hizmet etkinliğini ve verimini yükseltmek üzere birimler arasında eşgüdüm sağlayacak mekanizmalar oluşturmak durumundadır.

Bir düşünce ve bilimsel araştırmalara dayalı çözüm üretme merkezi olan Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etüdler Vakfı, TESEV, "yönetimin yeniden yapılanmasını" kendisine temel çalışma alanlarından biri olarak seçmiştir. Bu çerçevede, Uluslararası Cumhuriyetçiler Enstitüsü'nün (International Republican Institute-IRI) desteğiyle, "Belediyelerin Mali Yönetimi" konusunda bir araştırma yaptırmıştır. Prof. Dr. Nihat Falay, Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu ve Umut Özkırımı tarafından altı belediyemizde yürütülen bu araştırmanın sonuçları, 1996 yılında TESEV tarafından yayınlanmıştır.

Türkiye'de yerel yönetimlerin önemine inanan TESEV, belediyelerin mali yönetimlerini geliştirmek, belediye başkanlarının seçildikleri günden itibaren bütçe, yeni yatırımlar ve finansman konularını etkin biçimde yürütmelerini sağlamak amacıyla bu kitabı hazırlamıştır. Prof. Dr. Nihat Falay, Mülkiye Baş Müfettişi Ebrar Berk, Beşiktaş Belediyesi Başkan Yardımcısı Erdal Kaya ve Prof. Dr. Ersin Kalaycıoğlu tarafından hazırlanan bu kitapta, belediye başkanlarına, başkan yardımcılara, belediye meclis üyelerine ve belediyelerin ilgili diğer kurul ve üst düzey yöneticilere, bütçeleme sürecinin siyasal, hukuksal ve mali boyutları konusunda yararlı olabileceği düşünülen hususlar, bir bütünlük içinde ve özetle ele alınmıştır.

Bu kitap, öncelikle, birer yönetim birimi olarak belediyelerin siyasi yaşamımızdaki yerine, özelliklerine ve merkezi yönetimle ilişkilerine ana hatlarıyla değinmektedir. Sonra, belediye yönetiminin hukuksal boyutları, temel yasalara başvurularak verilmiştir. Mali anayasa niteliğindeki Muhasebe-i Umumiye Kanunu başta olmak üzere, belediye bütçesini, hizmet ve harcamalarını ve belediye gelirlerini düzenleyen yasalar ayrıca belirtilmiştir. İdari vesayet, hesap işlerinin denetimi, belediye organlarının, yöneticilerinin ve personelinin hukuksal durumları irdelenmiştir.

Daha sonra ise, belediye bütçelerinin mali boyutları, belediye bütçesine ilişkin düzenlemeler, bütçenin hazırlanması, görüşülmesi, onaylanması, uygulanması, denetimi ve belediye yöneticilerinin, kurullarının bu süreçteki rolleri belirtilmiş, uzun ve karmaşık olan bütçeleme süreci, temel kavram, belge ve sorumluluklar itibarıyla daha kolay anlaşılabilir şekilde vermeye çalışılmıştır.

Belediye bütçelemesine ilişkin olarak, Sayıştay ve Danıştay'ın yargı kararları ve İçişleri Bakanlığı'nın genelgeleri arasında önemli görülen ve günlük uygulamada sıkça karşılaşılan örnekler sona eklenmiştir. Böylece ilgililerin somut sorunlara yönelik bilgiler edinmesi amaçlanmıştır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın metni de ayrıca verilmiştir.

Bu çalışmanın dayandığı temel amaç, bir yandan belediye başkanı, başkan yardımcısı ve meclis üyelerinin, öte yandan genel sekreterlerin bütçelemede rol oynayan birimlerin ve görevlilerin her zaman yararlanabileceği bir başvuru kitabını geliştirmek olmuştur.

Bu kitabın hazırlanmasında, başta yazarları olmak üzere, emeği geçen herkese, İRI ve ilgili tüm diğer kuruluşlara, toplantılara ev sahipliği yapan, ve metnin geliştirilmesine katkıda bulunan belediyeler ve başkanlarına, özellikle Gaziantep Belediyesi'ne, tüm çalışma boyunca desteğini esirgemeyen TESEV yönetim kurulu üyesi Fikret Toksöz'e ve kitabı yayına hazırlayan TESEV proje asistanı Başak Ekim'e teşekkür ederiz. Dileğimiz yaklaşık bir yıldır büyük bir emekle oluşturulan ve birçok toplantıda tartışılarak gerçekleştirilen bu rehberin yerel yöneticilerimize yararlı olması ve bu çabaların amacına ulaşmasıdır.

Dr. Mehmet KABASAKAL

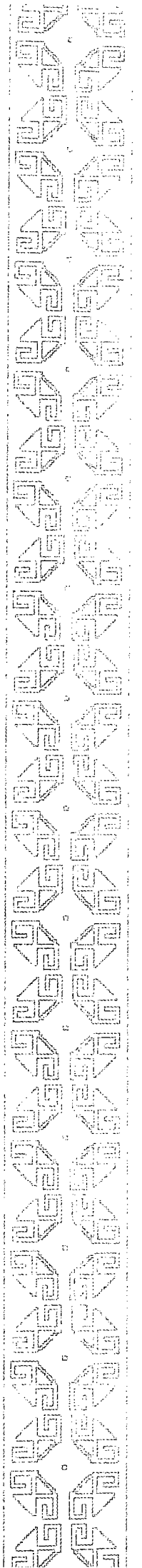
TESEV Genel Direktörü

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ: SİYASAL BOYUTLAR	9
BÜTÇELEMENİN HUKUKSAL BOYUTLARI	15
I- TEMEL DÜZENLEMELER	17
1) T.C. Anayasası	17
2) Belediye Yasaları	18
3) Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı	18
II- MALİ DÜZENLEMELER	19
1) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu	19
2) 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu	21
3) 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu	21
4) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu	22
5) 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun	22
6) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun	23
7) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu	24
8) 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	24
9) Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü	25
10) Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği	27
11) Maliye Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname	27
12) Diğer Düzenlemeler	28
III- İDARİ VESAYET VE HESAP İŞLERİNİN DENETİMİ	28
1) 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü	29
2) 832 sayılı Sayıştay Kanunu	31
3) 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3030 sayılı Kanun	32
4) Diğer Düzenlemeler	32
IV- BELEDİYE ORGANLARI VE PERSONELİNİN HUKUKSAL DURUMU	33
1) Belediye Başkanı	33
2) Belediye Encümeni	33
3) Belediye Meclisi	34
4) Belediye Memur Personeli	34
5) Belediye İşçi Personeli	36
6) Belediye Sözleşmeli Personeli	36
BÜTÇELEMENİN MALİ BOYUTLARI	39
I- BELEDİYE BÜTÇESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER	41
1) Belediyelerin Bütçesel Görevleri	41
2) Bütçenin Anlamı	44
3) Bütçe Yılı	45
4) Bütçelemelerde Program Bütçe Esası	45
5) Yatırım Programlarının Hazırlanması, Yatırım Programı-Bütçe İlişkisi	48
II- BÜTÇENİN HAZIRLANMASI	49
1) Bütçe Çağrısı	49

2) Hesap İşleri Müdürünün (Sayman) Rolü	49
3) Belediye Başkanının Rolü	50
4) Gider Bütçesinin Hazırlanması	50
5) Gelir Bütçesinin Hazırlanması	53
6) Bütçe Denkliliğinin Sağlanması	56
7) Bütçe Kararnamesi	56
8) Bütçeye Eklenen Cetveller	56
III-BÜTÇENİN GÖRÜŞÜLMESİ VE ONAYI	58
1) Belediye Encümeninin Rolü	58
2) Bütçe Komisyonunun Rolü	58
3) Belediye Meclisinin Rolü	59
4) Bütçenin Kesinleşmesi ve Onaylanması	60
5) İlçe Belediyeleri ile Büyükşehir Belediyeleri Arasındaki Bütçesel Bağlantı	60
IV- BÜTÇENİN UYGULANMASI	62
1) Bütçenin Uygulanmasında Rol Alan Yetkililer	62
2) Bütçe Uygulamasına İlişkin Sorumluluklar	62
3) Bütçedeki Değişiklikler	64
4) Bütçe Kesin Hesabı	67
5) Mal ve Hizmet Alımları	68
6) Yap-İşlet-Devret Modeli	96
7) Finansal Kiralama	97
8) Kamulaştırma ve İmar İşleri	98
9) Belediye Gelirlerinin Tahakkuk ve Tahsili	100
V- BÜTÇENİN DENETİMİ	101
1) İç Denetim (hukuksal denetim, performans denetimi)	102
2) Dış Denetim	106
KONUyla İLGİLİ AÇIKLAYICI ÖRNEKLER:	
YARGI KARARLARI - GENELGELER	111
I- SORUMLULUKLAR	113
II- TAZMİN, GECİKME ZAMMI VE PARA CEZALARI	114
III- RESMİ İLAN, BASIN VE SİGORTA GİDERLERİ	116
IV- KİRALAMALAR	118
V- BELGE DÜZENİ	118
VI- ŞİRKETLERE VE FONLARA ÖDEMELER	119
VII- TEMSİL, AĞIRLAMA VE TÖREN GİDERLERİ	121
VIII- DERNEKLERE, SPOR KLÜPLERİNE VE SPORCULARA YAPILAN ÖDEMELER	122
IX- EĞİTİM, KURS VE SEMİNER GİDERLERİ	124
X- İHALE YASASI'NA İLİŞKİN HUSUSLAR	125
XI- TAŞIT ALIMLARI, LOJMAN VE HABERLEŞME GİDERLERİ	128
AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI	131
KONUya İLİŞKİN MEVZUAT	141
İNDEKS	145

Siyasal Boyutlar

GİRİŞ

Türkiye'de kentlerin yönetimi, 1950'lerde başlayan ve özellikle 1970'lerden sonra etkileri hissedilen, kırdan kentlere göç olgusuyla birlikte tekrar önem kazanmıştır. Yeni geldikleri kentten her türlü belediye hizmetini talep etmekle birlikte, belediyelerin mali gücüne yeterli katkıda bulunmayan veya bulunmayan bu kesim, geldikleri kentlerde imar, iskan, arsa ve çevre sorunları, suç çeşitliliği ve çoğalması, işsizlik ve benzeri sorunları da arttırmış, kent sorunları ve belediyeler bu ortamda ilgi odağı olmaya başlamıştır. Bu alanda yapılan akademik çalışmalar, belediyelerin mali olanaklarını arttıracak ve kentlerin sorunları ile etkili bir biçimde uğraşılmasını sağlayacak bir idari yapı geliştirmek için yol göstermeyi amaçladılar.

Büyükşehir Statüsü

Belediyelere daha fazla mali olanak sunmanın tek başına kentlerin sorunlarını çözmeye yetmeyeceği düşüncesiyle, 1980'lerde, kentleri nüfus büyüklüklerine göre farklı yönetim biçimlerine sahip kılma uygulaması başlanmıştır. "Büyükşehir" statüsü verilmesi uygun görülen kentlere ayrı bir yönetim biçimi getirilmiş ve böylece hem mali, hem de idari olarak kentlerin yeniden düzenlenmesi amaçlanmıştır.

Güç Merkezi Yönetimde

Osmanlı İmparatorluğu'ndan miras kalan siyasal gelenekte, siyasal hayatın düzenlenmesinde, iktidarın gücünün yukarıdan aşağıya doğru uzanan bir yetki devriyle oluşmasına azami dikkat sarf edildiği görülmektedir. Siyasal hayatın ya tamamen merkezi yönetimin tekelinde olması, veya bunun olanağı yoksa, bazı yetkilerin yerel yönetimlere sınırlı bir biçimde devri söz konusu olmaktadır.

Türkiye'deki siyasal uygulamanın da büyük ölçüde merkezi hükümet ağırlıklı olarak geliştiği söylenebilir. Siyasal hayattaki tüm çabaların merkezi hükümeti denetlemek hedefinde odaklanması, yerel siyasal hayatın çapının da bir hayli küçük tutulmasına neden olmuştur. "Ankara'nın elindeki fonlardan daha fazla yararlanmak", merkezi hükümetin ilgisini çekerek,

güç merkezi
yönetimde

köy iken belde veya ilçe iken il haline gelmek, yerel siyasal hayatın temel hedefi haline gelmektedir. Bu durumda da Türkiye'deki tüm siyasal faaliyet ulusal düzeydeki kaynaklara ve mevkilere yönelik olmakta, yerel siyasal hayat da "Ankara"ya yönelik olarak yapılanmaktadır.

Yerel Yönetimlerin Güçlenmesi

yerel yönetimlerin
güçlenmesi

Bu koşullarda, yerel siyasal hayatı, o kentin yaşam standardının yükseltilmesi ve güzelleşmesi, çevresi, kültürü ve benzeri değerleri çerçevesinde algılayan kurum, süreç ve normlar gelişmemektedir. Yerel siyasal hayatı tamamiyle denetim altına almak isteyen ve bunun getireceği sorumluluk ve külfetleri de paylaşmak isteği ile hareket eden seçmen kitleleri, yerel seçkinler ve siyasal kadrolar, bugün için yeterince güçlü ve etkin değillerdir. Bunun yerine, kaynakların merkezi hükümet tarafından üretilip dağıtıldığı bir ortamda, bu kaynaklardan "Ankara" ile ilişkileri en iyi olan adayları veya partileri belediye görevlerine getirmek eğilimi güç kazanmaktadır. Vergilerin, merkezi yönetim tarafından konulduğu ve dağıtıldığı bir ortamda, merkezi hükümetin belediyelere eli açık davrandığı bir vesayet sistemi ile yetinmek esas olmaktadır. Ayrıca, merkezi hükümet, belediyeler üzerindeki idari vesayetini daha da azalttığından, belediyeler, rahat harcama yapabilen bir kent yönetimini arzu etmektedir. 1970'lerden itibaren belediyeler tarafından yapılan çeşitli yerinden yönetim önerilerinde de bu tür bir anlayış egemendir.

Odak: Belediye Başkanı

odak: belediye
başkanı

Burada, dikkat edilmesi gereken husus, yukarıda özetlenen süreçler, uygulamalar, eğilimler ve beklentiler altında yerel siyasal hayatın norm, kurum ve süreçlerinin gelişmemesi, aksine son derece cılız kalmasıdır. Bugünkü görüntüsüyle yerel meclisler, yerel dernek kuruluşları ve seçmenler yerel siyasal hayatın katılım ve temsil organlarını oluşturup işletmemektedir. Yerel yönetim, hayli güçlü bir biçimde kişisel bir yönetim biçimi görüntüsünde ve belediye başkanı odaklı olarak işlemektedir. Belediyelerin karar alma süreç ve uygulamaları üzerinde, belediye başkanı ölçüsünde etkili olan bir başka

yetkili organ yokmuş gibi gözükmektedir. Belediye meclisleri, seçilmişlerin de dahil olduğu encümenler, popüler bir belediye başkanının kolaylıkla gölgesinde kalmaktadır.

Siyasal Katılma

Siyasal katılma, kurumlar aracılığı ile olmaktan çok, kişisel girişimler halinde gerçekleşmektedir. Hemşehrilik, akrabalık gibi geleneksel ilişkiler, dernek ve kuruluşlar, mühendis ve mimar odaları, siyasal partileri dahi aşan bir güçle siyasal kararları etkileyen bir görüntü çizmektedir. Akraba, hemşehri, eş-dost ilişkileri hem kayırmayı, hem de hesap sormamayı teşvik etmekte, en azından siyasal yozlaşmayı hızlandıran etkenleri beslemektedir. Yerel siyasal hayattaki kurumların güçlenememesi, siyasal katılmayı da bir "şikayet" veya "imdat" mekanizması haline getirmektedir. Seçmen acil sorunlarına bireysel çare bulmak için belediye yönetiminin kapısını çalmaktadır. Belediye yönetimlerinin belirli alanlarda, örneğin temizlik, çevre düzenlemesi, ulaşım, sağlık ve benzeri hususlarda politikalar öneren ve bunların uygulanması için sistematik kampanyalar yürüten yerel dernek ve kuruluşların baskısından uzak durmaya çalıştıkları görülmektedir. Siyasal katılımın ve temsiline cılız olduğu bir ortamda belediye hizmetleri, başta belediye başkanı olmak üzere bazı yetkililerin uzak görüşlülükleri, girişkenlikleri, ve siyasal kariyer hesapları ile sınırlı olarak gelişim göstermekte veya gösterememektedir.

Belediye meclislerinin aralı ve seyrek toplanıyor olmaları, özellikle "büyükşehir belediyeleri"nde başkanlarca seçilmiş üyelerin çoğunlukta olduğu "Encümen"ler aracılığı ile yönetim eğilimi, hem siyasal temsil, hem de katılmayı zorlaştıran ve bir ölçüde de anlamsızlaştıran uygulamalardır. Belediye meclislerinde yerel ticaret ve iş çevreleri temsilcilerinin yoğunluğu, bu kurumları adeta yerel ticari çıkarların temsilcileri haline dönüştürürken, geri kalan belde halkını da uzaklaştıran bir yapı görüntüsü çizmektedir.

Yönetimin Yeniden Düzenlenmesi

Büyük kentler, 1980'lerin başından itibaren yapılan düzenlemelere karşın, giderek daha cazip merkezler haline gelmişler-

siyasal katılma

yönetimin yeniden düzenlenmesi

dir. 1980'lerde, kentlerin nüfusu, yılda %4'ü aşan bir oranda artmaya devam etmiştir. Kentlerdeki hayat koşulları, bu gelişme karşısında alınan tüm mali ve idari önlemlere karşın yetersiz kalmıştır. Bu koşullarda, kent halkını daha etkin bir biçimde belediye idaresine katılmaya teşvik eden ve kentin yönetim sorunlarını kent halkı ile paylaşarak onların yönetime katkı yapmasını sağlayan yerinden yönetim modelleri önerilmeye ve tartışılmaya başlanmıştır. Yerinden yönetim, merkez yönetimi ile belediyeler arasındaki ilişkilerde, yetki ve kaynak üretme faaliyetlerinin çoğunu belediyelere aktaran bir uygulamadır. Bu durumda, belediyelerin yerel kaynakların üretilmesi ve değerlendirilmesinde daha fazla rol oynaması gerekeceği gibi, yetki artışıyla orantılı olarak, sorumluluklarının artması da bir zorunluluk haline gelecektir. Siyasal temsilin güçlendirilmemesi durumunda, büyük mali ve idari yetkilere sahip olacak olan belediye yönetimlerinin, keyfilik içinde bir tür derebeylik rejimi oluşturacaklarını söylemek kehanet olmayacaktır. Dolayısıyla, yerinden yönetim, aynı zamanda yerel temsil ve katılımın yeniden düzenlenmesi, hatta yoktan varedilmesi anlamını taşıyacaktır. Bu durumda kentliler, kendi kentlerinin sorunlarını çözmek için mali kaynaklar üretmek ve dağıtmak yönünde kararlar alan belediye meclislerinde düzenli olarak ve aktif biçimde çalışacaklardır. Türkiye'deki siyasal hayatı derinden etkileyecek böyle bir düzenleme, siyasal hayattaki yarışı sadece merkezi idare odaklı olmaktan çıkartarak, aynı zamanda yerel düzeyde bir yarış haline getirecektir. Bu tür bir gelişme, siyasal hayattaki gerginlikleri azaltan, siyasal istikrarı arttıran ve sosyal hayatı olumlu etkileyen bir rol de oynayabilecektir.

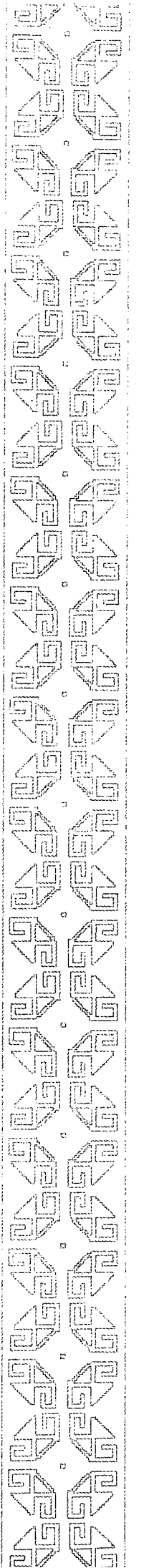
Yerel siyasal katılmayı ve temsili güçlendirmek için, belediye sınırlarını daha dar tutarken, belediye kurumlarını daha temsili ve halkın denetimine daha açık bir hale getirmek düşünülmelidir. Belediye meclislerini, çok seyrek olmayan aralıklarla ve düzenli biçimde (örneğin haftada bir), toplanan kurumlar haline dönüştürmek, yerel gelir toplayan ve transfer harcamalarıyla dağıtan karar alma mekanizmaları haline getirmek, üyeleri iki yılda bir yenilenen bir yapıya dönüştürmek hedeflenebilir. Ayrıca, yöre halkının desteğini yitiren üyele-

rin, belde seçmeninin, örneğin %20'sinin, imzasıyla görevden azli (recall) için tüm belde seçmeninin katılacağı bir seçim düzenleme girişiminde bulunulması, belediye meclislerince çıkarılacak yasaların referandum yoluyla halkın oyuna sunulması, ve belde seçmeninin, örneğin %20'sinin, imzasıyla yeni yasal düzenlemelerin "belediye meclisleri"ne sevkini (initiative) mümkün olabilmesi gibi yasal olanaklarla siyasal katılmanın sürekliliğinin ve etkinliğinin sağlanması düşünülmelidir. Böylece, seçmen sadece seçimden seçime değil, kendisini, emlakini, sokağını, mahallesi veya köyünü etkileyecek olan kararların alınmasında, veya alınmamasında, değiştirilmesinde ya da, yeniden ele alınmasında doğrudan doğruya güç ve yetki sahibi kılınabilecektir. Böylece, yerel siyasal hayata katılma anlamlı hale gelecek ve önemi artacaktır. Yerel yönetimlerin demokrasinin kökleşmesinde vazgeçilmez temel bir unsur haline gelmesi söz konusu olacaktır.

Türkiye'nin güçlenen bir yerel siyasal hayata gereksinimi vardır. Bu gelişme, ülkeye istikrar getirebilecek, siyasetteki kilitlenmelerin etkilerini yumuşatabilecek ve merkezi hükümetin yükünü hafifletecektir. Bu gelişmeler de, yerel siyasal ilişkilerin daha az gerilim altında çalışmasına yol açacak, seçmenleri siyasal hayatta daha fazla etkili olmaya, yaşadıkları beldelerin yönetimine daha etkin bir biçimde katılarak, kendi kendilerini yönetmeye başlamalarını sağlayacaktır. Yerel siyasal hayatın gelişmesi, yerel siyasal temsil ve katılma kurumlarının gelişmesi, seçmenin yeni sorumluluklar edinmesi, yerel yönetime mali ve siyasal olarak katılması ve hesap sorması anlamına gelecektir.

Yönetimin hem etkin olması, hem de demokratik bir yapıya sahip bulunması, mali planlama ve programlamadan, mali ve siyasal olarak yönetime katkıda bulunanlara (özellikle seçmene ve bütçesinin her zaman bir kısmını aldığı merkezi yönetime) hesap vermesinden geçmektedir. Bu siyasal, idari ve mali ilkeleri, bugünün yerel yönetim sisteminde belediyeler için ortaya koyarak, hem yöneticilere hem de bu konu ile ilgilenenlere yardımcı olmak gerekir.

Bütçelemenin Hukuksal Boyutları

I- Temel Düzenlemeler

1) T.C. Anayasası

Anayasamızın, İdare'nin temellerini düzenleyen 123. ve müteakip maddelerinde; idarenin bir bütün olduğu, kuruluş ve görevlerinin merkezden ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı, kamu tüzel kişiliğinin ancak yasaya veya yasanın açıkça verdiği yetkiye dayanılarak kurulabileceği; merkezi idarenin taşra düzeyinde temel kademesinin İller'den oluşacağı, illerin yönetiminin yetki genişliği esasına dayanacağı belirlenmiştir. **Anayasa'nın 127. maddesinde de Mahalli İdareler ile ilgili esaslar** düzenlenmiştir.

T.C. Anayasası

Anayasamızın 127. maddesinde "mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri" olarak ifade edilmiş; kuruluş ve görevleri ile yetkilerinin, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak, yasa ile düzenleneceği ve büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimlerinin getirilebileceği hükme bağlanmıştır.

mahalli idareler

Anayasamızın getirdiği ilkeler doğrultusunda, belediyeler ise; idarenin bütünlüğü ile iller yönetiminin yetki genişliği esası çerçevesinde, karar organları yasada belirtilen seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan ve belde halkının yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş, görev ve yetkileri yerinden yönetim ilkesine uygun olarak yasa ile düzenlenmiş bulunan kamu tüzel kişileridir.

Yine Anayasamızın 127. maddesi hükmü çerçevesinde, mahalli idarelerin seçilmiş organlarının bu sıfatlarını kazanmalarına ilişkin itirazların çözümü ile bu sıfatlarını kaybetmelerine ilişkin denetim, ancak yargı yolu ile olabilmektedir. Ancak **İçişleri Bakanı**, görevleri ile ilgili bir suç sebebi ile haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan **mahalli idare organlarını veya bu organların üyelerini**, geçici bir tedbir olarak, kesin hükme kadar **görevlerinden uzaklaştırma ile yetkilendirilmiştir**.

Ayrıca merkezi idare; mahalli idareler üzerinde, yerel hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun olarak yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, kamu yararının korunması

ve yerel ihtiyaçların gereğince karşılanması amacı ile yasada belirtilen ilke ve esaslar çerçevesinde idari vesayet yetkisine de sahip bulunmaktadır.

2) Belediye Yasaları

belediye yasaları

Belediyelerin kuruluş esasları ile görevlerini düzenleyen temel yasa, 03.04.1930 tarih ve 1580 sayılı "Belediye Kanunu"dur. Söz konusu yasa, 1930 yılından itibaren, gelişen koşulların zorlaması ile çeşitli değişikliklere uğramışsa da, temel nitelikleri ile belediyelerin kuruluş ve işleyiş biçimi ile görevleri konusunda esaslı bir değişim getirilmemiştir.

Ancak ülkemizin ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarının; metropol yerleşimlerin sorunlarını farklılaştırıp, ağırlaştırması ve yoğunlaştırmasının da zorlamasıyla, bu tür yerleşim yerlerinde, belediyenin farklı bir modelde yapılandırılması gerekmiş ve bunun sonucunda, 08.03.1984 tarih ve 195 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile **Büyükşehir Belediyesi** modeli oluşturulmuştur. Bu düzenleme, 27.06.1984 tarih ve 3030 sayılı "Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun" ile günümüzdeki şeklini almıştır. Söz konusu Kanun'a, 30.06.1987 tarih ve 3394, 12.03.1993 tarih ve 3866 sayılı yasalar ile 12.8.1988 tarih ve 335 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişiklikler getirilmiştir.

3) Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Avrupa Yerel
Yönetimler
Özerklik Şartı

21.11.1988 tarihinde, Türkiye tarafından Strasbourg'da imzalanan, Avrupa düzeyinde yerel yönetimlerin taşıyacağı temel özellikler ile ortak özerklik koşullarını düzenleyen ve merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki gözetim ve denetim yetkisine kısıtlamalar getiren "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı", 08.05.1991 gün ve 3723 sayılı kanun ile kabul edilmiş ve söz konusu kanunun 1. maddesinde öngöröldüğü şekilde, Bakanlar Kurulu'nun 06.08.1992 tarih ve 92/3398 sayılı kararı ile onaylanmış bulunmaktadır.

Ekte tam metni verilen söz konusu belgede, imzalayan ülkelerin, kendilerini, belgede belirlenen ilkelerle bağı kabul edecekleri ifade edilmiştir. Bu bakımdan, merkezi idare, belgede

belirlenen yasa ile belirlenen kurallar çerçevesinde yerel yönetimlerin özerkliğini ve Şart'ın 9. maddesinde belirlenen mali kaynakları, yerel yönetimlere sağlamayı taahhüt etmiş bulunmaktadır.

II- Mali Düzenlemeler

Belediye gelirlerinin tarh, tahakkuk ve tahsili ile giderlerinin konu, kapsam ve nitelikleri ile düzeni, çeşitli yasa, tüzük ve yönetmeliklerle belirlenmiştir.

Anayasamızın 161. maddesinde, devletin ve kamu tüzel kişilerinin harcamalarının, yıllık bütçelerle yapılacağı, 73. maddesinde de vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin, kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılabilceği hüküm altına alınmıştır.

Buna göre **belediyelerin, ancak yasa ile konulmuş bulunan ve tahsiline kendilerinin yetkili kılındığı vergi ve harçları tarh, tahakkuk ve tahsil edebilmeleri mümkündür.** Bu yükümlülükler dışında, belediyeler, herhangi bir şekilde kendi organlarının kararları ile yeni vergi ve harç koyamayacaklar, yasa ile kendilerine tanınmış yetki dışında oran ve miktarlarını değiştiremeyecekler, vergi ve harç konusunu teşkil eden işler için ayrıca ücret tarifesi düzenleyemeyeceklerdir. Belediyelerin, yapacakları harcamaları da, yine yasalar ile kendilerine verilen görevlerin gerektirdiği konu ve kapsam dahilinde ve bütçe ödenekleri ile sınırlı biçim ve miktarlarda gerçekleştirmeleri gerekmektedir.

1) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu

Belediyelerin gelirleri, temel olarak 26.05.1981 tarih ve 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu ve ek ve değişiklikleri ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Yasa, belediye gelirlerini;

- Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı payı;
- Belediye vergileri;
- Belediye harçları;
- Harcamalara katılma payları;
- Ücretler;
- Özel yardım ve fonlar

Belediye Gelirleri Kanunu

Belediye Meclisi'nin yetkisi

olarak belirlemiş bulunmaktadır. Yasa, özellikle **vergi ve harç gelirlerinin tarifelerinin düzenlenmesi** konusunda da bir ayırım getirmiştir. Nitekim yasanın 96/A maddesinde, kaynak suları harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, ölçü ve tartı aletleri muayene harcı, kayıt ve suret harcı, imar mevzuatı gereğince alınacak harçlar, muayene-ruhsat ve rapor harcı, sağlık belgesi harcı ile bina inşaat harcı tarifelerinin yasanın 95. maddesi gereğince oluşturulan belediye grupları itibariyle tespiti yetkisi, Bakanlar Kurulu'na tanınmıştır. Bu durumda, söz konusu gelir türleri için belediye meclislerinin tarife düzenleme yetkileri bulunmamaktadır.

Yasanın 96/B maddesinde, yukarıda sayılanlar dışında kalan vergi ve harçların maktu tarifelerinin düzenlenmesine belediye meclisleri yetkili kılınmışlardır. Ancak belediye meclisleri söz konusu vergi ve harç tarifelerini düzenlerken, beldenin çeşitli semtleri arasındaki toplumsal ve ekonomik farklılıkları da gözönünde bulundurmak, yasada belirlenen en az ve en çok miktarlar dahilinde tespit yapmak durumundadırlar.

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 97. maddesinde; aynı kanunda harç veya katılma payı konusu yapılmayan ve belediyelerin, ilgililerin isteğine bağlı olarak ifa edecekleri her türlü hizmetler için, belediye meclislerince düzenlenecek tarifeye göre ücret almaya yetkili oldukları belirlenmiştir. Söz konusu **ücret tarifeleri ise 1580 sayılı Kanun'un 71. maddesi uyarınca mülki amirin onayına tâbi** bulunmaktadır.

Yasaya 3239 sayılı Kanun ile eklenen mükerrer 97. maddede, **müze giriş ücretleri ile madenlerden belediyelere pay verilmesi** öngörülmüş, bu paylar da belediye gelirleri arasında sayılmıştır.

Belediye Gelirleri Kanunu'nun 86., 87. ve 88. maddelerinde; **yol, kanalizasyon ve su harcamalarına katılma payları** belediyelerin diğer bir tür gelirleri olarak belirlenmiştir. Söz konusu paylar, esasen vergi hükmündedir. Nitekim 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'un 1. maddesinde, katılma paylarının, takip ve tahsil usulleri bakımından söz konusu yasanın hükümlerine tâbi olduğu hüküm altına alınmıştır. Bu itibarla harcamalara katılma paylarının tahakkuk ve tahsil edilmesinde, belediye organlarının herhangi bir takdir yetkileri bulunmamaktadır. Harcamalara katılma

paylarının hesaplanmasında, bina ve arsaların emlak vergisi değerinin % 2'si esas alınmaktadır.

2) 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu

Genel idareye ait tüm gelir ve giderin yönetim ve muhasebe ilkeleri, 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü ile Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği'nde düzenlenen hususlar dışında kalan tüm konularda 1050 sayılı kanun hükümleri belediyeler için de uygulanmaktadır. Nitekim Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün muhtelif maddelerinde Muhasebe-i Umumiye Kanunu'na atıflar yapılmaktadır.

Muhasebe-i
Umumiye Kanunu

Söz konusu yasa gelir, gider ve ayniyat tahakkuk amir ve memurlarının, saymanların ve ita amirlerinin görev, yetki ve sorumluluklarını, deruhte-i mes'uliyet (sorumluluk üstlenme) şartlarını, harcamaların cereyan edeceği düzeni ve bunların gerektirdiği sorumlulukları düzenlemektedir.

3) 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu

Devlet İhale Kanunu'nun 1. maddesi hükmü uyarınca, belediyelerin her türlü alım, satış, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri yasada öngörülen usul, ilke ve yöntemlere tâbi bulunmaktadır. Belediye gider bütçelerinden yapılacak harcamaların önemli bölümü bu ilke, yöntem ve usuller çerçevesinde gerçekleştirilmek durumundadır.

Devlet İhale
Kanunu

Yasanın 3. maddesi uyarınca, söz konusu **ihaleleri yaptırma ita amiri sıfatı ile belediye başkanı yetkili kılınmış**, 13. maddesinde de **belediye encümeni ihale komisyonu olarak görevlendirilmiş** bulunmaktadır. Encümenin ihale kararlarının yürürlüğü veya iptali yetkisi de yasanın 31. maddesi ile ita amiri sıfatı ile belediye başkanına bırakılmıştır.

Yasanın 2. maddesinde, arsası temin edilmemiş, mülkiyet ve kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış bulunan, gerekli olduğu halde imar durumu, tip yapılarda tatbikat, diğerlerinde de avan projeleri ve bunlara dayalı keşifleri bulunmayan yapım işlerinde ihaleye çıkılamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu bakımdan bütçe ödeneklerinin tespit ve tahsisinde, söz konusu yasa hükmüne uyulması gerekmektedir.

Vergi Usul Kanunu

4) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 102. maddesinde; vergi inceleme yetkisi hariç olmak üzere, **belediye gelir şube müdürü**, bulunmayan yerlerde **belediye hesap işleri müdürü veya muhasebecinin vergi dairesi müdürü sıfat ve yetki-sine haiz olduğu**; söz konusu yasada en büyük mal memuru-na verilmiş yetkilerin Belediye Gelirleri Kanunu uygulaması yönünden belediye başkanı tarafından kullanılacağı belirlenmiş, 98.maddesinde de, 2464 sayılı Kanun'da aksine hüküm bulunmayan hallerde belediye vergi, harç ve katılma payları hakkında 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile ek ve değişikliklerinin uygulanacağı belirlenmiştir.

Bu itibarla; belediye vergi ve harçları ile katılma payları konusunda, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nda farklı özel düzenleme bulunmaması halinde, tarh, tahakkuk, tahsil ve ödeme, uyuşmazlık, uzlaşma, vergi cezaları gibi hususlarda 213 sayılı Vergi Usul Kanunu ile ek ve değişiklikleri uygulanmaktadır.

5) 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun

genel bütçe vergi gelirlerinden pay verilmesi

Söz konusu yasa, genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamı üzerinden belediyelere de pay verilmesini öngörmektedir ve bu payların toplanması ve dağıtımı, İçişleri Bakanlığı emrinde olmak üzere, İller Bankası aracılığı ile yapılmaktadır. Söz konusu paylar, belediyelerin gelir bütçelerinin önemli bir kalemini oluşturmaktadır. Bu payların % 6'sına tekabül eden bölümü, İller Bankası tarafından son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, büyükşehir belediyeleri dışındaki belediyelere dağıtılmaktadır. Ayrıca, İller Bankası'nda toplanan belediyeler payının genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı toplamının %3'üne tekabül eden bölümü, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı emrinde Belediyeler Fonu olarak, yine aynı bankada ayrı bir hesapta toplanmaktadır. Bu fondan, nüfusuna bakılmaksızın tüm belediyelerin İller Bankası'nın yıllık yatırım programına giren haritaları, imar planları, her türlü tesis-

leri ve bunlara ait projeleri için, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca hazırlanan "Belediyeler Fonu Yönetmeliği" çerçevesinde tahsis yapılmaktadır.

Ancak **İller Bankası**, kendisine borçlu belediyelerin vadesi gelmiş **borç taksitlerini, genel bütçeden bu idarelere ayrılan paylardan kesmeye de yetkili** bulunmaktadır.

Ayrıca genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının, % 0,25'ine tekabül eden kısmı belediyelere, % 0,30'una tekabül eden kısmı ise il özel idarelerine ait paylardan alınarak oluşturulan toplam %0,55'lik kısmı, İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskan Bakanlıkları emrinde, Mahalli İdareler Fonu olarak İller Bankası'nda açılan ayrı bir hesapta toplanmaktadır. Bu fonun genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının % 0,15'ine tekabül eden kısmı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca belediyelerin imar uygulamalarında; % 0,40'ına tekabül eden kısmı da İçişleri Bakanlığı'nca mahalli idareler için kullanılmaktadır.

Yasaya 3986 sayılı Kanun ile eklenen Ek:4. madde hükmü uyarınca, belediyeler ile bunlara bağlı veya bunlara ait tüzel kişilerin 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun'a göre takip edilen borçları ile **Hazine'nin kefalet ettiği dış kredilerden kaynaklanan veya Hazine tarafından kefalet veya garanti edilen borçları**, garanti edilen dış kredi ödemelerinden doğan borçları ile **Sosyal Sigortalar Kurumu'na olan prim borçları**, bu paylardan olan alacaklarına mahsup edilebilmektedir. Yukarıda belirtilen oranlarda, bütçe yasalarına konulan hükümlerle de değişiklikler yapılabilmektedir.

6) 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun

Belediyelere ait vergi, resim, harç, ceza takip ve soruşturmalarına ait yargılama giderleri, vergi cezası, para cezası gibi asli; gecikme zammı, faiz gibi ferî kamu alacakları ile akitten, haksız fiil veya iktisaptan doğanlar dışında kalan ve kamu hizmetinin yürütülmesinden doğan diğer alacakları ile bunların takip masraflarının tahsil edilmesi ile ilgili işlemler, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun hükümlerince yürütülmektedir.

Yasada **cebren takip ve tahsil hükümlerinin, belediyelerin** kamu tüzel kişisi olarak idare hukuku bakımından üstün du-

İller Bankası

Amme
Alacaklarının
Tahsili Usulü
Hakkında
Kanun

rumda bulunduğu vergi, harç, yargılama giderleri ile harcamalara katılma payları gibi asli alacakları ile bunlara ilişkin gecikme zammı ve faiz gibi ikincil alacaklarına uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Borçlar Hukuku kapsamında bulunan, akitten veya haksız fiilden veya iktisaptan doğan ve idare hukuku alanına girmeyen alacakları için, 6183 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanmasına olanak bulunmamaktadır.

Kurumlar Vergisi Kanunu

7) 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu

5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu'nun değişik 4. maddesinde; belediyelere ait veya tâbi bulunan iktisadi kamu müesseselerinin, söz konusu verginin mükellefi olduğu belirlenmiş, bunların kazanç amacı gütmemelerinin, faaliyetlerinin yasa ile tevdi edilmiş olmasının, tüzel kişiliklerinin bulunmamasının, bağımsız muhasebelerinin veya tahsis edilmiş sermaye veya işyerleri olmamasının mükellefiyetlerine etki yapmayacağı hükme bağlanmıştır.

Yasanın 7. maddesinde de; belediyeler veya bağlı müesseseler tarafından işletilen **su, havagazı, elektrik, soğuk hava deposu** ile belediye sınırları içindeki yolcu **taşıma işletmeleri** ile mezbahalar **vergiden istisna** edilmiş bulunmaktadır.

genel kadro usulü

8) 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (KHK)

Diğer kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra, belediyelere ait memur ve sürekli işçi kadrolarının ihdası ve iptali ile kullanılmasına ilişkin esas ve usulleri düzenleyen söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin 5.maddesinde, belediyelerin ve bunların kurduğu birlik, müessese ve işletmelerin 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamındaki **memur kadrolarının, Bakanlar Kurulu Kararı ile ihdas edileceği**; 9. maddesinde de, değişikliklerin yine Bakanlar Kurulu kararı ile yapılabileceği hükme bağlanmıştır.

Kanun Hükmünde Kararname'nin 11/C maddesinde, **belediyeler** ile bunların **kurduğu birlik ve müesseselerde sürekli işçi çalıştırılmasının, İçişleri Bakanlığı vizesine tâbi olacağı**, bu kuruluşlarda yeni kurulan birimler ile yeniden satın alınacak iş araç ve makinaları ile toplu taşıma araçları için ihtiyaç du-

yulacaklar dışında, sürekli işçi kadrosu istenemeyeceği ve vize yapılamayacağı belirlenmiştir.

Bu durumda, belediyelerde ve bunlara tâbi kurum ve kuruluşlar ile işletmelerde, doğrudan belediye meclisi veya bunların kendi organlarının kararı ile yeni memur veya sürekli işçi kadrosu ihdası mümkün olmadığı gibi, kadrolarda bir değişiklik yapılması imkanı da bulunmamaktadır. Bu nedenle, bütçe personel ödeneklerinin vizeli kadro cetvellerine uygun biçimde ayrılması gerekmektedir.

9) Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü

Büyükşehir ve diğer belediyelerin bütçe ve muhasebe işlemlerine ilişkin temel hükümleri düzenleyen Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün 4. maddesi uyarınca, bütçe, belediyelerin gelir ve gider tahminlerini gösteren, gelirlerin toplanmasına ve hizmetlerin yapılması ile harcamaların gerçekleştirilmesine izin veren meclis karardır. Tüzüğün 5. maddesine göre, bütçede bir kararname metni ve buna ek olarak, Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği'nde belirtilen cetveller eklenecektir. Bütçe kararnamesine yasa, tüzük ve yönetmeliklere aykırı hükümler konulamayacaktır.

Tüzüğün 6. maddesi, her yıl Mayıs ayının ilk haftasında **belediye başkanının bütçe çağrısı** ile başlayıp, belediye meclisinin Ekim ayı (büyükşehir belediyesinin Kasım ayı) toplantısında karara bağlanması ve mülki amir tarafından onaylanması ile sonuçlanan bir prosedür öngörmektedir. Bu prosedürün temel aşamaları

- Belediye başkanının bütçe çağrısı,
- Saymanın gider bütçe önerilerini inceleyip uygunluğunu sağlaması,
- Saymanın hazırlık bütçesini düzenleyip belediye başkanına sunması,
- Bütçe taslağının belediye başkanınca incelenmesi,
- Taslağın belediye encümenince incelenip görüşülmesi,
- Encümenin inceleyip tasarı haline getirdiği bütçeyi belediye başkanına iadesi,
- Bütçe tasarısının belediye başkanınca belediye meclisine tevdi edilmesi,

Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü

bütçe süreci

**bütçeyi
onamada mülki
amirin yetkisi**

- Bütçe tasarısının en geç 15 gün içinde Bütçe Komisyonu'nda incelenmesi,
 - Belediye meclisinde kararnamenin madde madde, bütçenin ise program-program incelenip tümü üzerinde oylama yapılmaksızın kabulü,
 - Mülki amir onayı ile kesinleşmesi,
- olarak belirlenmiştir.

Bütçeyi onamaya yetkili mülki amire, kendisine tevdi tarihinden başlayarak bir haftalık inceleme süresi tanınmıştır. Bu süre sonunda incelenip, onaylanmayan bütçeler kesinleşecektir.

Tüzük'ün 14. maddesi uyarınca **onamaya yetkili mülki amir**,

- Bütçe kararnamesi metninde yasa, tüzük ve yönetmeliklere aykırı bulunan madde ve ibareleri çıkartmaya ve düzeltmeye,
 - Belediyelerin tahsile yetkili bulunmadıkları gelirleri çıkartmaya veya yasa ve tarifelerin öngördüğünden fazla konulan kısmı yasal miktara indirmeye,
 - Belediyelere yasa, tüzük ve yönetmeliklerle verilen görevler dışında kalan işler için konulan ödenekleri çıkarmaya,
 - Yasalarla bütçelere konulması zorunlu bulunan giderlere ilişkin ödenekleri ve kesinleşmiş yönetim borçlarını eklemeye,
 - Yıllık yatırım programlarının gerçekleşmesi için gerekli ödenekleri eklemeye,
 - Planda bulunmayan ve yıllık uygulama programlarına alınmayan yatırımlar için konulan ödenekleri çıkarmaya,
- yetkili kılınmıştır. Bütçeyi onamaya yetkili mülki amir tarafından yapılan değişikliklere karşı belediye meclisleri Danıştay nezdinde itirazda bulunabilmektedirler.

Tüzük, bütçelere yatırım ödeneklerinin konulması konusunda önemli bir hüküm getirmiş, bu ödeneklerin kesinlikle belediyelerce hazırlanacak bir yatırım planı ve bu plana ait yıllık uygulama programı çerçevesinde bütçelere konulması öngörülmüştür. Nitekim Tüzük'ün 4. maddesinde, bütçelerin kalkınma planı ve programlarının gereklerine uygun olarak düzenleneceği; 36. maddesinde de, belediyelerin, yasalarla kendilerine verilen tüm hizmetleri, Devlet Kalkınma Planının ilkelerine, hedef ve sürele-

rine uygun olarak yapacakları, yatırım plan ve yıllık uygulama programlarına göre yürütecekleri, planda bulunmayan ve yıllık uygulama programına alınmayan yatırımlara bütçelerde yer verilemeyeceği hüküm altına alınmıştır. Buna göre, yatırım planı ve yıllık uygulama programı yapılmaması halinde bütçeye hiçbir yatırım ödeneği konulması mümkün bulunmamaktadır.

Tüzük, bütçe uygulamasında sorumlu kademeleri, ita amiri, tahakkuk memurları ve sorumlu sayman zinciri ile belirlemiş, bunların yetki ve sorumluluklarını düzenlemiştir. Bu tüzük, aynı zamanda, bütçe içi ve dışı avans ve kredi işlemleri, bütçe emaneti ve aylık mizanlar, kesin hesap ile mal muhasebesi ve bütçe içi fonlarla ilgili düzenlemeler getirmektedir.

bütçe uygulamasında sorumluluklar

10) Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği

Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün 101.maddesine göre çıkarılan Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği, Tüzük hükümlerinin uygulanmasına ilişkin teknik detayları, hesap ve muhasebe düzeni ile kullanılacak cetvel, defter ve her türlü belgeyi belirleyen kapsamlı bir düzenleme niteliğindedir.

bütçe uygulamasında sorumluluklar

Yönetmelikle getirilen ve bütçeleme süreci içinde temel yapıyı belirleyen unsur, **bütçe tekniği olarak, program bütçe uygulamasının kabulüdür.** Belediye bütçelerinin düzenlenmesinde kullanılacak bütçe formül ve cetvelleri ile ayniyat muhasebesi işlemleri ve bütçe harcamalarına ilişkin formülleri belirleyen (R) cetveli yönetmelikte yer almış bulunmaktadır.

11) Maliye Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

178 sayılı Maliye Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 12/d maddesinde, mahalli idarelerin vergi sisteminin devlet vergi sistemi ile uyumunu sağlayıcı tedbirleri almak, 37.maddesinde de belediyeler ve bağlı kuruluşlarının her türlü mali işleri ile ilgili bilgi, belge ve hesap durumları ile borçlanma ve ödeme imkanları üzerinde inceleme yapmak, bütçe ödenekleri ile diğer olanakları en etkin biçimde kullanmak üzere gerekli önlemleri almak ve bu maksatla gereğinde ilgili kurum ve kuruluşlardan bu önlemleri uygulamayı is-

Maliye Bakanlığı'nın yetkisi

temekle Maliye Bakanlığı yetkili kılınmıştır. Bakanlık, Yasa'nın 39. maddesine göre bu görev ve yetkilerini tüzük, yönetmelik, tebliğ, genelge ve idari metinlerle düzenleyebilmektedir.

Bu bakımdan belediye bütçelerine ilişkin her türlü işlemler ile gelirlerin toplanması ve harcamaların yapılmasında, Maliye Bakanlığı'nca yapılan düzenlemelerin de dikkate alınması gerekmektedir.

12) Diğer Düzenlemeler

diğer mevzuat

Yukarıda sayılan temel düzenlemeler dışında, çeşitli yasa, tüzük ve yönetmeliklerle, belediye gelir ve giderlerinin dayanağı olan çeşitli düzenlemeler de yapılmış bulunmaktadır. Bunlar arasında **Emlak Vergisi Kanunu**, **Otopark Yönetmeliği**, **İmar ve Kamulaştırma yasaları**, **Kamu Konutları Kanunu**, **Taşıt Kanunu**, **Belediyeler Fonu**, **Çevre Kirliliğini Önleme Fonu**, **Trafik Hizmetlerini Geliştirme Fonu**, **Mahalli İdareler Fonu** ve benzeri yönetmelikler sayılabilir.

Yukarıda bir kısmı sayılan ve yönetmeliklerle getirilen düzenlemelerin temel özelliği ise; bu konularda sağlanan finansmanın şarta bağlı olması, başka yerlerde kullanılamaması ve harcama prosedüründe idari vesayetin söz konusu olmasıdır.

III- İdari Vesayet ve Hesap İşlerinin Denetimi

idari vesayet

Anayasamızın 127. maddesinde, merkezi idarenin, mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesine uygun şekilde yürütülmesi, kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve yerel ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacı ile yasada gösterilen ilke ve yöntemler doğrultusunda, mahalli idareler üzerinde idari vesayet yetkisine sahip olduğu hükme bağlanmıştır.

Bu hüküm gereğince, muhtelif yasalarda düzenlenen idari vesayet; uygulamada, belediye organlarının belli kararları üzerinde onay yetkisi, bu organların bazı kararlarının ön onayla yürütülebilmesi, bir kısım hizmetlerin yerine getirilebilmesi veya alımlarda bulunulabilmesi için Bakanlar Kurulu'ndan karar

alınması ve benzeri şekillerde ortaya çıkmaktadır. İdari vesayet-
tin önemli bir alanı da, belediyelerin bütçe faaliyetleri ile icraa-
tının merkezi idare tarafından denetimi şeklinde ortaya çıkmak-
tadır.

1) 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ve İçişleri Bakanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü

İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında 3152 sayılı
Kanun'un 1. maddesinde, mahalli idarelerin yönlendirilmesi; 2.
maddesinde de, mahalli idarelerin merkezi idare ile ilişkilerinin
düzenlenmesi görevi, İçişleri Bakanlığı'na verilmiştir. Yasanın
11. maddesinde de; **İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel
Müdürlüğü'nün görevleri**, mahalli idarelerin iş ve işlemlerine
ilişkin çeşitli yasa, tüzük ve yönetmeliklerle bakanlığa verilmiş
bulunan görev ve hizmetleri yapmak, takip etmek, sonuçlandır-
mak ve geliştirmek, bakanlığın sahip olduğu idari vesayet yetki-
sinin mevzuat hükümleri gereğince uygulanmasını sağlamak,
yatırım ve hizmetlerin kalkınma plan ve yıllık programlara uy-
gun biçimde yapılmasını gözetlemek ve teşkilat, araç ve kadro
standartlarını saptamak sayılmıştır.

Yasanın 15. maddesinde de; mahalli idareler ile bunlara bağ-
lı ve bunların kurduğu veya özel kanunla kurulmuş bulunan bir-
lik, işletme ve müessese ile teşebbüslerin işlem ve hesaplarının
teftiş ve denetlenmesi, bunların seçilmiş veya atanmış organları
ve bu organların üyeleri ile diğer kamu görevlileri hakkında in-
celeme, araştırma ve soruşturma yapmak yetkisi, **İçişleri Ba-
kanlığı Mülkiye Teftiş Kurulu**'na verilmiştir.

İçişleri Bakanlığı **Mülkiye Teftiş Kurulu Tüzüğü'nün** 5.
maddesinde; mahalli idareler ile bunlara bağlı olan veya bunlar
tarafından veya özel kanunla kurulan birlik, işletme, müessese
ve teşebbüslerin çalışma, işlem ve hesaplarını teftiş etmek ve de-
netlemek, bu kuruluşların personeli ile mahalli idarelerin seçil-
miş veya atanmış organları ve bunların üyeleri ile diğer kamu
görevlileri hakkında inceleme, araştırma ve soruşturma yapmak,
Bakanlık Mülkiye Teftiş Kurulu'nun görevleri arasında sayılmıştır.

Bu bakımdan, belediyeler ile belediyelere bağlı ve belediyele-
rin kurduğu veya özel yasa ile kurulan birlik, müessese ve işlet-

İçişleri Bakanlığı'nın
denetim ve
gözetimi

Mülkiye
Teftiş
Kurulu

me veya teşebbüslerin gerek icraatı ve gerekse hesap iş ve işlemlerinin denetimi ile seçilmiş organları ve bunların üyeleri ile kamu görevlileri hakkında inceleme ve soruşturmalar, İçişleri Bakanı adına **Mülkiye Müfettişleri**'nce yapılmaktadır. Söz konusu iş ve işlemler, 3152 sayılı Kanun'un 38. maddesi hükmü doğrultusunda ve ilgili Yönetmelik çerçevesinde **bakanlık kontrolörlerince** de yapılabilir.

Belediyelerin ve bunların kurduğu işletme ve müesseselerin mülkiye müfettişleri veya bakanlık kontrolörleri tarafından denetlenmesi sonucunda düzenlenen layihalarda, tahakkuk memuru, sayman ve ita amirleri ile diğer sorumlular adına münferiden veya zincirleme kişi borcuna veya bütçe hizmetlerinden doğan kişi borcuna alınması teklif edilen ödemelerle ilgili yapılacak işlemler, İçişleri Bakanlığı'nın 24.05.1993 gün ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü'nün 70000/1759 sayılı genelgesinde belirtilmiş bulunmaktadır.

teftiş
layihasının
belediye
meclisinde
görüşülmesi

Söz konusu genelge uyarınca; **teftiş takip eden belediye meclisinin ilk olağan toplantısında**, teftiş layihalarındaki kişi borcu önerileri hakkında **istişari görüş kararı** alınacaktır.

a- Belediye meclisinin, teftiş layihasında yer alan kişi borcu önerilerinin benimsenmesi yolunda karar vermesi halinde, adına kişi borcu çıkarılanlara belediye meclisi kararı ve müfettiş önerisi tebliğ edilecek, bunların ödemeyi kabul etmeleri halinde kişi borçları defterine kaydedilerek takip ve tahsili yoluna gidilecektir.

Sorumluların ödemeyi kabul etmemeleri halinde ise belediye meclisi kararı, müfettişin kişi borcu ile ilgili teklifi ve ödemenin dayanağını teşkil eden tüm belgeler, ödemenin ait olduğu yıla ait kesin hesapla birlikte Sayıştay Başkanlığı'na gönderilecek ve Sayıştay kararına göre işlem yapılacaktır.

b- Belediye meclisinin, teftiş layihasında yer alan kişi borcu önerilerinin benimsenmemesi yolunda karar vermesi halinde; Belediye meclisi kararı, ilgili teftiş layihası ile ödemelerin dayanağını teşkil eden tüm sarf belgeleri, ödemenin yapıldığı yıla ait bütçe kesin hesabı ile birlikte **Sayıştay Başkanlığı**'na gönderilecek ve Sayıştay kararı doğrultusunda işlem yapılacaktır.

2) 832 sayılı Sayıştay Kanunu

Sayıştay Kanunu'nun geçici 8. maddesinde; il özel idareleri ve belediyelerin denetlenmesine ilişkin özel yasa yürürlüğe girinceye kadar, 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanunu ile eklerinin, il özel idareleri ile belediyelere ait hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı belirtilmiştir. Bu hükmün çerçevesinde **belediyelerin hesap iş ve işlemleri, Sayıştay denetimine tâbi bulunmaktadır.**

Sayıştay Kanunu'nun 1. maddesi uyarınca, Sayıştay denetimi, hesap iş ve işlemlerinin yargılama yolu ile kesin hükme bağlanması işlemi niteliğindedir. Bu bakımdan Sayıştay kararları yargı ilamı niteliği taşımaktadır.

Sayıştay Kanunu'nun 48. maddesi hükmü doğrultusunda, **Sayıştay Denetçileri** tarafından yapılan denetim sonucunda düzenlenen ve mevzuata uymadığı veya noksan olduğu görülen işler hakkındaki soru belgesi, sorumluların savunmalarının alınması amacıyla kendilerine tebliğ edilir. Bu tebliğ işleminden itibaren savunma süresi otuz gündür. Bu süre içinde savunma yapılmaması halinde, Sayıştay Denetçisi, mevcut belgelere göre raporunu düzenleyerek Sayıştay Başkanlığı'na sunacaktır. Kanun'un 50. maddesi hükmü doğrultusunda, Sayıştay Başkanlığı, söz konusu raporları sorumluların yargılanması amacıyla ilgili Dairelere tevdi edecektir.

İlgili dairenin yapacağı yargılama sonunda düzenlenecek olan ve yargı kararı niteliğindeki Sayıştay ilamı, sorumlulara ve belediye başkanlığına tebliğ edilecektir. İlamların kesinleşmesi ile birlikte yerine getirilmesi zorunlu bulunmaktadır. 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 64. maddesi hükmü uyarınca, ilamların yerine getirilmesini sağlamakla belediye başkanı doğrudan sorumlu bulunmaktadır.

Sorumlular, Sayıştay Daireleri'nce verilen **ilamlara karşı**; kanuna aykırılık, yetkilerin aşılması ve yargılama usullerine uyulmaması gibi savlarla, **Sayıştay Temyiz Kurulu'na temyiz isteği ile başvurabilir.** Ancak Sayıştay Kanunu'na 3162 sayılı Kanun ile eklenen Ek:3. madde hükmü uyarınca; vergi ve benzeri mali yükümlülükler ve ödevlere ilişkin işlemler dolayısı ile aynı mevzuatın yorumunda Sayıştay ve Danıştay'ın kesinleş-

Sayıştay
Kanunu

Sayıştay
İlamı

miş kararları arasında uyumsuzluk bulunması halinde, Sayıştay'ın kararı, yargılamanın iadesi yolu ile görüşülerek, bu uyumsuzluk, Danıştay kararı doğrultusunda giderilebilecektir. Uyumsuzluğun bulunmadığı yolundaki **Sayıştay kararına karşı Danıştay'a başvurulması** halinde de, Sayıştay ilamının yerine getirilmesi durdurularak sonuçta Danıştay tarafından verilecek karara uyulacaktır.

3) 1580 sayılı Belediye Kanunu ve 3030 sayılı Kanun

belediye
kanunları

1580 sayılı Belediye Kanunu'nda da hesap iş ve işlemlerinin, çeşitli kademelerde belediye bünyesinde denetlenmesi öngörülmüştür. Belediye bünyesindeki denetim usulleri aşağıda gösterilmiştir:

- a- 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 100. maddesinde, belediye başkanının görevleri arasında, belediye mallarının idaresi, gelirlerinin takip ve tahsili ile belediye bütçesinin ita amiri sıfatı ile sarf evrakı ve emirlerini imzalamaya yetkili olduğu belirlenmiştir. Bu görevin doğal sonucu olarak, belediye başkanı, sorumlu olduğu hesap iş ve işlemlerini bizzat veya görevlendireceği müfettişler yolu ile denetlemeye de yetkilidir.
- b- Aynı yasanın 79. maddesinde; encümenin, her üç ayda bir seçilmiş üyelerinden ikisini muhasebe, kayıt ve hesaplarını 15 günde bir teftiş ve denetlemeye memur edeceği hükme bağlanmıştır. Bu üyeler, inceleme ve denetleme sonuçlarını bir rapor ile encümene bildireceklerdir.
- c- Yasanın 63. maddesinde de, belediye meclisinin gerek görmesi halinde, üyelerinden birkaçını hesap iş ve işlemlerini teftiş etmekle görevlendirebileceği hükme bağlanmış, bu teftiş heyetinde belediye dışından uzman çalıştırılabileceği belirtilmiştir.
- d- 3030 sayılı Kanun'un 14. maddesinde sayılan görevlerin doğal sonucu olarak, büyükşehir belediye başkanı da, büyükşehir belediyesinin hesap, iş ve işlemlerini denetlemek yetkisine sahip bulunmaktadır.

4) Diğer Düzenlemeler

Çeşitli mevzuatla, yine çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarına kendi görev alanları ile sınırlı olmak üzere, belediyelerin iş ve iş-

lemlerinin denetimi ile ilgili görev ve yetkiler verilmiş bulunmaktadır. Maliye Bakanlığı'na bağlı kuruluşların vergi denetlemeleri, Sosyal Sigortalar Kurumu ile T.C. Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü elemanlarının kendi kuruluşları ile ilgili olan belediye hesap, iş ve işlemlerini denetim yetkileri bunların arasında sayılabilir.

IV- Belediye Organları ve Personelinin Hukuksal Durumu

1) Belediye Başkanı

1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 99. ve 100. maddeleri hükümleri doğrultusunda, belediye başkanı, belediye idaresinin en büyük amiridir. Bu sıfatla; belediyeyi temsil etmeye, belediye mallarını idare etmeye, gelirlerini takip ve tahsil ile harcamalarını yaptırmaya, yetkili makam ve mercilerin onayı ile sözleşme yapmaya, sulh ve ibraya, bağışları kabule, belediye adına her türlü sözleşmeyi imzalamaya, belediye meclis ve encümeninin ve üst mercilerin kararlarını yerine getirmeye, onaya bağlı olmayan her türlü görevi sorumluluğu altında yerine getirmeye yetkilidir. Belediye başkanı, 657 sayılı Kanun kapsamında memur statüsünde bulunmakla birlikte, gerek kendisine karşı işlenen suçlarda, gerekse kendisi tarafından işlenebilecek suçlarda, Türk Ceza Kanunu uygulaması yönünden memur sayılmaktadır. Belediye başkanları, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 102. maddesi hükmü uyarınca, kovuşturma usulü yönünden, Memurin Muhakematı Hakkında Kanun hükümlerine tâbi bulunmaktadır.

belediye
başkanı

2) Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye başkanı ve belediye meclisi üyeleri arasından seçilmiş üyeler ile 1580 sayılı Kanun'un 88. maddesinde sayılan belediye baş amirlerinden meydana gelen ve görevleri, söz konusu yasada ve diğer yasalarda belirlenen görevlilerden oluşan bir "yönetim kurulu" niteliğindedir.

Belediye meclisi tarafından üyeleri arasından seçilen encümen üyelerinin bu görevleri esasen fahrîdir. Bunlara, belediye meclisinin uygun görmesi ile huzur hakkı ödenebilir. Encümenin seçilmiş üyeleri de, 657 sayılı Kanun kapsamında memur olmamalarına

belediye
encümeni

karşın, **encümenin bir bütün halinde karar ve eylemlerinin soruşturulması** yönünden, Memurin Muhakematı Hakkında Kanun hükümlerine tâbi bulunmaktadır. Söz konusu yasa, bunların münferit eylemlerine uygulanmamaktadır.

Büyükşehir belediye encümenlerinde, meclis üyesi bulunmamaktadır.

3) Belediye Meclisi

belediye
meclisi

Belediye meclisi, üyeleri doğrudan yasada yazılı seçmenler tarafından seçilen, belediye idaresinin en üst düzeyde ve temel karar organıdır. Belediye meclisi, her yıl Ekim, Şubat ve Haziran ayları başında olağan olarak toplanarak, yasada belirlenen görevleri ifa eder ve kararları alır. Büyükşehir belediye meclisleri olağan toplantıları, Kasım, Mart ve Temmuz aylarında yapılır.

Belediye meclisleri, ancak kanunen belli olan olağan ve olağanüstü toplantılar dışında ve yine kanunen belirli olan yer dışında toplanamaz, kendisine verilen görevleri süresi içinde yapmaktan çekilemez veya meclise ait işleri sekteye veya gecikmeye uğrattamaz, siyasi meseleleri müzakere edemez veya siyasi temennilerde bulunamaz. Aksi takdirde, 1580 sayılı Kanun'un 53. maddesi uyarınca, belediye meclisinin feshi gerekir. Ayrıca, olağanüstü toplantılarda da çağrıyı gerektirenden başka konuların görüşülmesi mümkün bulunmamaktadır.

Belediye meclisi üyeleri de 657 sayılı Kanun kapsamında memur değildirler. Meclis üyeleri, kovuşturma usulü yönünden de Memurin Muhakematı Hakkında Kanun'a tâbi bulunmamaktadırlar.

Belediye meclisi üyelerine, nüfusu 70.000'i aşan belediyelerde, meclis toplantılarına fiilen katıldıkları ve komisyonlarda fiilen görev yaptıkları günler için, huzur hakkı ödenebilmektedir.

4) Belediye Memur Personeli

belediye
memurları

Belediyenin asli ve sürekli kamu hizmeti niteliğindeki hizmetlerini yürüten memur personeli 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında istihdam edilmektedir. Bunların işe alınma, adaylık, asli memurluğa alınma, görevlerinin ve görev yerlerinin değiştirilmesi, vekalet ve ikinci görev verilmesi, işten el çekirme,

disiplin iş ve işlemleri ile her türlü özlük hakları söz konusu yasa ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Yasanın 146. maddesi hükmü doğrultusunda, belediyenin memur personeline, yaptıkları görevler ve amirlerince verilen işler karşılığında, söz konusu yasada belirtilen özlük hakları dışında her ne ad altında olursa olsun, başkaca bir ödeme yapılabilmesine olanak bulunmamaktadır.

Yine yerleşmiş Danıştay ve Sayıştay kararları çerçevesinde, memurlarla herhangi bir şekilde toplu iş sözleşmesi yapılması ve bu çerçevede 657 sayılı Kanun'da öngörülenden başka şekil ve kapsamda aylık, ücret veya özlük hakkı ile sosyal haklar sağlanmasına da imkân bulunmamaktadır.

Ancak, bir belde belediye başkanının memursendikası ile toplu iş sözleşmesi yapması ve memurlara aylık ve sosyal haklarının bu toplu sözleşme kapsamında ödenmesi sonucu yapılan soruşturma sonunda, yerel mahkemenin bu eylemi görevi kötüye kullanma olarak vasıflandırarak vermiş olduğu mahkumiyet kararı, Yargıtay 4. Ceza Dairesi'nin 04.08.1997 gün ve Esas: 1997/813, Karar: 1997/1140 sayılı kararı ile bozulmuş ve yerel mahkeme bozma kararına uyarak beraat kararı vermiş bulunmaktadır. Yargıtay 4. Ceza Dairesi bu kararında; sendika ve toplu pazarlık haklarını kamu görevlilerini de kapsayacak biçimde güvenceye alan uluslararası sözleşmelerin, özellikle 151 sayılı I-LO Sözleşmesi'nin devletçe onaylanarak Anayasa'nın 90. maddesine göre iç hukukumuz yönünden de bağlayıcılık kazanması karşısında, bu sözleşmelere uygun yasal düzenlemelerin yapılmamasından doğan hukuksal boşluk ve kargaşa nedeniyle, sendika ile toplu iş sözleşmesi gereği memurlara yasalarda öngörülenden fazla ödemede bulunulmasından ibaret bulunan eylemlerde suç öğelerinin oluşmayacağı gerekçesine dayanmıştır.

1580 sayılı Kanun'un 102. maddesi uyarınca; belediyelerin memur personeli, işledikleri suçlardan ötürü yargılama ve kovuşturma usulü yönünden, **Memurin Muhakematı Hakkında Kanun'a tâbi** bulunmaktadır.

Belediyelerin 657 sayılı Kanun kapsamındaki memur kadroları, 190 sayılı Genel Kadro Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesi uyarınca, Bakanlar Kurulu Kararı ile ihdas edilir, değiştirilir veya iptal edilebilir.

Yargıtay
4. Ceza Dairesi
Kararı

belediye
işçileri

5) Belediye İşçi Personeli

Belediyelerde görevli sürekli (kadrolu) ve süreksiz (geçici) işçi unvanlı personelin hukuki statüleri, 1475 sayılı İş Kanunu'nda belirlenmiştir. Buna göre, söz konusu personelin özlük hakları ile görev ilişkileri, hizmet akitleri ve varsa toplu iş sözleşmeleri ile belirlenmiş temel konular da, İş Kanunu'nda yer almıştır.

190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesi uyarınca, **belediyeler ile bunların kurdukları birlik, işletme, teşebbüs ve müesseselerde sürekli işçi çalıştırılması, Devlet Personel Dairesi görüşüne dayalı İşçileri Bakanlığı vizesine tâbi** bulunmaktadır. Yeni kurulan birimler ile yeniden satın alınacak iş araç makinaları ve toplu taşıma araçları için ihtiyaç duyulacaklar dışında, sürekli işçi kadrosu istenemeyecek ve vize yapılmayacaktır

sürekli
ve geçici
işçiler

Söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesinin son fıkrasında; 434 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile getirilen değişiklikte, **belediyeler ve bağlı kuruluşlarında 30 günden fazla süre ile çalıştırılacak geçici işçiler için** de mali yıl itibariyle, **İşçileri Bakanlığı vizesi alınması** koşulu getirilmişse de, söz konusu Kanun Hükmünde Kararname'nin değiştirilerek kabulü hakkındaki 3767 Sayılı Kanun'da bu hususta bir düzenleme getirilmediğinden, bu hükmün yürürlükte bulunmadığı düşünülmektedir.

1475 sayılı İş Kanunu'nun muhtelif maddelerinde; bu meydana ücret, izin, kıdem tazminatına esas gün sayısı ve benzeri hükümlerinde, bu hakların toplu iş sözleşmeleri ile geliştirilebileceği belirtilmiştir. Ancak, yasaların kesin hükme bağladığı hususlarda, örneğin kıdem tazminatı tavanı, yıldan artan sürelerin kıdem tazminatı hesabında dikkate alınamayacağı, 6245 sayılı Harcırah Kanunu'nun 5. ve müteakip maddeleri ile düzenlenen hizmetlilerin yolluğu gibi konularda, toplu iş sözleşmeleri ile değişik kapsamda düzenlemelerin yapılabilmesine olanak bulunmamaktadır.

sözleşmeli
personel

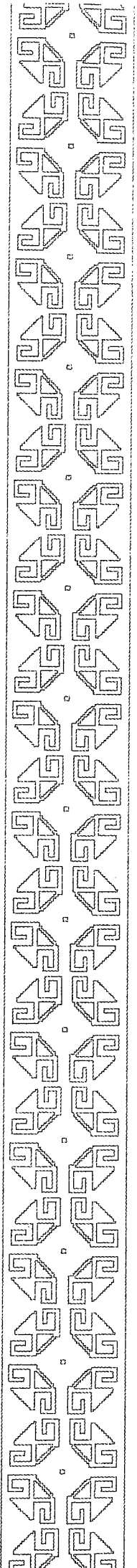
6) Belediye Sözleşmeli Personeli

657 sayılı Kanun'un 4. maddesinde, yasaya tâbi kurumlarda, sözleşmeli personel çalıştırılabileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır. Sözleşmeli personel istihdamı konusunda muhtelif düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemeler çerçevesinde, söz-

leşmeli personel aşağıdaki esaslara dayanarak istihdam edilmektedir:

- a- 657 sayılı Kanun'un 4/b maddesi uyarınca; kalkınma planı, yıllık program ve iş programlarında yer alan önemli projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan, zaruri ve istisnai hallere münhasır olmak üzere, özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren geçici işlerde, **belediyenin teklifi ve Devlet Personel Dairesi ve Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşleri üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile sözleşmeli personel çalıştırılabilir.** Söz konusu personel, statüleri itibarıyla, geçici ve işçi sayılmayan kamu görevlileridirler. Bunlara ödenebilecek ücretlerin üst sınırı, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.
- b- 3030 sayılı Kanun'un 16. maddesi hükmü uyarınca; **büyükşehir belediyesi genel sekreter ve genel sekreter yardımcısı kadroları ile daire başkanlığı, bağlı işletme ve kuruluşların genel müdür kadroları ile ilçe belediye başkan yardımcısı** kadrolarında, kadro karşılık gösterilmek şartı ile sözleşmeli personel çalıştırılabilmektedir. Bu kadrolarda 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 68/B maddesine göre görevlendirilecek personelin, ilk dört dereceden kadrolara asaleten atanabilmek için gerekli olan koşulları taşımaları esastır.
- c- Belediyelerde, 06.06.1978 tarih ve 7/15754 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile bu kararda değişiklikler yapan 09.02.1979 tarih ve 7/17150 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile kabul edilen "Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına Dair Esaslar" çerçevesinde; **İçişleri Bakanlığı'nın teklifi ve Devlet Personel Dairesi'nin olumlu görüşüne dayalı** olarak, Maliye Bakanlığı'nın yapacağı belirleme sonucunda, yine **İçişleri Bakanlığı onayı ile sözleşmeli personel çalıştırılması mümkün** bulunmaktadır.
- d- Belediye tiyatroları ve orkestralarında görev yapacak sanatçıların istihdamı ise; 07.05.1987 tarih ve 87/11781 sayılı "Devlet Sanatçılarının ve Sanatçıların Sözleşmeli Olarak Çalıştırılmalarına Dair Esaslar"a göre yapılmaktadır. Bu şekilde istihdam edilen sanatçıların ücretleri de bu karara uygun olarak ödenmektedir.

Bütçelemenin Mali Boyutları

1- Belediye Bütçesine İlişkin Düzenlemeler

1) Belediyelerin Bütçesel Görevleri

Yerel yönetimlerin en gelişmiş türü olan tüm belediye birimlerinde kaynakların kıt olduğu, bu kaynakların birbirine rakip olan ihtiyaçlar arasında kullanılması gerektiği, ihtiyaçların ise sonsuz olduğu bilinmektedir. Öyleyse, kıt yerel kaynakların sonsuz ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak en çok fayda sağlayacak tarzda kullanılması ve mevcut belediye kaynaklarından azami faydanın sağlanması ve yerel halkın refah düzeyinin yükseltilmesi gerekir.

Kaynak ve ihtiyaç ilişkisinin sağlıklı olarak kurulması için elimizde iki araç bulunmaktadır: Özel kesimdeki araç, para; kamu kesiminde veya yerel yönetimlerdeki araç ise oydur. Mal ve hizmet üretiminde özel kesim kârı, yerel yönetimler ise yerel halkın oyunu esas alır. Bu anlamda "para=oy" demektir. Belediye sınırları içinde yaşayanlar taleplerini iktisadi ya da siyasal güçleri oranında yansıtabilirler. Öyleyse, piyasa kesiminde alıcıların talep ettiği mal ve hizmetin miktarını belirleyen faktörün fiyat olması-na karşılık, **belde halkı, yerel mal ve hizmetlere yönelik taleplerini oyları ile yansıtabilir.** Buna göre, yerel halkın arasında oluşan oybirliği, piyasadaki fiyatın yerine geçer. İşte, belediye yöneticilerinin çözmeleri gereken gerçek sorun, yerel hizmetlerin sunulmasında kaynakların optimum bileşimini sağlamaktır. Çünkü, yerel yönetimlerin merkezi yönetimler karşısındaki üstünlüğü; yerel mal ve hizmetlerin üretiminde hemşehrilerinin tercihlerini daha kolay ve doğrudan saptayabilmeleri şeklinde ortaya çıkmaktadır. Burada, üzerinde önemle durulması gereken bir başka nokta, belediyelerin hizmet alanı için en uygun büyüklüğün ve üretim ölçeğinin bulunabilmesidir

Merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin mali ilişkilerini akılcı olarak düzenlemek gerekir. Bu ilişkileri düzenleme gereğinin dayandığı nedenler; toplumsal örgütlenmenin ve düzenin korunması amacı, her iki düzeydeki yönetimlerin milli gelirden beslenmesi gereği, Ankara ile belediyeler arasındaki mali çekişme ve anlaşmazlıkların önlenmesi arzusu, hizmetlerin

belediyelerin
bütçesel
görevleri

belde
halkının
talepleri

merkezi
ve yerel
yönetimin
mali
ilişkisi

hangi yönetim düzeyinde üretileceğinin açıkça belli olması zorunluluğu, doğabilecek mali eşitsizliklerin önlenmesi ihtiyacı ve yerel yönetimlerin merkezi yönetim karşısında korunması talebidir.

Ancak bu ilişkilerin belirlenmesi sonucudur ki, mal ve hizmetlerin bazıları tümüyle merkezi yönetim tarafından, bazıları tümüyle yerel yönetimlerce ve bazıları da merkezi ve yerel yönetimlerce ortaklaşa olarak üretilebilirler. Örneğin; ulusal savunmayı ve dış politikayı merkezi yönetim; çöp toplama ve mezarlık hizmetlerini yerel yönetim; fakirlere yardım ve salgın hastalıklarla mücadele hizmetlerini hem merkezi hem de yerel yönetim ortaklaşa üretirler.

Belediyelerden Beklenen Hizmetler

belediye hizmetleri

Belediyeler tarafından yapılması gereken hizmetler, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde 77 kalem olarak belirtilmiştir. Bu hizmetlerin de bazıları zorunlu, bazıları ise isteğe bağlı olarak üretilmesi gerekenler şeklinde ayrılmıştır. Ne var ki, günümüzde bu ayrımın bir anlamı kalmamış, yani isteğe bağlı olarak yapılması gereken hizmetler neredeyse tüm belediyeler için zorunlu hale gelmiştir. Öte yandan, çeşitli yasal düzenlemeler ile belediyelere yeni görevler verilmiş, yerel bazı hizmetler ise merkezi yönetimin görevleri arasına girmiştir. Dahası, bazı hizmetler ise, ne yerel ne de merkezi yönetim tarafından yeterince yerine getirilmemektedir.

Bu genel çerçeve içinde, belediyelerin varlıkları ve yaptıkları hizmetler temelde şu amaçları gerçekleştirmeye yöneliktir: Birincisi, **yerel demokrasinin sağlanması için katılımcı demokrasi ilkelerini gerçekleştirmek**; ikincisi ise, yerel halkın mal ve hizmet taleplerinin karşılanması için **yerel kaynakların etkin ve verimli şekilde kullanılmasını** sağlamaktır. Bu da, belde halkının talep ettikleri hizmetlerin önceliklerinin belirlenmesi, üretilecek hizmetlere ilişkin harcamaların ve bunların finansman kaynaklarının planlanması, hizmet maliyetlerinin ortaya konulması, mali kaynakların verimli ve yasal olarak kullanılması ve bütçeden bir mali yönetim, denetim ve bilgilendirme aracı olarak yararlanılması gibi temel bir çizgiyi yansıtır. Kısacası, **amaç; belediye bütçelerinin demokratik süreçlere ve iktisadi kurallara dayalı olmasını sağlamaktır.**

Belediye Bütçeleri

Belediye bütçeleri bu nitelikleriyle belediyenin bir yıllık gelir ve gider tahminlerini gösteren ve gelirlerin toplanmasına, hizmetlerin yapılmasına ve giderlerin sarfına izin veren bir kararnamedir. Bu bağlamda, 19.2.1994 tarihli Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği, bütçelerin belediyelerin kalkınma plan ve programlarının gerekleri göz önünde tutularak verimlilik ve tasarruf ilkelerine göre hazırlanıp, uygulanmasını öngörmektedir. Bu haliyle bütçeler, gelir ve giderlere ilişkin bir plan ve yetki belgesidir. Belde halkının talep ettikleri mal ve hizmetler arasında öncelikli olanları saptar, farklı ihtiyaçlar arasında kaynakları dağıtır, hizmetlerin üretim düzeylerini öngörür, hizmetlerin üretiminin gerektirdiği gelirleri yasal sınırlar içinde tahsil eder ve sonunda gelir ve gider uygulamasına ilişkin verileri sağlar.

İşte tüm bu süreçlerin ardındaki temel mantık; belediye biriminin kendine özgü ihtiyaç ve özelliklerini ortaya koymak, yerel halkın taleplerini öğrenmek ve bu talepler paralelinde mal ve hizmet üretimini gerçekleştirmek ve bütçenin verdiği yetkiyle yerel gelirleri toplamak ve harcamalar yapmak, sonuçta da uygulamanın denetimini sağlamaktır.

Tüm bu bütçesel görevler, hem Belediye Kanunu'nun 15. maddesinin özellikle 49., 50. ve 51. fıkralarında, hem de diğer kanunlarda genel olarak ve şu şekilde belirtilmiştir: Belediye gelirlerini tahsil etmek, belediye hizmetleri için gereken masrafları yapmak ve belediye mallarını idare etmek.

Bu genel çerçevede **belediyelerin bütçeye ilişkin hak, yetki ve imtiyazları** şunlardır:

- belde sakinlerinin ortak ve medeni gereksinimlerini karşılamak üzere girişim ve tasarrufta bulunmak,
- özel kanunlar gereğince belediye gelirlerini toplamak ve kayıtlarını tutmak,
- belediyeye ait hizmetlerin yapılması için, tüzel kişi olarak belediye içinde ve dışında taşınır ve taşınmaz malları kullanmak, kiraya vermek, borç alıp vermek, bağış kabul etmek, parasal yönetimde bulunmak,
- belediye tarafından alınacak, verilecek taşınır ve taşın-

belediye
bütçesi

bütçe hak,
yetki ve
imtiyazı

maz malvarlığının alımı, satımı, değişimi, imarı ve ihalesi ve kayıtlarının tutulması işlemlerini yapmak,

- istimlak bedellerini ödemek,
- en çok 20 yılda itfa etmek kaydıyla tahvil çıkarmak,
- tüm bu işlemlerin birleştiği belediye bütçesini hazırlamak, görüşmek, kabul etmek, uygulamak ve denetime hazır hale getirmektir.

Bu işlemlerin gerçekleştirilmesine ilişkin görev ve yetkiler belediye meclisi, belediye encümeni, hesap işleri müdürü ve en büyük belediye amiri sıfatıyla da belediye başkanına verilmiştir.

İşte bu görev, yetki ve sorumluluk bağlamında, belediyenin merkez örgütünün ve ona bağlı birimlerinin bütçelerin hazırlanması, müzakeresi, onaylanması ve üst makamlara sunulması, uygulanması ve nihayet kesin hesabının çıkarılması belediyelerin bütçesel görevlerinin temelini oluşturur. Aynı hususlar, büyükşehir belediyesi yetkilileri ve organları için de söz konusudur.

2) Bütçenin Anlamı

bütçenin anlamı

Genel olarak bütçe; kurumların gelecek muayyen bir dönem içinde gelir ve giderlerinin tahminine ve bunların yürütülüp uygulanmasına izin veren bir hukuksal tasarrufu, belgeleri ve süreçleri ifade eder. Bu bağlamda bütçeleme, hem bir siyasal-sosyal ilişkiler bütünü, hem **ekonomik etkileri**, hem de **hukuksal yetkileri ve kısıtlamaları** içerir.

Söz konusu olacak süreçler ve belgeler de yüzyıllar süren uygulamaların sonucunda ortaya çıkmış olan belli **bütçe ilkeleri** çerçevesinde gerçekleştirilir. Bunlar; genellik, birlik, açıklık, samimilik, tahminde isabet, önceden izin alma, yıllık olma, denklik, alenilik, iktisadi etkinlik ve verimlilik ilkeleridir. Bu ilkelerin uygulanması ile siyasal-sosyal, iktisadi ve hukuksal bir bileşim sağlanmaya çalışılır.

Beldenin ve belde sakinlerinin yerel nitelikteki ortak ve medeni ihtiyaçlarını düzenlemek, karşılamak ve genişletmekle yükümlü olan belediyelerin bütçeleri bu temel nitelikleri ve ilkelere taşınalıdır.

3) Bütçe Yılı

Bütçe yılı, takvim yılıdır. Belediye bütçesi; bir takvim yılına ait belediyenin gelir ve gider tahminlerini gösteren ve belediye gelirlerinin toplanmasına, hizmetlerin yapılmasına ve harcamalara izin veren bir meclis karardır. Bütçeler; belediyelerin kalkınma plan ve programlarının gerekleri ile fayda ve maliyet unsurları göz önünde tutularak, verimlilik ve tutumluluk ilkelerine göre hazırlanır ve uygulanır.

bütçe yılı

Belediye bütçesi, biri gider bütçesi, diğeri gelir bütçesi olmak üzere iki kısımdan oluşan bir program bütçe şeklinde düzenlenir.

4) Bütçe lemede Program Bütçe Esası

Program bütçenin amacı; bütçe harcamalarında akılcılığın ve etkin kaynak kullanımının sağlanması, kurumların programlarıyla, programlanmış hizmetleri yürütmekle sorumlu birimleri arasında bir uyum oluşturulmasıdır. Başka bir deyişle program bütçe, belediyeleri, program yapmaya zorlayan, hizmet sorumlularının belirli olmasını sağlayan ve sonunda da her bir hizmet alanının ya da projenin maliyetini gösteren bir bütçe şeklidir. Böylece her hizmetin bütün ayrıntıları ve maliyeti de ortaya çıkmış olur.

program
bütçe esası

Belediye yöneticilerinin ve bütçeyi hazırlayanların bu amacı hep göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. **Belediye başkanları seçildiklerinde**, yıllara göre bütçe imkanlarını göz önüne alarak, **dönemleri sonuna kadar** bir program yapmalı, mevcut projeleri veya yaşama geçirmeyi düşündüğü projeleri ve hizmetleri yıllara **yayarak bir program oluşturmalı**, yıllık **bütçelerini de buna göre hazırlamalıdır**. Böylece hem harcamalarda akılcılık ve etkin kaynak kullanımı sağlamış olacak, hem de dönem sonunda hizmetlerin son ürünleri alınmış olacaktır.

Program bütçenin hedefine ulaşması için;

- Kuruluş şemasının, program sorumlularının belirli olmasını sağlamak açısından hizmet sınıflandırması doğrultusunda değiştirilmesi zorunludur.
- Hizmet tanımlarının açık ve net bir şekilde yapılması ve hizmetlerde tekrardan kaçınılması gereklidir.
- Programlar, birimlerce yürütülen hizmetlerin tümünü kapsamalı ve bir hizmet, sadece bir program içinde yer almalıdır.

Program bütçe esasına göre, belediye gider bütçesi; program, alt program ve faaliyet-proje olarak üç ana başlıkta sınıflandırılır:

Program

program

Program; belediyelerin yürüttükleri **ana hizmet kümelerini** ifade eder. Belediye hizmetlerini, ana hizmet gruplarına ayırmak, program sınıflandırılmasının, dolayısıyla program bütçenin esasını teşkil eder.

Belediyelerin hizmet grupları ve kod numaraları, Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği'nde belirlenmiştir;

101- Genel yönetim ve destek hizmetleri

111- Esenlik hizmetleri

112- Temizlik ve çevreyi koruma hizmetleri

113- Sağlık ve sosyal yardım hizmetleri

114- Bayındırlık hizmetleri

115- Ulaştırma hizmetleri

116- Tarım hizmetleri

117- Eğitim, kültür, spor, turizm ve tanıtma hizmetleri,

118- Ekonomik hizmetler,

119- Su ve kanalizasyon hizmetleri

Belediyelerin bu hizmet gruplarından hiçbirine girmeyen faaliyetleri, nitelik itibarı ile en yakın gruba dahil edilir. Yeni hizmet grupları ile kod numaraları, Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü alındıktan sonra, Bakanlık onayı ile değiştirilir veya yeniden belirlenir.

Alt program

alt program

Alt program; belediyelerin gördükleri **ana hizmet gruplarının** (programlarının) kendi içinde ayrıldıkları **daha dar kapsamlı hizmet birimlerini** ifade eder.

Tablo :1 Alt Programlar

ÖRNEK:		
Program	Alt Program	
111		Esenlik hizmetleri
	01	Zabita hizmetleri
	02	İtfaiye hizmetleri

Faaliyet-proje

Faaliyet-proje; alt programların uygulanabilmesi için, kendi içlerinde **birbirine benzeyen tipteki işlerin oluşturduğu kümeleri** belirtir. **Yatırım hizmetlerinde faaliyetin yerini proje alır.** Belediye meclisi, gerekli gördüğünde, proje tutarı 10 milyar liradan fazla olan yatırımların, bütçe içinde, ayrı bir proje numarası alarak, ayrı olarak izlenmesine karar verebilir.

Bu durumda, belediye meclisi kararında; projenin içinde yer alacağı program ve alt program belirtilir. **Alınan kararın bir**

faaliyet
ve proje

Tablo :2 Faaliyet ve Projeler

ÖRNEK:				
Program	Alt Program	Ödenek Türü	Faaliyet-proje	Harcama Kalemi
114	01	1	001	Bayındırlık Hizmetleri
				İmar Hizmetleri
				Cari Hizmetler
				İmar Hizmetleri
				100 Personel Giderleri
				200 Yolluklar
				300 Hizmet Alımları
				400 Tüketim Malları ve
				Malzeme Alımları
				500 Demirbaş Alımları
				800 Diğer Ödemeler
		2	001	Yatırım Hizmetleri
				İmar Hizmetleri
				600 Makina, Teçhizat ve
				Taşıt Alımları
				700 Yapı, Tesis ve Büyük
				Onarım
			002	Toplu Konut ve
				Gecekondu Hizmetleri
				600 Makina, Teçhizat ve
				Taşıt Alımları
				700 Yapı, Tesis ve Büyük
				Onarım

örneği onay alınmak üzere, İçişleri Bakanlığı'na gönderilir. Bakanlık, meclis kararını inceler, varsa düzeltilmesi gereken hususları belediyelerden ister.

5) Yatırım Programlarının Hazırlanması, Yatırım Programı-Bütçe İlişkisi

yatırım
programı ve
bütçe

Belediyeler, kanunlarla kendilerine verilen bütün hizmetleri, yapacakları yatırım planı ve yıllık uygulama programlarına göre yürütürler.

Yatırım planı ve bir sonraki yılın uygulama programı, belediye meclisinde Haziran ayı, büyükşehir belediye meclisinde Temmuz ayı toplantısında incelenerek karara bağlanır. Planda bulunmayan ve yıllık uygulama programlarına alınmayan yatırımlara bütçede yer verilmez. Yasalarda zorunlu olduğu belirlenen hizmetler ile belediyelerin diğer hizmetleri için gerekli ödeneklerin bütçeye konulması zorunludur.

Başta büyükşehir belediyeleri olmak üzere, büyük belediyeler için yatırım programı ve yıllık uygulama programlarının hazırlanması çok önemlidir. Belediye başkanları görev ve başladıklarında, devraldıkları mevcut projeleri ve hayata geçirmeyi düşündükleri, seçmenlere vaat ettikleri proje ve hizmetleri bir yatırım programı haline getirmelidirler. Bu yatırım programı beş yıllık hizmet dönemini kapsamalıdır. Belediyeler, yatırım programında yer almasını düşündükleri yatırımları öncelikle uzun vadeli olarak düşünüp, bu süre içerisinde ne yapmak istediklerini belirlemelidirler. Yıllık uygulama programları da, yatırım programlarının yıllara göre nasıl uygulanacağını gösteren meclis kararıdır.

Belediye başkanlarının yatırım plan ve programlarını hazırlarken, yöre halkını temsil eden belediye meclis gruplarının önceden görüşlerini alması, hem katılım ve demokrasi açısından, hem de yöre ihtiyaçlarından hangilerine öncelik verileceğinin gerçekçi biçimde saptanması açısından uygun bir yol olacaktır.

Yatırım programı hazırlanırken dikkate alınması gereken hususlar şunlardır:

yatırım
programı
esasları

- Yatırımın, imar planlarına uygunluğu kontrol edilmeli, uygun değilse imar planında değişiklik yapıldıktan sonraki yıl programına alınmalıdır.

- Yatırımın yapılacağı yerin mülkiyet durumu araştırılmalıdır. Mülkiyeti belediyeye ait öncelikli yatırımlara ağırlık verilmeli, kamulaştırma yapılması gerekiyorsa bedeli, bütçenin kamulaştırma giderleri bölümünde yer almalıdır.
- Yatırımlar projelendirilmelidir.
- Yatırımın yapılabilirlik (fizibilite) etüdü yapılmalı, gerçekleşmesi mümkün olmayan projeler yatırım programlarına alınmamalıdır.
- Yatırımın başlangıcından bitimine kadar keşif özeti çıkarılmalı, yıllara sari yatırımlarda yıllık eskalasyonlar (fiyat artışları) da hesaplanmalıdır.
- Yatırımın süresi hesaplanıp, yıllara bölünmelidir.
- Devam eden yatırımlara, yatırım programlarında önceliklerle yer verilmelidir.
- Yatırım programları sektörler bazında hazırlanmalıdır.

II- Bütçenin Hazırlanması

1) Bütçe Çağrısı

Belediye başkanı, her yıl Mayıs ayının ilk haftasında, belediye birimlerine kendi dairelerinin gider bütçelerini hazırlamak üzere çağrı yapar. Çağrıda, **bütçenin hazırlanmasında uyulacak ilke ve hedefler gösterilir.**

bütçe
çağrısı

Bütçe çağrısını alan belediye birimi kendi dairelerine ait gider bütçesi ile ilgili cetvelleri hazırlayarak gerekçesi ile birlikte 15 Haziran tarihine kadar saymanlığa verir. Bütçeyi oluşturan programların bazıları birden fazla birimin hizmetini kapsayacak şekilde düzenlendiği için, birim hazırlık bütçeleri programlar itibariyle değil, daireler itibariyle yapılır.

2) Hesap İşleri Müdürünün (Sayman) Rolü

Sayman; dairelerin gider önerilerini, mevzuat ve bütçe tekniği ile bütçe çağrısında gösterilen ilke ve hedefler doğrultusunda inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapar, uygun olmayan ödenek taleplerini çıkartır ve aşırı ödenek taleplerini uygun hale getirir. İlk inceleme sırasında ilgili daire yetkilisi de hazır bulundurulabilir. Uygunluğu sağlandıktan sonra, kendi birimine ait gider bütçesi ile di-

hesap
işlerinin rolü

ğer birimlerden gelen gider önerilerini birleştirip tek bütçe taslağı haline getirir.

Ayrıca, gelir bütçesini düzenleyerek, hazırlık bütçesini Temmuz ayı başına kadar belediye başkanına sunar.

3) Belediye Başkanının Rolü

belediye
başkanının
rolü

Mayıs ayının ilk haftasında bütçe çağrısını yapan belediye başkanı, hazırlık bütçesine bağlı olan ve yıllar itibariyle demirbaş alımları, makina, teçhizat ve taşıt alımları, yapı, tesis ve büyük onarım giderleri ve transfer ödeneklerine ilişkin cetvelleri Temmuz ayının ilk yarısı içerisinde incelenmek üzere, belediyenin **Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu (APK)**'na havale eder. Bu kurulun bulunmadığı belediyelerde bu görev, belediye başkanının başkanlığında, belediye birim amirlerinin iştirak edeceği bir kurul tarafından yerine getirilir.

Kurul; yatırım ve transfer harcamalarına ilişkin ödenek taleplerinin, belediyenin yetkili kurullarınca hazırlanan plan ve yatırım programlarına uygun olup olmadığını, uygun değilse, o yıl için gerçek ödenek ihtiyacının ne olduğunu belirler ve önerilerini yetkili kurullara verilmek üzere 25 Temmuz tarihine kadar belediye başkanına sunar. Yatırım ödenekleri ile cari nitelikli hizmet ödenekleri arasında gerekli uyumun sağlanabilmesi için, yatırım ve transfer harcamaları APK'da görüşülürken belediye saymanı da hazır bulunur.

Belediye başkanı, hazırlık bütçe taslağıyla gider ve gelir cetvellerini inceleyip, gerekli gördüğü değişiklikleri de yaparak, taslağı ve eklerini kendi görüşü ile birlikte Ağustos ayının ilk haftası içinde encümene havale eder. Belediye başkanı, encümence incelenerek tasarı haline gelen bütçe tasarısını 1 Ekim tarihine kadar belediye meclisine; büyükşehir belediye başkanı ise, 1 Kasım tarihine kadar büyükşehir belediye meclisine havale eder.

4) Gider Bütçesinin Hazırlanması

gider
bütçesi

Bütçe giderleri üç ana grupta incelenir; cari harcamalar, yatırım harcamaları ve transfer harcamaları.

a. Cari harcamalar

cari
harcamalar

Cari harcamalar altı harcama kaleminden meydana gelir:

- Personel giderleri (100; harcama kalemi)

- Yolluklar (200; harcama kalemi)
- Hizmet alımları (300; harcama kalemi)
- Tüketim malları ve malzeme alımları (400; harcama kalemi)
- Demirbaş alımları (500; harcama kalemi)
- Diğer ödemeler (800; harcama kalemi)

Personel giderleri açısından 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 117'nci maddesinin 16'ncı fıkrasına göre; gider bütçesine konan personel giderlerinin toplamı, gelir bütçesine konan gelir toplamının % 30'unu geçerse valilikten onay alınması zorunludur.

Kasaba Belediyeleri

Kasaba belediyeleri ve nüfusu 5000'den veya çalışan personel sayısı 25'ten az olan belediyeler, isteğe bağlı olarak personel giderlerini programlara dağıtmayıp, tamamını 101- Genel yönetim ve destek hizmetleri programında gösterebilir.

b. Yatırım harcamaları

İki harcama kaleminden meydana gelir;

- Makina, teçhizat ve taşıt alım giderleri (600; harcama kalemi)
- Yapı, tesis ve büyük onarım giderleri (700; harcama kalemi)

yatırım
harcamaları

Yatırım harcamaları; belediye meclislerince Haziran ayında, büyükşehir belediye meclislerinde ise Temmuz ayında görüşülerek karara bağlanan yatırım plan ve yıllık uygulama programlarına uygun olmalıdır. Ancak ödenek bakımından uygun değilse, o yıl için gerçek ödenek ihtiyacının ne olduğu, daha önce belirtildiği gibi, belediyelerin Araştırma, Planlama ve Koordinasyon Kurulu'nda belirlenir.

c. Transfer harcamaları

Transfer harcamalarının tamamı, 900-harcama kaleminden takip edilir, altı bölümden oluşur:

- Kamulaştırma ve taşınmaz mal satın alımları,
- Kurumlara katılma payları ve sermaye teşkili,
- İktisadi transferler ve yardımlar,
- Mali transferler,

transfer
harcamaları

- Sosyal transferler,
- Borç ödemeleri.

Kamulaştırma ve taşınmaz mal satın alımları ile yatırım plan ve yıllık yatırım programları arasında yakın bir ilişki vardır. Belediyeler yatırım programlarını yaparken yatırımların mülkiyet durumlarını da araştırmak zorundadır. Eğer mülkiyetinde olmayan bir taşınmaz mal üzerinde yatırım yapmayı programına almışsa, bu taşınmaz malın kamulaştırma veya satın alınması ile ilgili harcamasına ait ödeneğin bu program içinde yer alması gerekeceği doğaldır.

mali ve sosyal transferler

Bütçelerin **mali ve sosyal transferler** bölümlerinde yer alan bazı harcama kalemleri ile ilgili genel bilgiler verilmesinde yarar görülmüştür. Bunlardan;

- İller Bankası ortaklık payı; 4759 sayılı İller Bankası Kanunu'nun 3. maddesine göre, belediyelerin bir önceki yılın kesinleşmiş gelirlerinden ayrı tutulacak gelirler çıkarıldıktan sonra kalan **gelirlerin %5'inin İller Bankası ortaklık payı olarak** Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında olmak üzere, dört eşit taksitle **İller Bankası'na ödemesi ve bütçeye gider kaydedilmesi** gerekmektedir. Bu payın belediyelerce İller Bankası'na gönderilmemesi halinde, söz konusu pay, banka tarafından belediyeye gönderilecek genel vergi gelirleri paylarından kesilerek tahsil edilmektedir. Bazı belediyeler kesilen bu ortaklık paylarını bütçeye gider kaydetmemekte, sadece kesintilerden sonra gönderilen net miktarı bütçe geliri olarak kaydetmektedirler. Bu yanlış bir uygulamadır, doğrusu ise **brüt gelirin gelir olarak, kesintilerin ise gider olarak** ilgili fasıllara **kaydedilmesidir**.
- **Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı payı**; 3294 sayılı yasa'nın 8. maddesinin (b) fıkrası gereğince, kesin sonucu alınmış en son bütçenin öz geliri üzerinden %2 oranında ayrılarak, yılı içinde vakıf hesabına yatırılır. İlçelere bağlı belde belediyeleri ise bu payı ilçedeki vakıf hesabına yatırırlar.
- **Beden Terbiyesi ve Spor İl Müdürlüğü payı**; kesin sonucu alınmış en son bütçenin öz gelirinin % 1'i oranında bütçeye konulur ve bütçe onayını takip eden altı ay içinde

mahallin Beden Terbiyesi ve Spor İl Müdürlüğü bütçesine aktarılır.

- **Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu payı;** belediyelerce 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu kapsamında, yılı içinde sağlanacak gelirlerin (Çevre Temizlik Vergisi 2464 sayılı yasa kapsamında sayıldığından dahil edilecektir) % 1'i bütçeye konulur ve kesin sonuçları alınan bu gelirlerin %1'i hesaplanarak, üçer aylık devreler halinde, devreleri takip eden 10 gün içinde Kurum'a ödenir.
- **Ek karşılıklar;** bütçenin aylıklar harcama kaleminde yer alan toplam ödenegin % 4'ü olarak bütçeye konulur ve Emekli Sandığı Genel Müdürlüğü'ne ödenir.

Yönetim giderleri iştirak payı; bir önceki yıl sonuna kadar Emekli Sandığı'na yatırılan % 20 kurum karşılığı, % 25 giriş aidatı karşılığı ve % 100 terfi artış farkı karşılıklarının toplamının Kurum'ca bildirilecek oran ile çarpılmasıyla belirlenir ve bulunan miktar bütçeye ödenek olarak konulur.

5) Gelir Bütçesinin Hazırlanması

Bütçe gelirleri de üç ana grupta incelenir: vergi gelirleri, vergi dışı gelirler, özel yardım ve fonlar. Her gelir türü kendi içinde bölümlere, bölümler kesimlere, kesimler ise maddelere ayrılır.

a. Vergi gelirleri; kendi içinde üç gelir kaleminden oluşur ve bunlar tek basamaklı rakamlarla kotlanır:

- Genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından alınan pay, (1);
- Belediye vergileri, (2);
- Belediye harçları (3) olarak gösterilir.

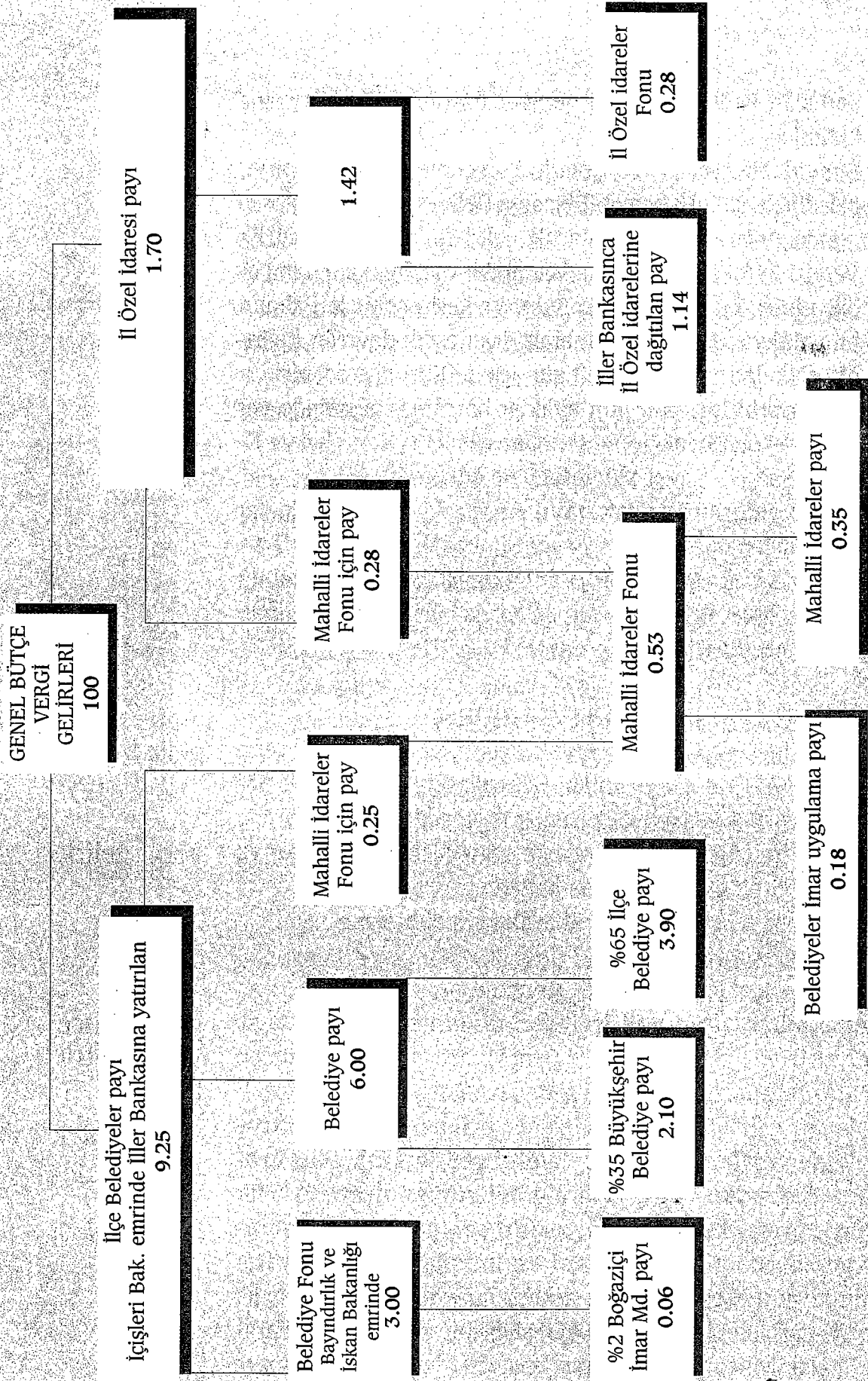
Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan pay, 2380 sayılı Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun'a dayanmaktadır. Bu konuyla ilgili olarak, daha önce açıklamalarda bulunulmuştu. **Türkiye genelinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatı üzerinden, doğrudan belediyelere gönderilmek üzere % 6'lık bir pay ayrılmakta ve belediyelerin son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre, İller Bankası aracılığıyla belediyelere gönderilmektedir.** Bu pay, gelir saymanları tarafından aylık olarak hesaplanıp, tahsil edilen ayı takibeden ay sonuna kadar İşleri Bakanlığı emrinde ayrı ayrı hesaplara kaydolunmak üzere

gelir bütçesi

vergi gelirleri

genel bütçe
vergi gelirleri
payı

Şekil 1 Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Yerel Yönetimlere Dağıtılan Paylar Tablosu (%)

İller Bankası'na yatırılmakta ve İller Bankası'nca da ertesi ayın 15. gününün akşamına kadar ilgili belediyeye gönderilmektedir.

3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun'un 18/a maddesine göre; büyükşehir belediyeleri bünyesinde yer alan ilçe belediyelerine verilmesi gereken paylardan % 35'i, bağlı oldukları büyükşehir belediyelerine; % 65'i ise ilçe belediyelerine gönderilmektedir. Bu **oranlar, Bakanlar Kurulu tarafından belirlenmektedir.**

Yine 3030 sayılı Kanun'un 18/b maddesine göre, büyükşehir belediyesinin bulunduğu il merkezinde yapılan genel bütçe gelirleri tahsilat toplamı üzerinden ayrılan % 3'lük pay, ayrıca, büyükşehir belediyelerine gönderilmektedir. Kanun'a göre bu oran Bakanlar Kurulu'nca %6'ya kadar arttırılabilmesine rağmen, halen %5'e çıkarılmış bulunmaktadır.

Belediye vergileri; ilan ve reklam vergisi, haberleşme vergisi, emlak (bina, arsa, arazi) vergisi, elektrik ve havagazı tüketim vergisi, yangın sigorta vergisi ve çevre temizlik vergisinden oluşur.

Belediye harçları ise; işgal harcı, tatil günlerinde çalışma ruhsatı harcı, tellallık harcı, hayvan kesimi muayene ve denetleme harcı, bina inşaat harcı, ölçü ve tartı aletleri muayene harcı, kaynak suları harcı ve diğer harçlar (kayıt suret harcı, imar ile ilgili harçlar, iş yeri açma izni harcı, muayene, ruhsat ve rapor harcı, sağlık belgesi harcı, vs.)dır.

b. Vergi dışı gelirler; harcamalara katılma payları, belediye tarafından yönetilen kurumlar ve teşebbüsler hasılatı, işletme kârları, belediye malları gelirleri, ücretler (1580 sayılı Belediye Kanunu 70/8 madde), cezalar, çeşitli gelirler ve borçlanma gelirlerinden oluşur.

c. Özel yardım ve fonlar ise; devlet ve il özel idare yardımlarını içeren özel yardımlar ile müşterek trafik fonu, muhtaç asker ailelerine yardım fonu gibi çeşitli kamu fonlarından oluşur.

Gelir bütçesi hazırlanırken, gelirlerin yasal dayanakları bütçeye ekli olan (C) cetvelinde gösterilir. Kanunlarda vergi, resim ve harç oranlarında ve yerel şartlarda değişme olmuş ise, bu değişikliklere ve kesin sonucu alınmış son üç yılın gelir tahsilat artış oranlarına göre gelir tahmini yapılır ve gelir mukayese cetveli de bütçeye eklenir.

belediye vergileri

belediye harçları

vergi dışı gelirler

özel yardım ve fonlar

6) Bütçe Dengliğinin Sağlanması

bütçe
denkliği

Bütçe dengliğinin sağlanmasında; bütçe gelirleri esas alınır. Gider bütçesi toplamı gelir bütçesinden fazla olduğu takdirde, borçlanma veya başka gelir kaynakları bulunmak suretiyle denkliğin sağlanmasına çalışılır. Buna rağmen **denklik** sağlanamazsa, **zaruri olmayan giderlerden** başlamak suretiyle gider bütçesindeki ödeneklerden **indirim yapılarak**, gider ve gelir bütçesi denkleştirilir.

7) Bütçe Kararnamesi

Bütçe
Kararnamesi

Bütçe kararnamesi metninde;

- Gider tahminleri toplamı,
- Gelir tahminleri toplamı,
- Bütçe açığı varsa ne şekilde kapatılacağı,
- Kanunlara göre toplanacak vergi, resmi ve harçların taksit süreleri,
- Bütçe yılına ait bulunan ve o yılın gelir ve giderlerini ilgilendiren diğer hükümler yer alır.

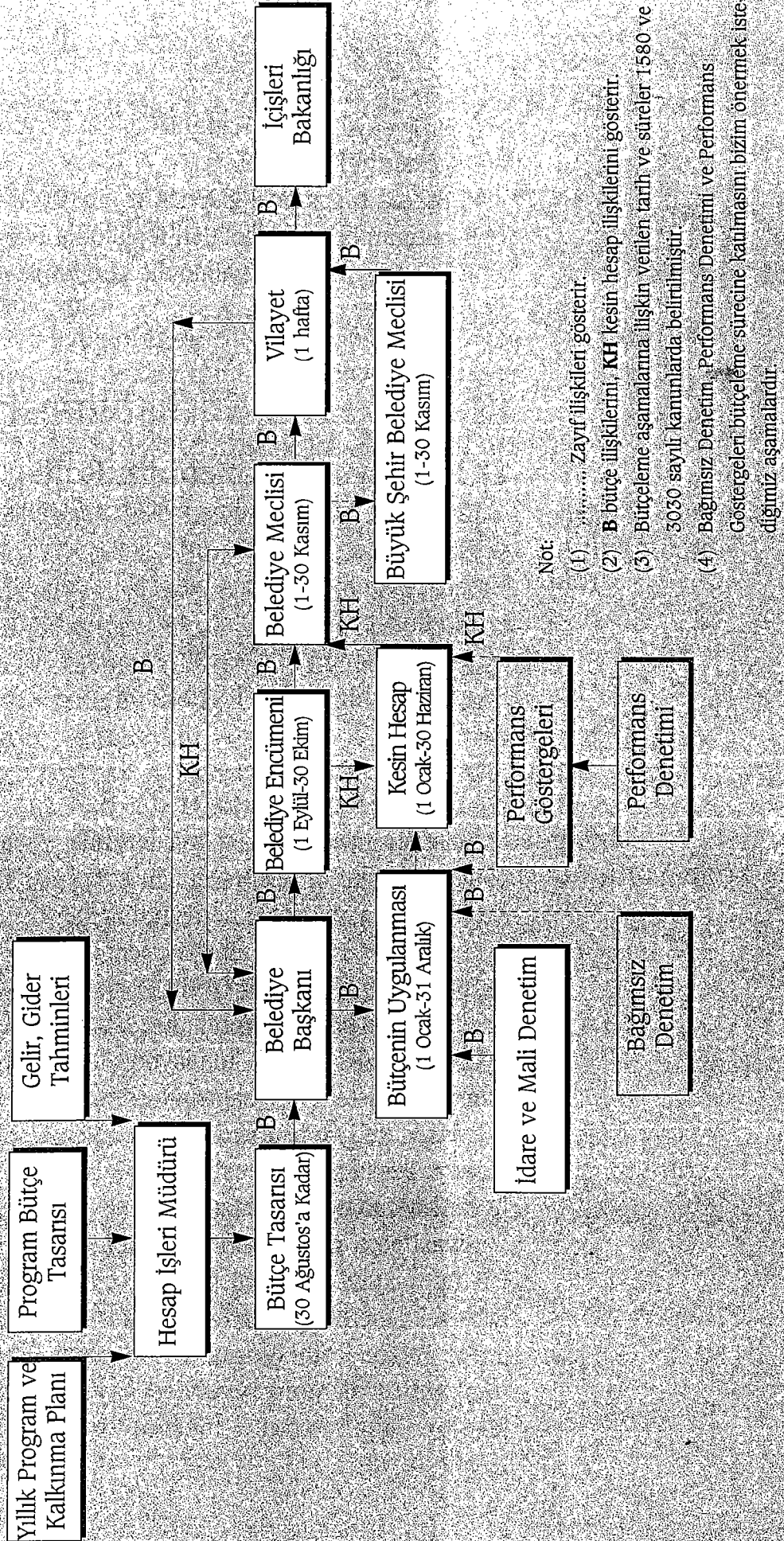
Bütçe kararnamesine kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı hüküm konulamaz.

8) Bütçeye eklenen cetveller

bütçeye
ekli
cetveller

- Bütçe kararnamesi,
- Gider bütçesini kapsayan (A) cetveli,
- Gelir bütçesini kapsayan (B) cetveli,
- Gelirlerin yasal dayanağını gösteren (C) cetveli,
- Gelecek yıllara geçici yüklenmelere girişmeye izin verilen hizmetlere ait (G) cetveli,
- Resmi bir görevi bulunmayanlara verilecek yollukları gösterir (H) cetveli,
- 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesine göre ihdas edilen (K-1) 657 sayılı Kanuna göre alınan kadrolar cetveli,
- 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 11. maddesine göre ihdas edilen (K-2) sürekli işçi kadro cetveli,
- Harcama kalemlerinden yapılacak giderler ve bunların kaydedileceği ayrıntı kodlarını gösterir (R) cetveli,

Şekil 2 Belediye Bütçeleme Süreci

- j) 237 sayılı Taşıt Kanunu'na göre satın alınacak taşıtları gösterir (T) cetveli,
- k) Bütçenin personel giderlerine ait 100-harcama kalemi toplamının belediye gelirleri toplamına oranını gösterir cetvel,
- l) Bakanlığın görüşü alınmak şartıyla ilavesine lüzum görülen diğer cetveller.

III- Bütçenin Görüşülmesi ve Onayı

1) Belediye Encümeninin Rolü

bütçe
encümeninin
rolü

Encümen, hazırlık bütçe taslağını, kendisine havale edildiği tarihten itibaren 30 gün içinde inceleyerek, inceleme raporu ile birlikte tasarı haline gelen bütçeyi belediye başkanına verir.

Belediye başkanı, bütçe tasarısını 1 Ekim tarihine kadar belediye meclisine, büyükşehir belediyesi ise, bütçe tasarısını 1 Kasım tarihine kadar büyükşehir belediye meclisine havale eder.

2) Bütçe Komisyonunun Rolü

bütçe
komisyonunun
rolü

Belediye meclisi, Ekim ayı başında yapacağı ilk toplantıda bütçe tasarısını, incelenmesi için bütçe komisyonuna havale eder. Bütçe komisyonu, meclisin dönem başı toplantısında kendi üyeleri arasından, bir yıllık süre için seçeceği **en az beş, en çok on bir üyeden** meydana gelir. Komisyonun üye sayısının en az ve en çok rakamlar arasında kaç olacağı meclis tarafından iş'ari oyla tespit edilir. Bütçe komisyonu üyeleri, her siyasi parti grubunun meclisteki üye sayısının, meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle belirlenir, bağımsız üyeler bu hesaba dahil edilmez. Büyükşehir belediyelerinde ise tabii ve bağımsız meclis üyeleri hesaba dahil edilmezler.

Siyasi parti gruplarının bütçe komisyonunda temsil edilecekleri üye sayısı, belediye başkanı tarafından oranlama esasına göre belirlenerek, grup başkanlıklarına önceden yazılı olarak bildirilir. **Bütçe komisyonu, siyasi parti gruplarının belediye başkanı tarafından bildirilen sayıda gösterecekleri adaylardan oluşan listenin, meclisçe iş'ari oyla kabulü suretiyle oluşturulur.**

Bütçe komisyonu, ilk toplantısında üyeleri arasından bir başkan, bir başkan vekili ve bir sözcü seçer. Başkanın bulunmadığı zamanlarda komisyona başkan vekili başkanlık eder. Komisyon üye tam sayısının çoğunluğu ile toplanır ve kararlarını mevcudun çoğunluğu ile alır. Oyların eşitliği halinde, başkanın bulunduğu taraf tercih edilir.

İzinsiz ve özürsüz birbirini takip eden üç birleşim komisyon çalışmalarına katılmayan üyenin durumu bir tutanakla meclis başkanlığına bildirilir. Bu üye hakkında meclisce komisyon üyeliğinden düşürülme kararı verilebilir. Bu şekilde düşürülen üye sayısı, toplantı nisabını sağlayamayacak sayıya ulaşınca, meclisce boş komisyon üyelikleri için yeniden seçim yapılır.

Bütçe komisyonu, birim bütçelerinin komisyonda görüşülmesi sırasında lüzumlu açıklamaları yapmak ve bilgi vermek üzere, ilgili birim yetkililerinin komisyon çalışmalarında hazır bulundurulmasını belediye başkanından isteyebilir. **Belediye başkanı uygun gördüğü yetkilileri ve diğer görevlileri komisyon çalışmalarında görevlendirebilir.**

Komisyon üyeleri; yatırımlarla ilgili mecliste daha önce kabul edilen program dışında, bütçeye yatırım ödeneği konulmasını ve programlı işlere ait ödeneğin başka işlere aktarılmasını teklif edemezler.

Bütçe komisyonu, bütçe tasarısı üzerindeki çalışmalarını, kendisine sevkinden itibaren, belediye meclisinin 15 günü geçmeyecek şekilde belirleyeceği bir süre içinde tamamlar ve düzenleyeceği raporla birlikte belediye meclis başkanlığına sunar.

3) Belediye Meclisinin Rolü

Meclis, bütçe karnamesini madde madde, bütçeyi ise bölüm bölüm (program) inceler. Gerekli gördüğü hususları değiştirip oylayarak kabul eder. Bütçenin tümü üzerinde ayrıca bir oylama yapılmaz.

Meclisce kabul edilen bütçe, 1580 sayılı Belediye Kanununun 123. maddesi gereğince mahallin en büyük mülki idari amirine onay için gönderilir.

Büyükşehir belediyelerine bağlı ilçe belediyelerinin bütçeleri ise, büyükşehir belediye meclislerince görüşülerek kabul edildikten sonra, valilik makamının onayına sunulur.

belediye
meclisinin
rolü

bütçenin
kesinleşmesi ve
onaylanması

4) Bütçenin Kesinleşmesi ve Onaylanması

Belediye meclisinde kabul edilen bütçenin, bütçeyi tasdike yetkili makama gönderilmesi ve bu makamca da onaylanması gerekir. Onay yetkisi, belediyelerin bağlı oldukları en büyük mülki idare amirine (vali veya kaymakama) aittir. Onay yetkisi olan makam, bütçeyi, kendisine ulaşmasından itibaren bir hafta içinde incelemeye ve karara bağlamaya mecburdur. Bu süre içinde onaylanmayan bütçe kendiliğinden kesinleşir.

Söz konusu onay makamı, kendisine gelmiş olan bütçeyi inceleyerek, kanun ve tüzüklere uygun hale getirmeye, bütçe gelir ve giderlerini arttırmaya ve indirmeye yönelik değişiklikler yapmaya yetkilidir.

Aynen veya değiştirilerek onaylanan bütçe kesinleşir. Ancak mülki idare amirinin yaptığı değişikliklere karşı **il, ilçe, kasaba ve büyükşehir meclisleri idari yargıya (Danıştay) başvurabilirler.**

5) İlçe Belediyeleri ile Büyükşehir Belediyeleri Arasındaki Bütçesel Bağlantı

ilçe ve
büyükşehir
belediyeleri
ilişkisi

Büyükşehir uygulamasının bulunduğu durumda, büyükşehir ve ilçe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır ve tek bir bütçe halinde bastırılır. **Kesinleşen bütçelerin iki örneği, Valilik kanalıyla İçişleri Bakanlığı'na gönderilir.**

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe belediyesi bütçesini, bazen tadilen kabul ederken; bütçede veya metninde bulunan ve kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya ve değiştirmeye, tahsile yetkili olmadıkları gelirleri çıkarmaya ve indirmeye, bazı ödenekleri çıkarmaya, zorunlu iken bütçeye konulmamış ödenekleri ve kesinleşmiş borçları eklemeye, yatırım programlarının gerçekleştirilmesi için gerekli ödenekleri eklemeye yetkilidir. Yapılan bu ekleme ve çıkarmalar dikkate alınarak, bütçeler büyükşehir belediye meclisi tarafından denkleştirilir.

Mali Yardım

mali yardım

3030 sayılı Kanun'un 7. maddesinde; "mali durumu yetersiz ilçe belediyelerine büyükşehir belediyesince mali yardımda bulu-

Şekil 3 Belediye Bütçe Takvimi

nulabilir" hükmü yer aldığından, büyükşehir belediye bütçelerinin, büyükşehir belediyesi içindeki ilçe belediyelerine yapılacak yardımlar kesiminde ilçe belediyelerine yardım ödeneği konmuşsa, bunun karşılığının ilçe belediyesi gelir bütçesinde yer alması gerekmektedir.

Ayrıca büyükşehir belediye bütçelerinin mali transferler bölümü, borç verme ve avanslar kesimi, ilçe belediyelerine verilecek borç maddesine ödenek olarak konulduğundan, ilçe belediyeleri büyükşehir belediyelerinden alabileceklerini tahmin ettikleri borçları, kendi gelir bütçelerinin ilgili bölümünde gösterebilirler.

IV- Bütçenin Uygulanması

1) Bütçenin Uygulanmasında Rol Alan Yetkililer

yetkililer

Bütçenin uygulanmasında, ita amiri, tahakkuk memuru ve saymanlar temel rolü oynarlar. Bunlardan; belediye hizmetlerine ilişkin giderlerin geçici ya da kesin ödenmesi hakkında saymanlara yazılı emir ve izin verenlere **ita amiri**; kanun tüzük ve yönetmeliklere uygun olarak belediye gelirlerini gerçekleştirip tahsil edilebilir duruma getirenlere **gelir tahakkuk memuru** ve belediye giderlerini mevzuata uygun şekilde gerçekleştirenlere **gider tahakkuk memuru**; gelirleri toplama, nakit ve malları saklama, giderleri hak sahiplerine ödeme ve teslim, bunlara bağlı bütün nakit ve mal işlemlerini yapan ve Sayıştay'a yönetim hesabı verenlere **sayman** denir. Bu nedenle saymanlar, nakit saymanı ve mal saymanı olarak ikiye ayrılır. Bağımsız nakit ve mal saymanı bulunmayan yerlerde, belediye hesap işleri veya muhاسبleri belediyelerin nakit ve mallarının sorumlu saymanıdır.

2) Bütçe Uygulamasına İlişkin Sorumluluklar

a. Belediye Başkanının Sorumluluğu

belediye başkanının sorumluluğu

Belediye başkanı; belediye biriminin başı ve belediye tüzel kişiliğinin temsilcisi ve ita amiri olarak, bütçenin uygulanmasında sorumluluklar taşır. Genel yönetimin ajanı olarak; belediyenin bulunduğu yerin en büyük mülki amirince bütçe uygulamasına ilişkin olarak tebliğ edilen yasa, tüzük ve yönetmelikleri yayın-

lamak ve bunların kendisine verdiği görevleri yerine getirmekle sorumludur.

Belediyenin en büyük amiri olarak; belediye bütçesinin ve belediye hizmetlerinin yürütülmesini sağlayacak talimat ve yasakları, belediye meclisinin ve encümenin kararlarını uygulamakla ve yerel mal ve hizmet ihtiyaçlarını izlemek ve yerine getirmekle sorumludur.

Belediyenin temsilcisi olarak; belediye mal ve mülkünü yönetmekle, belediye gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle, belediye bütçesinin ita amiri olarak bütçe mevzuatı çerçevesinde harcama evrakını ve diğer tahakkukları tasdik ve harcama emirlerini imzalamakla yetkili ve sorumludur.

İta amiri olarak belediye başkanları, gelir ve gider tahakkuk memurlarının ve saymanlarının yanlışlıklarından doğan zararları ödemekle yükümlü tutulmaları Sayıştay'ca yargılama yoluyla verilecek karara bağlıdır. Bunların yanında, belediye başkanı, belediye meclisine her toplantı dönemi başında belediyenin mali durumuna ve taahhütlerin yerine getirilmesine ilişkin yıllık çalışma raporu vermekle, ayrıca belediye birimleri, şirketleri ve bağlı işletmeleri arasında koordinasyonu sağlamakla da sorumludur.

1580 sayılı Kanun'un yanında, diğer kanunlarla belediye başkanına verilen görevler ve sorumluluklar da vardır: Örneğin; emlak vergisinden il özel idare payının ödenmesi; 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na göre belediye encümenince alınan tüm ihale kararlarının, karar tarihinden itibaren 15 gün içinde onaylanması ve yükleniciyle sözleşme yapılması; gayrimenkullerin yapım ve onarımlarında ortaya çıkan zarar ve ziyanın ikmali ve tazmini, vb. Aynı şekilde, tüzük ve yönetmelikler çerçevesinde, belediye başkanına, ihalelere ve fon uygulamalarına ilişkin sorumluluklar da getirilmiştir. Büyükşehir belediyelerinde belediye başkanlarının, yine büyükşehir belediyesinin gelir, alacak ve menfaatlerini izlemek ve tahsil ettirmek gibi temel sorumlulukları vardır.

belediye yetkilileri ve Sayıştay

b. Tahakkuk Memurları ve Saymanların Sorumlulukları

Gelir ve gider tahakkuk memurları ile saymanlar, düzenledikleri belgelerin doğruluğundan ve kanunlara uygunluğundan sorumludurlar. Söz konusu memurların, kanunlara aykırılığını ileri

tahakkuk memuru ve saymanın sorumluluğu

yetki ve sorumluluk ayrımı

sürerek yapılmasından sakındıkları ödemelerin yerine getirilmesi, ita amirleri tarafından yazılı olarak kendilerine bildirilirse sorumluluk, emri veren ita amirine ait olur. Her sayman, yalnız kendi dönemine ait hesaplardan sorumludur. Ne var ki, saymanların, borçlulara ve belediye zararına sebep olanlara rücu hakkı saklıdır.

Her sayman, yönetim dönemi içinde tahsili kendisine verilmiş gelirlerin ve kişi borçları hesabında kayıtlı tutarların takip ve tahsili ile yükümlüdür ve Sayıştay'a bu konularda hesap verirler. Takip edilmemekten doğan ve tahsil olanağı kalmayan veya zaman aşımına uğrayan gelirler ile **kişi borçlarının, kusurlu bulunan saymana tazmin ettirilmesine Sayıştay'ca hükmolunur.**

Saymanlar aldıkları nakit ve elden çıkardıkları mallardan ve görevlerine ilişkin her türlü işlemlerden sorumlu olup, hesaplarını 1050 sayılı Kanun'a göre Sayıştay'a vermekle yükümlüdür.

Belediye saymanları, görevlerinden hangi nedenlerle ayrılırsa ayrılısın, Devlet Memurları Kanunu, Muhasebei Umumiye Kanunu ve Sayıştay Kanunu gereğince yerine atanan ya da görevlendirilen memura, kendi yönetim dönemiyle ilgili hesaplar ile kendisinden önceki saymandan aldığı hesaplara ait devri vermekle yükümlüdür.

Bütçe uygulamasında rol alan ita amiri, tahakkuk memuru ve saymanların bütçeleme sürecindeki görevlerinin ve sorumluluklarının birbirinden ayrı olması nedeniyle, bu görevlerden ikisi bir kişide birleşemez.

Belediye giderlerinin yapılması için düzenlenecek belgeler ve işlemler, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği'ne; belediye gelirlerinin tahakkukuna ve tahsilatına ilişkin belgeler ve işlemler ise vergi kanunları ve Vergi Usul Kanunu'na uygun olarak belirlenir. Örneğin; verile emirlerinde bütçe yılı, alt program, faaliyet-proje, ödenek türü ve harcama kaleminin gösterilmesi zorunludur ve verile emirleri tahakkuk memuru, sayman ve ita amirleri tarafından imzalanır.

3) Bütçedeki Değişiklikler

a. Aktarma

aktarma

Bütçenin herhangi bir tertibinde bulunan ve o hesap döneminde kullanılmayarak artacağı anlaşılan ödeneklerden alına-

rak, ihtiyaca yetmeyeceği anlaşılan diğer gider tertiplerine eklemeye denir.

Programdan programa ve alt programdan alt programa aktarma meclis kararıyla yapılır ve mülki idare amirinin onayıyla kesinleşir. Alt program içi aktarmalar ise encümen kararı ile yapılır ve mülki idare amirinin tasdikine tâbi değildir. Ancak:

- (a) Personel giderleri tertibinden diğer gider tertiplerine,
- (b) Projeye bağlı yatırım tertiplerinden, diğer gider tertiplerine,
- (c) Muhtaç asker ailelerine yardım tertibinden, diğer gider tertiplerine,
- (d) Daha önce aktarma yapılan bir tertipten, başka gider tertiplerine,
- (e) Şartlı bağışlar karşılık gösterilerek, şartın gerçekleşmesi için alınan tahsisli ödeneklerden diğer gider tertiplerine,
- (f) Fonlara ait hizmetler tertibinden, başka gider tertiplerine aktarma yapılamaz.

b. Ek Ödenek

Bütçede tertibi bulunduğu halde, ihtiyaca yetmeyeceği anlaşılan ödeneye, bütçenin diğer tertiplerindeki ödeneklere dokunmadan yapılan ilaveye **ek ödenek** denir. Ek ödenek, ancak bütçe yılı içerisinde verilebilir. Mali yıl sona erdikten sonra, geçmiş yıl bütçesi hesabına ek ödenek verilemez.

ek ödenek

Ek ödenek verilmesi için yeni bir gelir kaynağı bulunması zorunludur. Bulunan yeni kaynak, bir taraftan bütçeye gelir kaydedilirken, diğer taraftan ilgili ödeneye eklenir.

c. Olağanüstü Ödenek

Bütçenin düzenlenmesi, görüşülmesi ve onaylanması sırasında; bütçe formunda tertibi bulunduğu halde düşünülmeyen ve bütçede tertibi açılmayan, ancak yapılmasında zorunluluk bulunan bir hizmet için alınan ödeneye **olağanüstü ödenek** denir.

olağanüstü ödenek

Olağanüstü ödenek verilmesi işlemi de, ek ödenekte olduğu gibi, ancak ilgili mali yıl içerisinde yapılabilir. Mali yıl geçtikten sonra, geçmiş yıl bütçesi hesabına olağanüstü ödenek verilemez.

Olağanüstü ödenek verilmesi, yeni bir gelir kaynağı bulunması koşuluna bağlıdır. Bulunan yeni gelir, bir taraftan gelir bütçesine gelir olarak kaydedilirken, diğer taraftan gider bütçesinde ilgili tertip açılarak ödenek kaydı yapılır.

Ek ödenek ve olağanüstü ödenek için bulunan yeni kaynak, tahsisi nitelikte ise ancak o amaç için kullanılır. Bu ödeneklerden yılı içinde kullanılmayan tutarlar, aynı amaca harcanmak üzere gelecek yıl bütçesinde açılacak özel tertibe devredilir.

d. Öngörülme-yen Gider Karşılığı

Öngörülme-yen
gider
karşılığı

Bütçenin hazırlanması sırasında tahmin edilemeyen ve bütçe-
de tertibi bulunmayan hizmetlerin yapılabilmesi için öngörülme-
yen giderler tertibine ödenek konur. Bu tertipte yer alan ödenek-
ten, bütçenin hazırlanması sırasında öngörülme-yen veya bütçe-
de tertibi bulunmayan, ancak yerine getirilmesi zorunlu olağan-
üstü hizmetlere ilişkin giderleri karşılamak amacıyla, hizmet
programlarında gerekli tertipleri açarak aktarma yapmaya ve bu
tertiplerden yapılacak ödemelerin yer ve esaslarını tespiti encü-
men yetkilidir.

e. Ödenek İmhası

Ödenek
imhası

Bütçeye konulan ödeneklerden, o hesap döneminde harcan-
mayan tutarlar, yıl sonunda encümen kararıyla program, alt
program, ödenek türü, faaliyet-proje ve harcama kalemi belirti-
lerek iptal edilir.

Ancak;

- (a) Projeye dayalı, programlı yatırım hizmetleri için bütçeye konulan ve gelecek yıllara sari yatırım ödenekleri;
- (b) 4109 sayılı Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım Hakkındaki Kanun'un 12. maddesi gereğince ödenek yazılıp da yılı içinde harcanmayan ödenekler;
- (c) Tahsisi nitelikteki olan ve yılı içinde harcanmayan ödenekler;
- (d) Akreditif kredi artıklarına ait ödenekler,
- (e) Fonlara ait hizmetler ödeneğinden harcanmayan ödenek artıkları,

iptal edilmeyip, aynen ertesi yıla devredilir ve devredilen artık miktar, ödenek karşılığı nakit olarak bankada muhafaza edilir.

Projeye dayalı veya gelecek yıllara sari programlı iş, fiziksel olarak yüzde yüz gerçekleştiği takdirde, yalnız bu projeye ilgili artan ödenek iptal edilir.

Bütçe giderleri ve ödenek defterinde kayıtlı ödeneklerden harcamalar ve varsa devredecek ödenekler düşüldükten sonra kalan miktar, kırmızı kalemle yazılır ve karşısında iptal kararının tarih ve numarası belirtilerek iptal işlemi tamamlanır.

4) Bütçe Kesin Hesabı

a. Kesin Hesabın İçeriği

Bütçe kesin hesabı; bir yıllık bütçe uygulamasının sonunda, gelir ve gider sonuçlarını gösteren, Gelir ve Gider Kesin Hesap Cetvellerinden ve eklerinden oluşan hesaptır.

Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün 72. ve 73., Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği'nin 51.maddeleri hükümleri uyarınca bütçe kesin hesabı; gelir kesin hesap cetveli ve gider kesin hesap cetvelinden meydana gelir.

Gelir kesin hesap cetvelinde;

- (1) Bütçe ile tahmin edilen gelirler,
- (2) Eski yıllardan devreden gelir tahakkuk artıkları,
- (3) Mali yıl içinde yapılan gelir tahakkukları,
- (4) Mali yıl içinde yapılan tahsilatlar,
- (5) Ertesi mali yıla devredilen tahakkuk artıkları,
- (6) Bütçeye dahil (1+2+3) kod numaralı gelir türlerine ait açıklamaların,

gelir kesin
hesabı

Gider kesin hesap cetvelinde ise;

- (1) Geçen yıldan devrolan ödenekler,
- (2) Bütçe ile verilen ödenekler,
- (3) Ek veya olağanüstü olarak verilen ödenekler,
- (4) Yılı içinde aktarma suretiyle eklenen veya düşülen ödenekler,
- (5) Yılı içinde harcanan ödenekler,
- (6) Ödenek üstü harcamalar,
- (7) Sarf edilmediği için iptal edilen ödenekler,
- (8) Gelecek yıllara devrolacak ödenekler,
- (9) Faaliyet bazında yapılan harcamalarla ilgili açıklamaların, gösterilmesi gereklidir.

gider kesin
hesabı

Bütçe Kesin Hesabına, ayrıca, açıklayıcı nitelikte olan ve aşağıda gösterilen cetveller de eklenir:

- (1) İta amirleri, sayman ve tahakkuk memurları cetveli,
- (2) Ödenek ve harcamaların ekonomik ayırım cetveli,
- (3) Ödenek ve harcamaların harcama kalemlerine dağılım cetveli.

kesin hesabın hazırlanması ve incelenmesi

b. Kesin Hesabın Hazırlanması ve İncelenmesi

Sayman, kesin hesabı, bütçe hesap dönemi sonunda (mahsup dönemi dahil) düzenleyerek, Mart ayı sonuna kadar encümene gönderilmek üzere belediye başkanına verir. Bu hesap belediye başkanınca incelenip, varsa eksiklikleri veya yanlışlıkları düzeltilirdikten sonra, Nisan ayı içinde encümene gönderilir.

Encümen; kesin hesabı, kanunlarla tahsiline yetki verilen gelirlerin tahsil edilip edilmediği, bütçe harici ödeme yapılıp yapılmadığı, verilen ödeneklerin yerinde harcanıp harcanmadığı yönlerinden inceleyerek karara bağlar. İncelemesini, Mayıs ayının ilk haftası sonuna kadar tamamlayarak hazırladığı raporla birlikte, meclise sunulmak üzere belediye başkanına geri verir.

Kesin hesaplar, büyükşehir belediye meclislerinde Temmuz, diğer belediye meclislerinde Haziran ayı olağan toplantısında, belediyeye bağlı katma bütçeli kuruluşların, döner sermaye ve fonlarının kesin hesaplarıyla birlikte incelenip karara bağlanır.

Belediye meclislerince incelenip kabul edilen kesin hesaplar, 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 70. ve 71. maddelerine göre mahalli en büyük mülki idare amirince onaylanır.

Kesin hesap, mecliste görüşüldükten ve mülki idare amiri tarafından onaylandıktan sonra, bir ay içinde yönetim dönemi hesabıyla birlikte Sayıştay'a gönderilir. Kesin hesabı bu süre içinde göndermeyen saymanlar hakkında, 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 51. maddesi hükümlerine göre işlem yapılır.

5) Mal ve Hizmet Alımları

Belediyelerin mal ve hizmet alımlarında uygulanacak usul, esas ve kurallar, temel olarak 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Mal ve hizmet alımlarının tabi olacağı temel uygulama ilkeleri de sözkonusu Kanun hükümleri doğ-

rultusunda Maliye Bakanlığı'nca her yıl çıkartılan "Devlet İhaleleri Genelgesi" ile belirlenmektedir.

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 1.maddesinde, **belediyelerin alım, satış, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinin, bu Kanun'da yazılı hükümlere göre yürütüleceği** hükme bağlanmış bulunmaktadır. Bu bakımdan belediyeler, yukarıda sayılı işlerin gerçekleştirilmesinde, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu ile belirlenmiş kurallara uymakla yükümlüdürler.

Belediyelere bağlı döner sermayeli kuruluşlar ile özel kanunların verdiği yetkiyle kurulmuş bulunan fonların yukarıda sayılan işleri ise 04.08.1984 tarih ve 18479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Döner Sermayeli Kuruluşlar İhale Yönetmeliği" ve 03.08.1984 tarih ve 18478 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Fonlar İhale Yönetmeliği" hükümleri doğrultusunda yürütülmektedir. Bu bölümde, belediyelerin alım, satış, hizmet, yapım, kira, trampa, mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işlerinde uygulanacak olan ve Kanun ve Devlet İhaleleri Genelgesi ile belirlenen usul ve esaslar incelenecektir.

a. ihale ilkeleri

2886 sayılı Kanun'un 2.maddesi uyarınca belediyelerin mal ve hizmet alımlarında, ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarda ve zamanında karşılanması esastır. **İhalelerde, açıklık ve rekabet sağlanmalıdır.**

Başka başka istekliler tarafından karşılanması mutlak bulunan muhtelif işlerin bir eksiltmede toplanabilmesi mümkün bulunmamaktadır. Ancak ihalelerinin ayrı ayrı yapılacağı açıklanmak suretiyle ihale ilanları bir arada yapılabilirler.

Kanun'da yazılı hallerden yararlanmak amacı ile ihale konusunu oluşturan işler kısımlara bölünemezler. Örneğin, tahmin edilen bedeli itibariyle kapalı teklif usulünün uygulanması gereken bir alım veya yapım işi, pazarlık usulünün uygulanabilmesini sağlamak üzere kısımlara bölünemeyecektir. Ancak, yapılan ihale sonunda istekli çıkmaması halinde, alım şekillerini değiştirecek mahiyette olmamak koşulu ile önemli işlerin kısımlara ayrılması mümkündür.

İhaleler kesin zorunluluk bulunmadıkça, mahiyetine göre en uygun fiyatla temini mümkün olan mevsimlerde yapılmalıdır.

Devlet ihale mevzuatı

ihale ilkeleri

Arsası temin edilmemiş, mülkiyet ve kamulaştırma işlemleri tamamlanmamış olan ve gerekli olduğu halde imar durumu, tip yapılarda da tatbikat, diğerlerinde avan projeleri ve bunlara dayalı keşifleri bulunmayan yapım işlerinde ihaleye çıkılması imkanı da bulunmamaktadır.

b. İhale Yetkilisi

ihale yetkilisi

Devlet İhale Kanunu'nun 3.maddesinde, bu Kanun'da yazılı işleri yaptırmaya ve **ihaleye, idarelerin ita amirlerinin yetkili olduğu** belirtilmiştir. Buna göre belediyelerin söz konusu işlerinin yaptırılmasında, ita amiri olan belediye başkanları yetkili bulunmaktadır.

Bu hüküm, belediye başkanlarının ita amiri sıfatı ile söz konusu mal ve hizmet alımlarını doğrudan gerçekleştirebilecekleri anlamını ifade etmemektedir. Madde hükmü, mal ve hizmet alımından ve bu amaçla ihale usullerinin uygulanmasından önce belediye başkanının onayının alınması zorunluluğunu anlatmaktadır.

c. İhale Komisyonları ve Çalışmaları

ihale komisyonu

Kanun'un 13.maddesinde, belediyelere ait ihalelerin belediye encümenince yürütüleceği hükme bağlanmıştır. Ancak komisyonlara yardımcı olmak üzere, ihale kararlarına katılmamak şartı ile gereği kadar memur ve uzman da görevlendirilebilir.

Ancak belediye encümenleri, ihale komisyonu sıfatı ile yetkilerini hiçbir surette başka kurul veya komisyonlara ve organlara devredemezler. Örneğin belediyelerde, encümen dışında ayrı bir "satın alma komisyonu" oluşturulması ve bu komisyonun ihale usullerini tatbik ederek veya etmeyerek mal veya hizmet alımlarını gerçekleştirebilmesi mümkün değildir.

ihale komisyonu toplanması ve kararları

İhale komisyonları, eksiksiz olarak toplanırlar ve kararlarını oy çokluğu ile alırlar. Kanun'un bu açık hükmü karşısında, 1580 veya 3030 sayılı Kanun hükümleri ileri sürülerek ihale komisyonu sıfatı ile belediye encümenlerinin üyelerinin çoğunluğu ile toplanıp kararlarını da mevcudun çoğunluğu ile verebileceklerini ifade edebilmek mümkün görülmemektedir. Bu durumda belediye encümenlerinin, ihale komisyonu sıfatı ile eksiksiz olarak toplanmaları ve kararlarını da üye tam sayılarının çoğunluğu ile vermeleri esastır.

İhale komisyonu sıfatı ile toplanan belediye encümenlerinde ihale kararı verilirken oyların eşit olması halinde, başkanın bulunduğu taraf çoğunlukta kabul edilir. Kararlarda çekimser kalınması da mümkün değildir. Üyelerin kabul veya red şeklinde oy kullanmaları gerekmektedir. Ayrıca karara muhalif kalan üye, karşı oy gerekçesini kararın altına yazarak imzalamak zorundadır. Komisyon başkan ve üyeleri, oy ve kararlarından sorumludurlar.

d. İhaleye Hazırlık İşlemleri

Devlet İhale Kanunu, ihaleye çıkılabilmesi için öncelikle belirli işlemlerin yapılmasını öngörmüştür. Bu işlem casamaları aşağıda özetlenmiş bulunmaktadır.

ihaleye hazırlık

• Tahmin Edilen Bedelin Tespiti :

Kanun'un 4.maddesinde; **tahmin edilen bedel**, ihale konusu olan işlerin tahmin edilen bedelini, yapım işlerinde de **keşif bedelini** ifade etmek üzere tarif edilmiştir. Tahmin edilen bedel, idarelerce tespit edilir veya ettirilir. İşin özelliğine göre gerektiğinde bu bedel veya bu bedelin hesaplanmasında kullanılacak fiyatlar belediye, ticaret odası, sanayi odası ve borsa gibi kuruluşlardan veya bilirkişilerden soruşturulur. Tahmin edilen bedel, bunun dayanaklarının da eklendiği bir hesap tutanağında gösterilir ve asıl evrak arasında saklanır. Bu bedel, gerektiğinde ihale komisyonlarınca da tahkik ettirilir.

tahmini keşif bedeli

Ancak yapım işlerinde, bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak ilgili dairelerce tespit edilmiş birim fiyatlarının bulunması halinde bunlar uygulanacaktır. Örneğin inşaat işlerinde Bayındırlık birim fiyatları, yol yapımında Karayolları birim fiyatları uygulanacaktır.

Sınai ve teknolojik zorunlulukların gerektirdiği durumlarda, ilgili Bakan'ın onayı alınmak suretiyle bedel tahmini yapılmadan kapalı teklif usulü ile ihale yapılabilir.

• İhale Şartnamelerinin Hazırlanması :

İhaleye çıkılmadan önce, ihale konusu işin her türlü özelliğini belirten şartname ve ekleri hazırlanacaktır. Bu şartnamelerde işin mahiyetine göre konulacak özel ve teknik

ihale şartnamesi

şartlardan başka, genel olarak Kanun'un 7.maddesinde sayılan tüm unsurların da gösterilmesi zorunlu bulunmaktadır. Yine Kanun'un 8.maddesi ile verilen yetkiye dayanılarak 17.04.1984 gün ve 84/7958 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile "2886 sayılı Devlet İhale Kanunu Kapsamındaki Kuruluşların Yapım,Hizmet ve Taşıma İşleri İhalelerinde Uygulayacakları Genel ve Ortak Esasları Belirleyen Tip Şartname", "2886 sayılı Devlet İhale Kanunu Kapsamındaki İdarelerin Her Türlü Alım İhalelerinde Uygulayacakları Genel ve Ortak Esasları Belirleyen Eksiltme Tip Şartnamesi", 29.08.1984 gün ve 84/8520 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile yürürlüğe konulan "Bayındırlık İşleri Genel Şartnamesi" yayımlanarak yürürlüğe konulmuş bulunmaktadır.

İhalesi yapılacak işlere ait şartnameler ve eklerinin, özel Kanunlarındaki hükümler saklı kalmak kaydı ile belediyece hazırlanıp onaylı örneklerinin bedelsiz veya özelliklerine göre belediyece takdir edilecek bir bedelle isteyenlerine verilmesi, şartname ve eklerinin idarede bedelsiz olarak görülebilmesinin sağlanması zorunlu bulunmaktadır.

İhale suretiyle yapılacak işler için bir işlem dosyası düzenlenecektir. Bu dosyada onay belgesi, tahmin edilen bedele ilişkin hesap tutanağı, şartname ve ekleri, gerekli projeler, ilana ilişkin belge ve gazete nüshaları, sözleşme tasarıları ile saklanması yarar görülen diğer belgeler bulunur.

ihale onay belgesi

• Onay Belgesi :

İhalesi yapılacak her iş için bir onay belgesi hazırlanır. Onay belgesinde; ihale konusu olan işin niteliği, çeşidi, miktarı, varsa proje numarası, tahmin edilen bedeli, kullanılabilir ödenek tutarı, avans ve fiyat farkı verilecek ise şartları, ihalede uygulanacak usul, yapılacak işin ilanın şekli ve adedi, alınacak işin geçici teminat miktarı belirtilir.

Onay belgesinde ayrıca, şartname ve eklerinin bir bedel karşılığında verilip verilmeyeceği, bedel karşılığında verilecek işin bedelin ne olacağı gösterilir.

Onay belgesi, ihaleyi hazırlayan birim tarafından hazırlanır ve belediye başkanının onayına sunulur. Onay belgesi belediye başkanınca onaylanmadan ihale süreci başlatılamaz.

- **İsteklilerde Aranacak Nitelikler ve İstenecek Belgelerin Tespiti :**

İhalelerin en elverişli koşullarda sonuçlandırılmasını sağlamak amacı ile isteklilerde belli mali ve teknik yeterlik ve nitelikler aranabilir. Bunları tespiti yarayan belgelerin neler olduğu şartname-lerde gösterilir.

İstekliler, şartnamelerde belirtilen belgeleri eksiksiz olarak vermek ve Türkiye'de tebligat için adres göstermek zorundadırlar.

2886 sayılı Kanun'a göre yapılacak ihalelere katılabilmek için kanuni ikametgah sahibi olmak, gerekli nitelik ve yeterliği haiz bulunmak, istenilen teminat ve belgeleri vermek zorunludur.

Kanun'un 6.maddesi hükmü uyarınca, ihaleyi yapan idarenin **ita amirleri**; ihale işlemlerini hazırlamak, yürütmek ve sonuçlandırmak ile **denetlemekle yükümlü bulunanlar**; yukarıda sayılanların eşleri ile ikinci derece dahil bu dereceye kadar olan **kan ve sıhri hısımları**; yukarıda sayılanların **ortakları**; bu Kanun ve diğer Kanunların hükümleri gereğince geçici veya sürekli olarak kamu ihalelerine katılmaktan **yasaklı bulunanlar**, doğrudan veya dolaylı olarak **ihalelere katılamazlar**.

ihale
isteklileri ve
belgeler

ihaleye
katılmayacaklar

- **İhalenin İlanı :**

İhale konusu olan işler, Kanun'un 17.maddesinde belirlenen esas ve usullere göre isteklilerine **ilan yolu ile duyurulur**.

Günlük gazete çıkan yerlerde ihaleler, ihalenin yapılacağı yerde çıkan gazetelerde en az bir gün aralıkla yayınlanmak suretiyle iki defa duyurulur. Gazete ile yapılacak ilk ilan ile ihale günü arası 10 günden, son ilan ile ihale günü arası ise 5 günden az olamaz.

Günlük gazete çıkmayan yerlerdeki ihalelerde ilan, yukarıdaki süreler içinde belediye ile hükümet binalarının ilan tahtalarına asılacak yazılar ve belediye yayın araçları ile yapılır. Bu işlemler bir tutanakla belirlenir. Bu yerlerde en çok 7 gün aralıklarla gazete çıkıyor ise, ayrıca gazete ile de bir defa ilan yapılır.

Ancak tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenecek miktarı aşan ihale konusu işler, yukarıdaki esaslara göre yapılacak ilanlardan başka, tirajı göz önüne alınarak İl Basın-İlan Kurumu'nca tespit olunacak günlük gazetelerden birinde ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa daha ilan edilir.

ihale
ilanı

Tahmin edilen bedeli Genel Bütçe Kanunu ile belirlenen tutarın üç katını aşan ihale konusu işler, ihale tarihinden en az 10 gün önce bir defa da Resmi Gazete'de ilan edilir. İdareler, işin önem ve özelliğine göre bu ilanları, yurt içinde ve yurt dışında çıkan başka gazeteler veya öteki yayın araçları ile de ayrıca yayınlatabilirler.

Pazarlık usulü ile yapılacak ihalelerde ilan yapılması zorunlu bulunmamaktadır.

ihale
ilanlarında
belirtilecek
hususlar

İhale ilanlarında,

1. İhale konusu işin niteliği, yeri ve miktarı,
2. Şartname ve eklerinin nereden ve hangi şartlarla temin edilebileceği,
3. İhalenin nerede, hangi tarih ve saatte ve hangi usulle yapılacağı,
4. Tahmin edilen bedeli ve geçici teminat tutarı,
5. İsteklilerde aranılan nitelik ve belgelerin neler olduğu,
6. Kapalı teklif usulü ile yapılacak ihalelerde tekliflerin hangi tarih ve saate kadar nereye verileceği,

hususlarının belirtilmesi zorunlu bulunmamaktadır.

İhale ilanı yapıldıktan sonra **şartname ve eklerinde** herhangi bir **değişiklik yapılması mümkün bulunmamaktadır**. Değişikliğin yapılması zorunluluğu doğduğunda, bunu doğuran sebep ve zorunluluklar bir tutanakla tespit edilerek önceki ilanlar geçersiz sayılır ve iş yeniden aynı şekilde ilan olunur.

Yukarıdaki esaslara uygun olmayan ilanlar geçersizdir. Bu durumda, ilan yenilenmedikçe ihale yapılamaz. İlanların geçersizliğinin ihale yapıldıktan sonra anlaşılması halinde ihale veya sözleşme feshedilir. Bu sebeple ihale veya sözleşmenin bozulması halinde müteahhit veya müşterinin fesih tarihine kadar yapmış olduğu gerçek masrafları ile varsa tahakkuk etmiş hakedişleri kendisine ödenir.

Yabancı ülkelerdeki isteklilerin de girmesi yararlı görülen ihaleler için yeterli rekabeti sağlayacak biçimde, yabancı ülkelerde de ilan yapılabilir. Bu durumda yabancı ülkelerdeki ilan, ihale gününden en az 45 gün önce yapılır.

İhale günü için tespit edilen tarihin tatil gününe rastlaması halinde ihale, tekrar ilana gerek kalmaksızın tatili takip eden ilk iş gününde, aynı yer ve saatte yapılır.

e. Geçici Teminat

İsteklilerden, ihale konusu işin **tahmin edilen bedelinin %3'ü oranında geçici teminat alınır**. Pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde, geçici teminat alınıp alınmayacağı hususunda idareler serbesttir.

geçici
teminat

Geçici teminat olarak tedavüldeki Türk parası; Maliye Bakanlığı'nca belirlenecek bankaların verecekleri süresiz teminat mektupları; devlet tahvilleri ve hazine kefaletini haiz belgeler alınır. Bankalar tarafından verilen teminat mektupları dışındaki teminatların, istekliler tarafından belediye saymanlıklarına yatırılması zorunlu olup, bunlar ihale komisyonu sıfatı ile belediye encümenlerince teslim alınamaz. Üzerlerine ihale yapılanların teminat mektupları, ihaleden sonra belediye saymanlığınca teslim alınır ve üzerlerine ihale yapılmayan isteklilerin teminat mektupları derhal geri verilir.

teminat
mektubu

Her ne surette olursa olsun, belediyece alınan **teminatlar haczedilemez ve üzerlerine ihtiyati tedbir konulamaz**.

f. Tekliflerin Değerlendirilmesi ve İhale Kararları

Devlet İhale Kanunu'nun 28.maddesinde, verilen tekliflere göre uygun bedelin tespitinde çeşitli kriterler getirilmiş bulunmaktadır. Buna göre **uygun bedel**,

uygun
bedel

- Artırmalarda, tahmin edilen bedelden aşağı olmamak koşulu ile teklif edilen bedellerin en yükseğidir.
- Eksiltmelerde, tahmin edilen bedeli geçmemek koşulu ile teklif edilen bedellerin tercihe layık görülenidir.
- Kapalı teklif usulü ile yapılan ihalelerde, bedel tahmini yapılmış ise tahmin edilen bedeli geçmemek üzere tercihe şayan görüleni; bedel tahmini yapılmamış ise teklif edilen bedellerin tercihe layık görülenidir. Tercih gerekçelerinin ihale kararlarında açıklıkla gösterilmesi zorunludur. Ancak bedel tahmini yapılmadan gerçekleşen ihalelerde, ihalenin geçerli sayılması, ancak ilgili Bakan'ın onayına bağlı bulunmaktadır.

Ancak belediyeler, uygun bedelin tercihinde serbest hareket etmek imkanına da sahip bulunmamaktadır. Nitekim, uygun bedel

uygun bedelin
tercihi

lin tercihinde kullanılacak kriterler ile eksiltmelerde kabul edilebilecek azami indirim miktar veya oranları işin niteliği, çeşidi ve miktarı, birim fiyatları, istekliler tarafından talep edilen avans miktarı ve isteklilerin buna benzer teknik ve mali yeterliği ile ilgili diğer hususlar da dikkate alınarak her yıl Bayındırlık ve İskan Bakanlığı koordinatörlüğünde tespit edilerek Resmi Gazete'de yayımlanmaktadır. Uygun bedelin tercihinde, Resmi Gazete'de yayımlanan söz konusu objektif kriterlerin kullanılması gerekmektedir.

Teklifler verildikten sonra Kanun'da yazılı özel haller dışında zam veya indirim teklifleri encümenle kabul edilemez. İhale sırasında hazır bulunmayan veya noterden onaylı vekaletnameyi hazırlayan bir vekil göndermeyen istekliler, ihalenin yapılması tarzına ve sonucuna itiraz edemezler.

İhale komisyonu sıfatı ile belediye encümenleri, gerekçesini belirtmek koşulu ile ihaleyi yapıp yapmamakta serbesttirler. Encümenin ihaleyi yapmama kararı kesindir.

ihale kararları

Encümenle alınan ihale kararları, encümen başkan ve üyelerinin isimleri, soyadları, görevleri belirtilerek imzalanır. Kararlarda, isteklilerin isimleri, adresleri, teklif ettikleri bedeller, ihalenin hangi tarihte ve hangi istekli üzerine, hangi gerekçelerle yapıldığı, ihale yapılmamış ise gerekçeleri belirtilir.

Kanun'un 31.maddesi hükmü uyarınca, encümenle alınan ihale kararları, karar tarihinden itibaren en geç 15 işgünü içinde belediye başkanı tarafından onaylanır veya iptal edilir. Belediye başkanınca iptal edilmesi halinde, ihale hükümsüz kalır. Ancak başkanın iptal kararı gerekçeli olmak zorundadır.

Belediye başkanınca onaylanan ihale kararları, onaylandığı günden itibaren en geç 5 işgünü içinde üzerine ihale yapılana veya vekiline imzası alınmak suretiyle elden veya iadeli taahhütlü bir yazı ile tebligat adresine gönderilmek suretiyle tebliğ edilir. İadeli taahhütlü yazı ile adrese gönderilen ihale bildirimi, mektubun postaya verildiği tarihi takip eden yedinci gün tebliğ edilmiş sayılır.

g. İhale Usulleri

ihale usulleri

Belediyelerin, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu kapsamındaki işleri için **uygulanacak ihale usulleri**,

1. Kapalı teklif usulü;
2. Belli istekliler arasında kapalı teklif usulü;

3. Açık teklif usulü;

4. Pazarlık usulü;

5. Yarışma usulü;

olarak belirlenmiş bulunmaktadır. 2886 sayılı Kanun'un 1.maddesinde sayılan işlere ait ihalelerde, teklifin gizli olarak verilmesini sağlayan kapalı teklif usulünün uygulanması esastır. Ancak, Kanun'un 44.maddesinde gösterilen işler belli istekliler arasında kapalı ihale usulü; 45.maddesinde gösterilen işler açık teklif usulü; 51.maddesinde sayılan işler pazarlık usulü; 52.maddesinde gösterilen işler de yarışma usulü tatbik edilmek suretiyle de yapılabilir. İhale usullerinin uygulanma esasları aşağıda özetlenmiş bulunmaktadır.

Belediye arsalarının, üzerlerinde bina inşa edilmek üzere kat karşılığında ihale edilmesinde de 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 36. maddesinde belirtilen Kapalı Teklif Usulü'nün uygulanması gerekmektedir.

1. Kapalı Teklif Usulü :

• Tekliflerin Hazırlanması :

Kapalı teklif usulünde, **tekliflerin yazılı olarak yapılması esastır.** Teklif mektubu, bir zarfa konulup kapatıldıktan sonra zarfın üzerine isteklinin adı, soyadı, tebligata esas olarak gösterceği açık adres yazılır. Zarfın yapıştırılan yeri, teklif sahibi tarafından imzalanır veya mühürlenir. Bu zarf, geçici teminata ilişkin alındı belgesi veya teminat mektubu ile şartnamelerde ve ihale ilanlarında istenilen, teklif sahibinin yeterliğine ilişkin örneğin mali durum ve teknik personel bildirisi, ticaret veya sanayi odası belgesi, müteahhitlik belgesi gibi diğer belgeler ile birlikte ikinci bir zarfa konularak kapatılır. Dış zarfın üzerine isteklinin adı ve soyadı ile açık adresi ve teklifin hangi işe ait olduğu yazılır.

kapalı
teklif
usulü

İç zarfın içine konulacak teklif mektuplarının teklif veren tarafından imzalanması, bu mektuplarda şartname ve eklerinin okunup kabul edildiğinin belirtilmesi, teklif edilen fiyatın rakam ve yazı ile açık olarak yazılması zorunludur. Bu unsurlardan herhangi birisini içermeyen, üzerinde kazıntı, silinti veya düzeltme bulunan teklifler reddolunur ve hiç yapılmamış sayılır.

• **Tekliflerin Verilmesi :**

tekliflerin
verilmesi

Teklifler, ilanda belirtilen gün ve saate kadar sıra numaralı alındılar karşılığında encümen başkanlığına verilir. Alındı numarası da dış zarfın üzerine yazılır. Tekliflerin iadeli taahhütlü olarak da gönderilmesi mümkündür. Bu durumda dış zarfın üzerine belediye başkanlığının adresi ile teklifin hangi işe ait olduğu, isteklinin adı, soyadı ile açık adresi yazılır.

Posta ile gönderilecek teklif mektuplarının, ilanda belirtilen gün ve saate kadar encümen başkanlığına ulaşması zorunludur. Posta-daki gecikme nedeni ile işleme konulmayacak teklif mektuplarının alınış zamanı, bir tutanakla tespit edilir.

Encümen başkanlığına verilen veya gönderilen teklif mektuplarının her ne gerekçe ile olursa olsun geri alınması mümkün bulunmamaktadır.

• **Dış Zarfların Açılması :**

dış zarf

Tekliflerin açılma saati geldiğinde, kaç teklif verilmiş olduğu bir tutanakla belirtilir. Daha sonra dış zarflar hazır bulunan isteklilerin huzurunda alınış sırasına göre açılarak dış zarfın üzerinde yazılı alındı numarası iç zarfın üzerine de yazılır. İç zarflar açılmadan, istenilen belgelerin tamam olup olmadığı, geçici teminatın tam olarak verilmiş olup olmadığı incelenir.

Belgeleri ve teminatı usulüne uygun ve tam olmayan isteklilerin teklif mektuplarını içeren iç zarfları açılmayarak işleme konulmaz ve diğer belgeler ile birlikte kendilerine veya vekillerine iade edilir. Bunlar hiçbir şekilde ihaleye katılamazlar.

• **İç Zarfların Açılması :**

iç zarf

Teklif mektuplarını içeren iç zarfların açılmasından önce, ihaleye katılacaklardan başkalarının ihale odasından çıkarılmaları gerekmektedir. Bu işlem tamamlandıktan sonra teklif mektuplarını taşıyan iç zarflar alındı sıra numaralarına göre açılarak teklifler encümen başkanı tarafından okunur ve bir listesi düzenlenerek encümen başkan ve üyeleri tarafından imzalanır. Şartnameye uymayan veya başka şartlar taşıyan veya tekliflerin hazırlanmasında göz önünde bulundurulması gereken unsurları taşımayan, örneğin silinti ve kazıntı bulunan teklif mektupları ise kabul edilemezler.

Teklif mektuplarında yazılı olarak belirtilmesi gerektiği halde belirtilmeyen hususlarda, teklif sahibinin sözlü taahhütte veya beyanda bulunması da kabul edilemez.

Birden çok istekli tarafından aynı fiyat teklifi verildiği ve bunların da uygun bedel olduğu anlaşıldığı takdirde, ihale oturumu sırasında aynı teklifi veren teklif sahiplerinin tamamının hazır bulunması halinde, bunlardan ikinci bir teklif vermeleri istenilir ve bunlardan en uygun teklifi verene ihale yapılır. Aynı fiyat teklifini verenlerden birisinin ihalede hazır bulunması halinde ise ihale hazır bulunana yapılır. Aynı fiyat teklifinde bulunan birkaç teklif sahibinin ihale oturumunda hazır bulunmaması veya hazır bulunan isteklilerden alınacak ikinci tekliflerin de aynı olması halinde, ihale ad çekme suretiyle sonuçlandırılır.

• İhalenin Yapılamaması :

Kapalı teklif usulü ile yapılan ihalelerde istekli çıkmaması veya teklif olunan bedellerin encümençe uygun görülmemesi halinde ya yeniden aynı usulle ihale açılır, ya da idare yararı gördüğü takdirde ihalenin bitiş tarihinden itibaren 15 gün içinde iş pazarlıkla yaptırılabilir.

Ancak, işin pazarlığa bırakılması halinde, şartnamede belirtilen nitelik ve şartların aynen muhafaza edilmesi zorunlu bulunmaktadır. Aynı zamanda, işin pazarlıkla yaptırılmasında, birinci ihalede verilen fiyatlardan daha pahalı fiyatla ihalenin gerçekleştirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

2. Belli İstekliler Arasında Kapalı Teklif Usulü :

2886 sayılı Kanun'un 1.maddesinde sayılan işlerin gerçekleştirilmesinde kapalı teklif usulü asıl olmakla birlikte, belediyelerde barajlar, enerji santralleri, sulama tesisleri, rıhtımlar, tüneller, köprüler, akaryakıt tesisleri, özelliği bulunan yapım işleri, kentlerin ulaşım sistemlerine ilişkin planlar; kentlerin harita, nazım ve imar planları; su, kanalizasyon ve enerji tesisleri ile bunların etüt ve proje işlerinin ihalesi, teknik yeterlikleri ve güçleri idarece kabul edilmiş bulunan en az üç istekli arasında kapalı teklif usulü ile de yaptırılabilir.

Bu usulle yapılacak ihalelerden önce, bizzat belediye başka-

birden çok istekli bulunması

ihalenin yapılamaması

belli istekliler arasında kapalı teklif usulü

nından, ihaleye davet edilecek isteklilerin isimleri belirtilmek üzere onay alınması zorunlu bulunmaktadır.

Bu ihalelerde ilan yapılması zorunlu bulunmamaktadır. Gerekli görülen hallerde, ihaleye davet edilecek isteklilerin seçimi için, Devlet İhale Kanunu'nun ilan ile ilgili hükümlerine bağlı kalınmaksızın önseçim ilanı da yapılabilir.

Ancak bu usulle yapılacak ihalelerde, ihaleye teklif veren istekli sayısının en az üç olması gerekmektedir. Örneğin, üç firmaya teklifte bulunmaları için davette bulunulmasına karşın bunlardan ikisinin teklifte bulunmaları halinde, ihalenin bunlar arasında gerçekleştirilmesi mümkün bulunmamaktadır.

3. Açık Teklif Usulü :

açık teklif
usulü

2886 sayılı Kanun'un 1.maddesinde sayılan işlerden, tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile belirlenen tutarı aşmayanlar, kapalı teklif usulü yanı sıra açık teklif usulü ile de gerçekleştirilebilir.

Bu usulde ihaleler, isteklilerin tekliflerini belediye encümeni önünde sözlü olarak belirtmeleri suretiyle yapılır. Ancak istekliler, ilanda belirtilen ihale saatine kadar encümen başkanlığına ulaşmış olmak kaydı ile, 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda kapalı teklif usulünde teklif mektuplarının hazırlanması ve verilmesinde öngörülen kurallara uygun biçimde hazırlayacakları tekliflerini iadeli taahhütlü bir mektup ile de gönderebilirler. Ancak bu durumda posta ile gönderilen teklif, son ve kesin teklif olarak kabul edilir.

İlanda belirtilen ihale saatinde, encümen başkanı isteklilerin belgelerini ve geçici teminat verip vermemiş olduklarını inceleyerek kimlerin ihaleye katılabileceğini bildirir. Katılamayacakların belge ve teminatlarının geri verilmesi kararlaştırılır. Bu işlemler, istekliler önünde bir tutanakla tespit edilerek encümen başkan ve üyelerince imzalanır. Tutanağın düzenlenmesi ile birlikte ihaleye katılamayacak olanlar ihale yerinden çıkartılırlar.

Diğer isteklilere önce şartname imzalatılır ve tekliflerini belirtmeleri istenilir. Yapılacak teklifler, ihaleye ait artırma ve eksiltme kağıdına yazılır ve teklif sahipleri tarafından imzalanır.

İlk teklifler bu şekilde tespit edildikten sonra encümen başkanı, posta yolu ile intikal eden teklifleri de okuyarak bu tekliflerin de ihaleye ait artırma ve eksiltme kağıdına yazılmasını sağlar.

Bu işlemden sonra istekliler sıra ile tekliflerini belirtmeye devam ederler. İhaleden çekilen isteklilerin bu durumları, ihaleye ait artırma ve eksiltme kağıdına yazılarak imzaları alınır. İlgilinin imzadan imtina etmesi halinde bu durum ayrıca belirtilir.

İhaleden çekilenlerin yeniden teklifte bulunmaları mümkün değildir. Tekliflerin yapılması sırasında yapılan indirim veya artırımların işi uzatacağının tespit edilmesi halinde, isteklilerden encümen huzurunda son tekliflerini yazılı olarak belirtmeleri istenilebilir. Daha önce ihaleden çekilmiş olanlar bu durumda da yazılı teklif veremezler.

Açık teklif usulü ile yapılan ihalelerde istekli çıkmaması, isteklilerin belgelerinin veya son tekliflerinin uygun görülmemesi hallerinde, ya yeniden aynı usulle ve şartname hükümlerinde değişiklik yapılmaksızın ihale açılır ya da idare yararı görüldüğü takdirde ihalenin bitiş tarihinden itibaren en çok 15 iş günü içinde iş, kapalı teklif usulü ile ihale bölümünde belirtiliği şekilde pazarlıkla yaptırılabilir.

4. Pazarlık Usulü :

Devlet İhale Kanunu'nun 51.maddesinde öngörülen işler, kapalı teklif usulü yanı sıra pazarlık usulü ile de gerçekleştirilebilir. Bu usulün tatbikinde, teklif alınması belli bir şekle bağlı bulunmamaktadır. İhaleler, encümen tarafından işin nitelik ve gereğine göre bir veya birden fazla istekliden yazılı veya sözlü teklif alınmak ve bedel üzerinde anlaşma yapılmak suretiyle yapılabilir.

Pazarlığın ne şekilde yapıldığı, ne gibi tekliflerde bulunulduğu, üzerine **ihale yapılanların hangi nedenle tercih edildikleri pazarlık kararında açıklıkla belirtilir.**

Ancak pazarlık usulü, diğer ihale usulleri gibi bir ihale usulüdür. Pazarlık usulünün uygulanması halinde de, 2886 sayılı Kanun'un 51.maddesinin (a), (b), (c), (d), (i), (l) ve (p) bentlerinde belirtilen işler dışında, ihale onayı alınması, şartname düzenlenmesi, bedel tahmininde bulunulması, teminat alınması ve sözleşme yapılması zorunlu bulunmaktadır.

• Pazarlık Usulü ile Yapılabilecek İşler :

Pazarlık usulü ile yapılabilecek işler 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 51.maddesinde belirtilmiş bulunmaktadır. Bu usul-

ihaleden
çekilme

pazarlık
usulü

pazarlık yapabilecek
kişiler

le yapılabilecek olan ve belediyelerde tatbiki mümkün bulunan işler, maddedeki ilgili bentleri itibariyle aşağıda sayılmıştır:

- a) Yer, özellik ve nitelikleri itibarı ile her yıl Genel Bütçe Kanunu'nda gösterilen belirli tutarları aşmayan ve süreklilik göstermeyen, 2886 sayılı Kanun'un 1.maddesinde sayılan işler.
- c) Önceden düşünülmesi mümkün olmayan ani ve beklenmeyen olayların ortaya çıkması üzerine acele olarak yapılması gerekip kapalı ve açık teklif usulünün uygulanmasına yeterli süre bulunmayan işler, diğer ihale usulleri ile temin edilemeyeceği açıkça belli olan işler, bilgisayar alımı ve kiralınması ile bakım ve onarımı, her çeşit araç ve gerecin yetkili resmi servislerine yaptırılacak periyodik bakım ve onarımı, yedek parça ve lastik alımları.
- d) İhalenin yapılamaması veya sözleşmenin bozulması nedeniyle, yeniden yapılacak ihalelerin sonuçlandırılmasına kadar geçecek süre içindeki ihtiyaç maddelerinin alımı.
- e) Kapalı teklif usulü ve açık teklif usulü ile yapılan, ancak teklif verilmemesi veya verilen tekliflerin beklenen düzeyde bulunmaması nedeniyle ihalenin bitiminden itibaren 15 iş günü içinde aynı konuda ve şartlarla ihalenin pazarlıkla yapılması.
- f) Belediyelerin müşterek veya iştirak halinde sahibi bulunduğu taşınmaz mallardaki paylarının diğer paydaşlara kiraya verilmesi işleri.
- i) Özellikleri nedeni ile belli isteklilere yaptırılmasında yarar görülen her türlü hizmet, eğitim, araştırma, etüt, proje, planlama, danışmanlık, keşif, harita, fotoğraf, film, baskı, sergileme, kontrol, muayene işleri ile teknik, fikri ve güzel sanatlarla ilgili çalışmayı gerektiren diğer işler.
- j) Para, tahvil, senet, pul, altın, gümüş, mücevher gibi kıymetler ile güzel sanatlarla ilgili veya tarihi değeri bulunan eşyanın özel ambalaj, koruma, sigorta ve taşıma işleri.
- k) Çabuk bozulan, saklanması tehlikeli bulunan, saklama giderleri değerine veya beklemeden doğacak yararına oranla yüksek bulunan malların satımı.
- l) Tek kişi veya firma elinde bulunan taşınır mal, hak ve hizmetler ile belirli taşınmaz malların alımı veya kiralınması.

p) Özellikleri nedeni ile yabancı ülkelerden sağlanması zorunlu olan her türlü alım, kiralama, onarım, yaptırma, keşfet-tirme, montaj, sigorta, taşıma ve hizmet işleri.

Yukarıda belirtilen (a), (c), (d), (i) ve (p) bentlerinde yazılı iş-ler için şartname düzenlenmesi, tahmini bedel tespit edilmesi, te-minat alınması ve sözleşme yapılması zorunlu bulunmamaktadır.

Kanun'un 51.maddesinin son fıkrasında, (i), (l) ve (p) bentlerinde yazılı işler için Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü-nün alınacağı belirlenmekle birlikte, belediyelerin müstakil büt-çeli kuruluşlar olması ve Devlet ihaleleri Genelgesi'nde yerleş-miş hükümler doğrultusunda, belediyeler bu işler için Maliye Ba-kanlığı yerine kendi encümenlerinden uygun görüş alacaklardır.

• **Pazarlık Usulünün Uygulanmasında Göz önünde Bulundurulacak İlkeler :**

Pazarlık usulü bir ihale yöntemi olduğundan, 2886 sayılı Ka-nun'un 11.maddesi doğrultusunda, pazarlık konusu her iş için ayrı ayrı olmak üzere ita amiri olan belediye başkanından onay belgesi a-lınması zorunludur.

pazarlık
usulünün
ilkeleri

Kanun'un 51.maddesinin (a), (b), (c), (d), (i), (l) ve (p) bentleri uyarınca pazarlık yapılması halinde, bu maddenin son-dan bir önceki bendi hükmü uyarınca şartname düzenlenmesi, tahmini bedel tespiti, teminat alınması ve sözleşme yapılması zorunlu olmadığından, işin önem ve özelliğine göre bu hususlar-da ne yapılıp yapılmayacağının da onay belgesinde ayrıca belir-tilmesi gerekmektedir.

Pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde teklif alınması belli bir şek-le bağlı bulunmamaktadır. Encümen tarafından işin nitelik ve ge-reğine göre bir veya birden fazla istekliden yazılı veya sözlü teklif alınması mümkündür. Ancak Kanun'un 2. maddesinde belirtilen ve ihtiyaçların en iyi şekilde, uygun şartlarla ve zamanında karşı-lanması ve ihalelerde açıklık ve rekabetin sağlanması esasının da göz önünde bulundurulması gerekir.

Tek kişi veya firma ile pazarlık yapılmasının zorunlu olduğu hallerde encümenlerin, yaptırılacak işle ilgili olarak piyasada o-luşan fiyatlar konusunda bilgi sahibi olması gerekir. Pazarlık ya-pılacak isteklinin tek olması, önerilen fiyatın herhangi bir araş-tırma yapılmadan kabul edilmesi sonucunu doğurmamalıdır. Söz

konusu mal ve hizmetin aynı istekli tarafından piyasaya ve diğer kurum ve kuruluşlara hangi bedelle arz edildiğinin veya benzer ürünün diğer satıcılar tarafından hangi bedellerle alıcıya sunulduğunun encümenlerce araştırılması ve pazarlık sırasında dikkate alınması gerekir.

5. Yarışma Usulü :

yarışma
usulü

Belediyeler, her türlü etüt, plan, proje ve güzel sanatlara ilişkin işleri, gerekli gördüklerinde yarışma ile yaptırabilirler. Bu işlerin mesleki kontrolü hizmetleri, projesi uygulanacak olan yarışmacıya pazarlık usulü ile ihale edilebilir.

h. İhalenin Yürütülmesi

• Kesin Teminat :

kesin
teminat

Taahhüdün sözleşme ve şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesini sağlamak üzere, sözleşme yapılmadan önce müteahhit veya müşteriden **ihale bedeli üzerinden** hesaplanmak suretiyle **%6 oranında kesin teminat alınır.**

Müteahhit veya müşterinin bu zorunluluğa uymaması halinde, protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek olmaksızın ihale bozulur ve varsa geçici teminat gelir kaydedilir. Verilen kesin teminat, teminat olarak kabul edilen diğer değerler ile değiştirilebilir. Sözleşmenin yapılmasından sonra geçici teminatın iadesi gerekir.

Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu ile tespit edilen tutarı aşan etüt, proje, kontrollük ve müşavirlik hizmetleri ile yapım işlerinde, alınmış bulunan geçici teminat kesin teminata çevrilir. Kesin teminatın geri kalanı, müteahhidin hakedişlerine karşı verilecek paralardan %10 alıkonularak kesin teminat tutarına çıkartılır. Müteahhit, dilediği takdirde teminat olarak kabul edilecek kıymetler üzerinden kesin teminat da verebilir.

Kesin teminatın;

kesin
teminatın
iadesi

- taahhüdün sözleşme ve şartname hükümlerine uygun biçimde yerine getirildiği usulünce anlaşıldıktan ve müteahhidin bu işten dolayı idareye herhangi bir borcunun bulunmadığı tespit edildikten sonra, Sosyal Sigortalar Kurumu'ndan ilişiksizlik belgesi getirilmesi halinde **tamamı;**

- yapım işlerinde yukarıdaki şartlardan ayrı olarak geçici kabul tutanağının imzalanması ve geçici kabulde görülen kusurların giderilme bedelinin kesin teminatın yarısından fazla olmaması şartı ile **yarısı**, kesin kabul işlemi tamamlandıktan sonra ise **kalanı**, müteahhide iade edilir.

Müteahhidin bu iş nedeni ile idareye ve Sosyal Sigortalar Kurumu'na olan borçları ile ücret ve ücret sayılan ödemelerden yapılan kanuni vergi kesintilerinin kesin kabul tarihine kadar ödenmemesi halinde, teminat paraya çevrilerek borçlarına karşılık tutulur ve varsa kalanı müteahhide iade edilir.

Sözleşme yapıldıktan sonra, 2886 sayılı Kanun'un 63.maddesi hükümleri dışında müteahhidin veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü şartname ve sözleşme hükümlerine uygun olarak yerine getirmemesi halinde, belediyenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen aynı durumun devam etmesi halinde ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek kalmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilerek sözleşme feshedilir ve hesabı genel hükümlere göre tasfiye olunur. Gelir kaydedilen kesin teminat, müteahhit veya müşterinin borcuna mahsup edilemez.

• Sözleşme :

Bütün **ihaleler**, Kanunda aksi hüküm bulunmayan hallerde **bir sözleşmeye bağlanarak** belediye adına ita amiri **belediye başkanınca imzalanır**.

sözleşme
yapılması

Sözleşme yapılması gerekli olan hallerde müteahhit veya müşteri, ihale kararının kendisine tebliği tarihini izleyen günden itibaren 15 gün içinde geçici teminatı kesin teminata çevirerek, noterce tescil edilen sözleşmeyi belediyeye vermek zorundadır.

Satışlara ilişkin ihalelerde, müşterinin aynı süre içinde ihale bedelini ve müşteriye ait bulunan vergi ve harçları yatırması ve diğer giderleri ödemesi gerekmektedir.

Bu sorumluluklara uyulmadığı takdirde, protesto çekilmesine ve hüküm alınmasına gerek olmaksızın ihale bozularak, varsa geçici teminat gelir kaydedilir.

Belediye, yasal süresi içinde sözleşme yapılması hususunda kendisine düşen görevleri yapmak ve taşınmaz malların satımında, ferağa ilişkin işlemleri tamamlamak, şartnamede belirti-

sözleşme
yükümlülüğü

len sınır ve vasıflara göre satılan malları müşteriye teslim etmekle yükümlüdür. Bu yükümlülüğün yerine getirilmemesi halinde, müteahhit veya müşteri, sürenin bitmesinden itibaren en çok 15 gün içinde, 10 gün süreli bir noter ihbarnamesi ile bildirmek koşulu ile taahhüdünden vazgeçebilir. Bu takdirde teminat iade edilir. Müteahhit ve müşteri, ihaleye girmek ve teminat vermek için yaptığı masrafları istemeye hak kazanır.

Geçici teminatın kesin teminata çevrilmesi süresi içinde taahhüdün şartname hükümlerine uygun olarak yerine getirilmesi ve bunun belediyece uygun görülmesi halinde, sözleşmenin yapılması ve kesin teminatın alınması zorunlu bulunmamaktadır.

• Sözleşmenin Devri ve Bozulması :

sözleşme devri ve bozulması

Sözleşme, belediye başkanının yazılı izni ile başkasına devredilebilir. Ancak devir alacaklarda, ilk ihalede öngörülen şartlar aranır. İzinsiz devir yapılması halinde sözleşme bozulur ve müteahhit veya müşteri hakkında 2886 sayılı Kanun'un sözleşmenin bozulması ile ilgili 62.maddesi hükümleri uygulanır.

Müteahhit veya müşterinin ölümü halinde, yapılmış olan işler tasfiye edilerek kesin teminatı ve varsa diğer alacakları varislerine iade edilir. Ancak belediye, varislerden istekli olanlara, ölüm tarihinden itibaren 30 gün içinde kesin teminat alınmak şartı ile sözleşmeyi devredebilir.

Müteahhit veya müşterinin iflas etmesi halinde sözleşme bozulur.

Sözleşme yapıldıktan sonra müteahhit veya müşterinin taahhüdünden vazgeçmesi veya taahhüdünü şartname ve sözleşme hükümlerine uygun biçimde yerine getirmemesi halinde, belediyenin en az 10 gün süreli ve nedenleri açıkça belirtilen ihtarına rağmen, aynı durumun devam etmesi halinde ayrıca protesto çekmeye ve hüküm almaya gerek olmaksızın kesin teminatı gelir kaydedilir ve sözleşme feshedilerek hesabı genel hükümlere göre tasfiye edilir.

Müteahhit veya müşterinin sözleşmenin yerine getirilmesine engel olacak derecede ağır hastalık, tutukluluk veya hürriyeti bağlayıcı bir ceza nedeni ile taahhüdünü yapamayacak duruma gelmesi halinde, bu hallerin oluşumundan itibaren 30 gün içinde belediyenin kabul edeceği birini vekil tayin etmek koşulu ile taahhüdüne devam edebilir. Aksi halde sözleşme bozulur.

• **Sözleşmede Belirtilen İşin Artış veya Eksilişi :**

Yapım işlerine ait bir sözleşmenin uygulanması sırasında keşif ve sözleşmede öngörülme-yen iş artışı veya eksilişinin zorunlu hale gelmesi halinde müteahhit, keşif bedelinin % 30'una kadar olan değişikliği, işin süresi hariç olmak üzere sözleşme ve şartnamesindeki hükümler çerçevesinde yerine getirmekle yükümlü bulunmaktadır.

Ancak **keşif artışının %30'u aşması** halinde sözleşmenin feshedilmesi zorunludur. Bu durumda müteahhit, işin keşif bedeli ve %30 keşif artışının karşılığı olan işleri sözleşme ve şartnameye uygun biçimde yapmakla yükümlüdür. Taahhüdün %30 keşif artışı ile bitmemesi ve tasfiye edilmesi halinde müteahhit, belediyeden herhangi bir masraf veya tazminat talep edemez.

% 30'dan fazla artışın temel, tünel ve benzeri işler ile doğal afetler gibi nedenlerden meydana gelmesi halinde belediyenin isteği, müteahhidin kabulü ve belediye başkanının onayı ile süre hariç olmak üzere aynı sözleşme ve şartname hükümleri çerçevesinde %30'u geçen işler de aynı müteahhide yaptırılabilir.

Keşif bedelinin % 70'inden daha düşük bedelle işin tamamlanacağını anlaşılmaması halinde, müteahhit işi bitirmekle mükelleftir. Bu durumda müteahhide, belgelendirilmek koşulu ile gerçek giderlerine karşılık olarak ihale bedelinin % 70'i ile yaptığı işin tutarı arasındaki bedel farkının % 5'ine kadar ödeme yapılması mümkündür.

sözleşmeye
tabi işin
artış ve
eksilişi

i. İhale Usullerine Tabi Olmayan İşler

Belediyelerin 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 1.maddesinde sayılan işleri esas olarak yukarıda izah edilen ihale usulleri tatbik edilmek suretiyle yerine getirilecek olmakla birlikte, aşağıda belirtilen konular ve şartlar ile bunların ihale usullerine tabi olmaksızın gerçekleştirilebilmesi de mümkün bulunmaktadır. Belediyelerin, ihale usullerine tabi olmaksızın gerçekleştirebilecekleri işler aşağıda gösterilmiş bulunmaktadır.

1. İhtiyaçların kamu kurum ve kuruluşlarından temin edilmesi.
2. Kızılay derneğinden ilaç, sağlık araç ve gereçleri alımı.
3. İlaç ve gereç sağlanması.
4. Emanet suretiyle yapılacak işler.

ihale
usulüne
tabi olmayan
işler

ihtiyacın
kamu kurum ve
kuruluşlarından
karşılanması

**1. İhtiyaçların Kamu Kurum ve
Kuruluşlarından Karşılanması :**

Devlet İhale Kanunu'nun 71.maddesinde, Kanun'un 1.maddesinde sayılan işlerin, Maliye Bakanlığı görüşü alınarak, maddede sayılan kamu kurum ve kuruluşlarından, kıymet takdiri suretiyle gerçekleştirilebileceği hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

Belediyelerin, Kanun'un 71.maddesi kapsamında aynı Kanun'un 1.maddesinde sayılan işlerini, ihale usullerine tabi olmaksızın doğrudan kıymet takdiri yolu ile gerçekleştirebilecekleri kamu kurum ve kuruluşları aşağıda sayılmış bulunmaktadır:

- 2886 sayılı Kanun kapsamında bulunan diğer idareler;
- Bu idarelere bağlı sabit veya döner sermayeli müesseseler ve özel bütçeli idarelerin (örneğin belediyelerin, il özel idarelerinin) kurdukları birlikler;
- Kamu İktisadi Teşebbüsleri ile sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte Devlet'e, kamu iktisadi teşebbüslerine veya mahalli idarelere ait kuruluşlar;
- Türk Silahlı Kuvvetlerini güçlendirmek amacı ile kurulmuş bulunan vakıflar ile sermayesinin yarıdan fazlası bu vakıflara ait bulunan kuruluş, şirket ve müesseseler;
- Özel kanun ile kurulan tüzel kişiliğe sahip, ortaklarının veya kanunların öngördüğü durumlarda ortak olmayanların ürünlerini alan, işleyen, değerlendiren, iyileştiren, satan, üretim ihtiyaçlarına yarayan araç ve gereçleri sağlayan ortaklıklar ve bunlara ait birlikler;
- Özel kanunlar ile kurulmuş ve kendilerine kamu görevi verilmiş tüzelkişiliğe sahip kuruluşlar.

Maliye
Bakanlığı'nın
uygun görüşü

2886 sayılı Kanun'un 71.maddesinde, ihtiyaçların ihale usullerine tabi olmaksızın kıymet takdiri suretiyle maddede belirtilen kamu kurum ve kuruluşlarından temini için Maliye Bakanlığı uygun görüşünün alınması şart konulmuş ise de, belediyelerin özel bütçeli kuruluşlar olması, bunun yanı sıra örneğin 1997 Yılı Devlet İhaleleri Genelgesi'nin I/L-1 maddesi ile I/M-7.maddesinde açıklıkla hüküm altına alınmış olması dolayısı ile belediyeler, bu işlerinin gerçekleştirilmesinde Maliye Bakanlığı'ndan uygun görüş almak yerine, kendi encümenlerinden uygun görüş alacaklardır.

Bu yöntemin uygulanmasında sözü edilen kıymet takdiri, fiyatları Devlet tarafından veya görevli mercilerce tespit edilenler için bu fiyatlar, yapım işlerinde birim fiyatları esas alınmak suretiyle; fiyatları bu şekilde tespit olunmayanlar için ise 2886 sayılı Kanun'un 9.maddesi hükümleri doğrultusunda muhammen bedel tespiti suretiyle yapılacaktır.

Kanun'un 71.maddesinde, ayrıca 2886 sayılı Kanun kapsamında bulunan idarelerin kendi aralarında yapacakları ihale işleri dışında kalan ve maddenin 2.fıkrasında sayılan diğer kuruluşlardan ihtiyaçların kıymet takdiri suretiyle karşılanmasında bazı kısıtlamalar getirilmiş bulunmaktadır. Buna göre, söz konusu kurum ve kuruluşlardan mal ve hizmet alımı ve yapım işlerinin gerçekleştirilmesinde, söz konusu mal ve hizmetler ile yapım işlerinin bizzat o kuruluşlar tarafından üretilmesi ve yapılması zorunlu bulunmaktadır.

Ayrıca, satış fiyatları Devletçe veya görevli mercilerce tespit olunan malların, dağıtımı yapan kuruluşlarda bulunmadığının belgelendirilmesi halinde, mallar bu fiyatlar ile en yakın piyasadan satın alınabilecektir.

2. Kızılay Derneğinden Yapılacak Alımlar :

Devlet İhale Kanunu'nun 77.maddesi hükmü uyarınca Kızılay Derneği'nde bulunan ilaçlar ile sağlık araç ve gereçleri, belediyelerce, herhangi bir ihale işlemine tabi tutulmaksızın satış fiyatları üzerinden, protokol yapılarak encümen kararı ile doğrudan alınabilir.

Kızılay'dan
alımlar

3. Eczanelerden İlaç Alınması :

Kanun'un 78.maddesi uyarınca, kanunen tedavileri sağlanan (örneğin belediyede çalışan memur personel) kişilerin kullanmaları gereken ilaç ve gereçlerin ilgililer tarafından eczanelerden alınması halinde, belediye ile eczaneler arasında Maliye Bakanlığı'nca çıkartılan Bütçe Uygulama Talimatları hükümleri çerçevesinde yapılan anlaşmalar da ihale usullerine ve prosedürüne tabi bulunmamaktadır.

ilaç
alımları

4. Emanet Suretiyle Yapılacak İşler:

Devlet İhale Kanunu'nun 81.maddesinde, maddede sıralanan işlerin, ita amirince idare görevlileri arasından oluşturulacak e-

emanet usulüyle
yapılacak işler

manet komisyonları eli ile emaneten yaptırılabilirliği belirlenmiş bulunmaktadır.

Bu yöntemin uygulanmasında, ihale usulleri ile gerçekleşen işlerin aksine, belediye ile müteahhit veya özel kişiler değil, memurlar muhatap bulunmaktadır.

Emanet usulü ile gerçekleştirilen işlerde uyulması gereken usul ve kurallar ile uygulanması gerekli diğer hususlar, 06.07.1984 gün ve 18450 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan "Emanet İşlere Ait Uygulama Yönetmeliği"nde belirlenmiş bulunmaktadır. Kanun'un 81.maddesi ile yukarıda belirtilen Yönetmelik hükümleri doğrultusunda emanet işlerin gerçekleştirilmesi esasları aşağıda özetlenmiş bulunmaktadır:

• **Emanet İşler :**

emanet
işleri

Emanet suretiyle yapılabilirliği Kanun'un 81.maddesinde öngörülen ve belediyelerde tatbik edilebilecek işler aşağıda sıralanmıştır:

1. Tahmin edilen bedeli her yıl Genel Bütçe Kanunu'nda gösterilen miktarı aşmayan yapım, bakım ve onarım işleri,
2. Belediyenin yeterli işgücü, makina, araç ve gereç ile taşıtlara sahip olması halinde ve ihaleye konulması faydalı görülmeyen yapım ve taşıma işleri,
3. Gizliliği olan işler ile yasak bölgelerde ve orman içindeki yapım ve taşıma işleri,
4. Toprak koruma, arazi iyileştirme ve orman amenajman işleri,
5. Can ve mal kaybı tehlikesi nedeniyle acele olarak gerçekleştirilmesi gereken yapım ve onarım işleri,
6. Sözleşmenin bozulması veya tasfiye edilmesi nedeniyle bitirilmemiş olup, süratle bitirilmesinde zorunluluk görülen işlerin tamamlanması,
7. Liman yapımı ve genişletilmesi, tarama yapılması, ulaşım güvenliği için batıkların çıkartılması ve dolgu işleri,
8. Parasal bağış dışındaki halk katkısının önem taşıması nedeni ile ihaleye konulmadan yaptırılmasında yarar görülen işler,
9. İhaleye konulmasına imkan bulunmayan veya ihaleye konulduğu halde istekli çıkmayan ve beklemeye de tahammülü olmayan işler,
10. İlköğretim kurumları ve tesisleri ile ilköğretim öğretmen konutları yapım ve bakım işleri.

Yukarıda da izah edildiği üzere emanet işler, araya bir müteahhit girmeksizin idarenin kendi imkanlarını da kullanarak veya nevi itibariyle kısımlara ayırarak taşeronlara verilmek suretiyle gerçekleştirilebilecek olan ve yukarıda sayılan işleri ifade ettiğinden, bu işlerin söz konusu usulle yerine getirilmesi ihale usullerine tabi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, emanet işlerin yapılabilmesi için belediye encümeninden herhangi bir karar alınmasına da gerek bulunmamaktadır. Kanun'da öngörülen işlerin emanet usulü ile gerçekleştirilebilmesi için, ilgili birimin teklifi ve ita amirinin onayı yeterli bulunmaktadır.

• **Emanet Komisyonları :**

Emanet komisyonu, belediye başkanının onayı ile, belediye görevlilerinden biri başkan, diğeri teknik veya uzman eleman ve bir diğeri de muhasebe işlerinden anlayan eleman olmak üzere en az üç görevliden oluşur. Bu onayda, komisyon başkan ve üyelerinin hastalık, izin ve görev değişikliği nedeni ile ayrılmalarda yerlerine kimlerin görev yapacağı da belirtilmelidir.

emanet
komisyonu

Ancak belediyelerin **fen ve imar işleri müdürleri, işletme müdürleri, sayman ve veznedarları emanet komisyonlarında görev alamazlar.**

Emanet komisyonları, Kanun'un 81.maddesinde yer alan ve yukarıda belirtilen iş ve hizmetleri mevzuata uygun biçimde gerçekleştirmeye ve Yönetmelik ile öngörülen görevleri ifaya yetkilidir. Komisyon, uhdesine tevdi edilmiş bulunan işin fenni ve hukuki esaslara uygun olarak yürütülmesinden ve işin proje ve şartnamelerine uygun olarak yapılmasından sorumludur.

emanet
komisyonunda
bulunamayacak
kişiler

• **Emanet İşlerin Yürütülmesi :**

İş ve hizmetlerin emanet usulü ile yapılması için öncelikle ita amiri olan belediye başkanından onay alınacaktır. İta amiri, önceki bölümde de belirtildiği şekilde, işin yürütülmesi için bir emanet komisyonu oluşturacaktır.

emanet
işlerin
yürütülmesi

İş için belediyece daha önce hazırlanan proje, keşif ve şartnameler emanet komisyonuna verilir. Emanet komisyonu, buna göre işin ne şekilde yapılacağını planlar ve gerekirse bir iş ve çalışma programı hazırlar.

İşe başlanmadan önce veya işin devamı süresinde proje değişikliği veya yeni proje yapılması, keşif ve şartname hazırlanması gerektiğinde, bunlar bizzat emanet komisyonu veya belediye tarafından hazırlanır. Bunlar belediyenin yetkili birimlerince onanmadıkça uygulanamaz.

Emanet iş, komisyon üyelerinin kararları ile yürütülür. Kararlarda başkan ve üyelerin isimleri ve imzaları ile karar tarihi bulunur. Komisyonca alınacak kararlarda çekimser kalınamaz, muhalif olan üye muhalefet şerhini yazarak imzalamakla yükümlüdür.

Komisyonun taşeron seçme, işi taşerondan alma, keşif ilavesi, süre uzatımına ilişkin kararları belediye başkanının onayını takiben yürürlüğe girer. Emanet komisyonu, belediyece belirlenen birime muhatap olur ve yazışmalar bu kanalla yapılır.

• **İşçi, Madde, Malzeme, Araç ve Gereç Temini :**

işçi, malzeme
ve araç temini

Emanet komisyonu, iş için gerekli her türlü işçiyi belediyeden, bu mümkün olmadığı takdirde de dışarıdan geçici olarak temin eder.

Öncelikle emanet iş için gerekli olan ve belediyede bulunan diğer demirbaş her türlü makina, malzeme, araç, gereç, teçhizat, tesisat ve yedek parça belediyece geçici olarak komisyon emrine tahsis edilir. Emanet işler için gerekli olup belediyede bulunmayan veya belediye ambarından karşılanamayan işin bünyesine girecek veya yardımcı olarak kullanılacak gerekli her türlü madde, araç ve gereçler öncelikle bunları kendileri üreten veya yapan ve sermayesinden yarısından fazlası tek başına veya birlikte devlete, kamu iktisadi teşebbüslerine veya belediyelere ait bulunan kuruluşlardan doğrudan doğruya tarife, yoksa piyasa satış bedelleri üzerinden satın almak suretiyle sağlanır. Bu surette sağlanması mümkün olmayan hallerde de teklif alınmak ve bedellerinin piyasa satış bedellerine uygunluğu ticaret odası, sanayi odası ve benzeri kuruluşlardan belgelerendirilmek suretiyle piyasadan satın alınmak veya kiralanmak üzere emanet komisyonunca temin edilir.

İş için gerekli olan taş, kum, çakıl, su ve benzeri malzeme ocakları usulüne göre kamulaştırma veya geçici işgal suretiyle belediyece temin edilerek komisyona teslim edilir.-Gerekli hal-

lerde söz konusu malzeme satın alınabileceği gibi şahıslara ait arazilerden bedeli karşılığında temin de edilebilir. Bu şekilde temin edilen malzemenin bedeli emanet iş ödeneğinden karşılanır.

• **Emanet İşin Süresi :**

Gelecek yıl veya yıllara sari yüklenmelere girilenler hariç olmak üzere, **emanet işlerin süresi genel olarak bir bütçe yılıdır.** İş hacminin buna göre tespit edilmesi ve bir bütçe yılı içinde bitirilmesi esastır. Bu gibi işlerde, en geç bütçe yılı sonunda Yönetmelik hükümlerine uygun olarak taşeronun ilişiği kesilir.

Ancak şartnamede belirlenmiş bulunan zorunlu nedenlerle bütçe yılı içinde bitirilemeyen işler, gelecek yıl çalışma programında yer alması ve belediye başkanından onay alınması koşulu ile ertesi yıl da devam edebilir.

Ayrıca bütçe yılı içinde bitirilemeyecek olan ve özelliği nedeniyle kısımlara bölünemeyecek işler için de, emanet iş onayında belirtilmek ve yasal dayanağı da bulunmak kaydı ile gelecek yıllara sari geçici emanet işlere de girilebilir.

emanet işin
süresi

• **Emanet İş Yapma Usulleri :**

Emanet komisyonu, alacağı karar doğrultusunda işi aşağıdaki şekillerde yapar veya yaptırabilir:

- İşin doğrudan doğruya komisyonca yaptırılmasına karar verilmiş olması halinde, komisyon işin özelliğine göre gerekli her türlü işçiyi geçici olarak temin eder. Şantiye tesislerini, yardımcı vasıtaları, araç, gereç ve makinaları ve her türlü malzemeyi de tedarik eder. Bu işler için komisyon mutemedine yasal sınırlar içinde avans verilebilir.
- İşin çeşidi itibarıyla kısımlara bölünerek taşeronlar eli ile yaptırılmasına karar verilmesi halinde iş, malzemeli veya malzemesiz olarak taşeronlara verilebilir.
- Yukarıdaki her iki usul de birlikte uygulanabilir.

emanet iş yapma
usulleri

• **Taşeron Seçilmesi :**

Taşeron eli ile yaptırılması kararlaştırılan işler cins, miktar, yer, teklif alma gün ve saati belirtilmek suretiyle taşeron seçilmesinden 7 gün önce ilan tahtasına suretiyle ilan olunur.

taşeron
seçilmesi

Acil ve özellik arz eden işler, ilan edilmeksizin emanet komisyonunun ehliyetli gördüğü bir veya birden fazla taşerondan yazılı veya sözlü teklif almak ve bedel üzerinde anlaşma yapmak suretiyle yapılabilir.

Komisyonlar, gerekçesini belirtmek suretiyle, verilen teklifleri uygun görüp görmemekte serbesttir. Komisyonun kararı ve taşeronla yapılan sözleşme ita amiri olan belediye başkanı tarafından onaylandıktan sonra geçerli olur.

Kendisi ile anlaşma imzalanan taşeronun durumunun, belediye tarafından yerel Sosyal Sigortalar Kurumu'na ve Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne ve diğer ilgililere bildirilmesi zorunludur.

geçici, kesin teminat ve hakedişler

• Teminat ve Hakedişler :

Taşeron eli ile yürütülen emanet işlerinde, keşif veya tahmini bedeli her yıl Bütçe Kanunu'nda emanet işler için öngörülen miktarı aşmayanlar için geçici teminat aranmayabilir.

Geçici teminat alınmadan taşeron eli ile yürütülen emanet işlerde, %6 kesin teminatın tamamı taşeron tarafından defaten ödenebileceği gibi, hakedişlerinden %10 oranında kesin teminat kesintisi yapılmak suretiyle de alınabilir.

Geçici teminatın alınmış olması halinde de geçici teminat kesin teminata çevrilerek bakiyesi taşeron tarafından defaten ödenebileceği gibi, hakedişlerinden %10 oranında kesinti yapılmak suretiyle de kesin teminat tutarına tamamlanabilir.

Taşeron teminatları, her ne şekilde olursa olsun haczedilemez veya ihtiyati tedbir konulamaz.

Taşeron hakedişlerinde, diğer ihale usulleri tatbik edilerek yapılan ihalelerde uygulanan %25 genel gider ve müteahhit kâr ihtiva eden birim fiyatları tatbik edilmemektedir. Emanet işlerde uygulanan taşeron birim fiyatları, ihaleli işler birim fiyatlarının $(1.15/1.25)$ 0,92 katsayısı ile çarpılması suretiyle bulunan birim fiyatlarını; yeniden birim fiyat tespiti suretiyle yapılan emanet işlerde de fiyatlara %15 kar ve genel masraf ilave edilmiş fiyatlarını ifade etmektedir.

İşin miktarında artma veya eksilme olması, yeni fiyat tanzimi gibi hususlarda da 2886 sayılı Kanun ile belirlenen hükümler uygulanacaktır.

j. İhale İşlerinde Yasak ve Sorumluluklar

Devlet İhale Kanunu'nun 83.maddesinde ihale işlemlerinin hazırlanması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması sırasında;

- Hile, desise, vaat, tehdit, nüfuz kullanma ve çıkar sağlama suretiyle ve başka yollarla ihaleye ilişkin işlemlere fesat karıştırmak veya buna teşebbüs edilmesi,
- Açık teklif ve pazarlık usulü ile yapılan ihalelerde isteklileri tereddüde düşürecek veya rekabeti kırarak söz söylenmesi ve istekliler arasında anlaşmaya çağırma ima edecek işaret ve davranışlarda bulunulması veya ihalenin doğruluğunu bozacak şekilde görüşme ve çağrı yapılması,
- İhale işlemlerinde sahte belge veya sahte teminat kullanılması veya kullanılmaya teşebbüs edilmesi, taahhüdün kötü niyetle yerine getirilmemesi, taahhüdü yerine getirirken idareye zarar verecek işlerin yapılması, işin gerçekleştirilmesi veya teslimi sırasında hileli malzeme, araç ve gereç kullanılması, yasaklanmış bulunmaktadır.

ihale işlerindeki yasaklar

Kanun'un 84.maddesinde de bu gibi fiil ve davranışlarda bulunan müteahhitlerin belli süreler ile ihalelere katılmaktan geçici olarak men edilmeleri ve bu hususun da müteahhitlik kartelerine işlenip Resmi Gazete ile ilan edilmesi hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Yine Devlet İhale Kanunu'nun 85.maddesinde, bu fiil ve davranışlarda bulunan müteahhitler için özel ceza hükümleri de getirilmiştir.

Devlet İhale Kanunu'nun 87.maddesi uyarınca; gayri menkullerin yapım ve onarımlarında kesin kabul tarihinden itibaren 5 yıl içinde malzemenin hileli olmasından veya yapım ve onarımın teknik gereklere uygun olarak yapılmamasından ortaya çıkan zarar ve ziyan müteahhide ikmal ve tazmin ettirilecek, bu işlere nezaret eden mühendis, mimar ve memurlar hakkında da tazmin ve ceza kovuşturması yapılacaktır.

Yasa'da ihale, muayene ve kabul işlerinde görev alan memurlar için de **özel sorumluluklar** belirlenmiş bulunmaktadır. Nitekim Kanun'un 86.maddesinde ihale, muayene ve kabul komisyon veya heyetlerinin başkan ve üyeleri ile diğer ilgililerin, görevlerini yasal gereklere göre tarafsızlıkla yapmadıklarının ve taraflardan

ihale işlerindeki sorumluluklar

birinin zararına yol açacak ihmal ve kusurlu hareketlerde bulunduklarının tespiti halinde haklarında disiplin cezasının uygulanması yanı sıra fiil ve davranışlarının özelliğine göre ceza kovuşturması da yapılacağı, tarafların bu yüzden uğradığı zararların da ödetirileceği öngörülmüş bulunmaktadır.

6. Yap-İşlet-Devret Modeli

yap-işlet-devret

2886 sayılı Devlet İhale Kanunu, belediyelerin mal ve hizmet alımlarında uygulanacak temel usul ve esasları belirlemekle birlikte, bazı yatırım ve hizmetlerin de 08.06.1994 gün ve 3996 sayılı "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkında Kanun"da belirlenen usul ve esaslara göre de yaptırılması mümkün bulunmaktadır. Ancak bu Kanun, genel anlamda mal ve hizmet alımlarına ilişkin esasları getirmemekte, belli konulara münhasır düzenlemeler getirmiş bulunmaktadır. Bu Kanun çerçevesinde yaptırılacak iş ve hizmetler ile belirlenen usul ve esaslar aşağıda özetlenmiştir :

a. Kanun Kapsamında Yaptırılacak Yatırım ve Hizmetler

yap-işlet-devret
modeliyle
yaptırılacak
işler

3996 sayılı Kanun'un 2.maddesi uyarınca, yap-işlet-devret modeli ile yaptırılacak işler şunlardır:

- Köprü ve tüneller,
- Baraj, sulama, içme ve kullanma suyu arıtma tesisleri,
- Kanalizasyon,
- Haberleşme,
- Enerji üretimi, iletimi, dağıtımı,
- Maden ve işletmeleri,
- Fabrika ve benzeri tesisler,
- Çevre kirliliğini önleyici yatırımlar,
- Otoyol, demiryolu, yeraltı ve yerüstü otoparkları,
- Sivil kullanıma yönelik deniz ve hava limanları ve benzeri yatırım ve hizmetler.

Ancak bu hizmet ve yatırımların Kanun kapsamında yap-işlet-devret modeli ile gerçekleştirilebilmesi için, bunların yüksek teknoloji ve yüksek mali kaynak ihtiyacı bulunan projeler olması gerekmektedir.

b. Uygulama Esasları

Kanun'un uygulanma esasları, 01.10.1994 gün ve 22068 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Bakanlar Kurulu'nun 94/5907 sayılı kararı ile yürürlüğe konulan "Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yaptırılması Hakkındaki 3996 sayılı Kanun'un Uygulama Usul ve Esasları"nda belirlenmiş bulunmaktadır.

yap-işlet-devret
uygulama
esasları

Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı'nda yap-işlet-devret modeli, ileri teknoloji ve yüksek maddi kaynak ihtiyacı duyulan projelerin gerçekleştirilmesinde kullanılmak üzere geliştirilen, yatırım bedelinin elde edilecek kar da dahil olmak üzere yatırımı veya hizmeti gerçekleştiren şirkete, şirketin işletme süresi içinde ürettiği mal veya hizmetin idare ve hizmetten yararlananlarca satın alınması suretiyle ödenmesini kapsayan, özel bir finansman modeli olarak tanımlanmıştır.

Belediyeler söz konusu "Esaslar"ın 4.maddesi uyarınca, model kapsamında bulunup imtiyaz teşkil etmeyen yatırım ve hizmetlerini, bunların özelliğine göre konu ile ilgili Bakanlık kanalı ile Yüksek Planlama Kurulu'na sunacaklardır. Yüksek Planlama Kurulu, bu müracaat sonunda gerekli incelemeleri yaparak gerekli izni verdikten sonra belediyece hazırlanacak ve imtiyaz teşkil etmeyecek nitelikteki uygulama sözleşmesi, imzalanmadan önce yine Yüksek Planlama Kurulu'nun onayına sunulacaktır.

Hizmet veya yatırımı gerçekleştirecek firmanın seçimi, ilan ve ihale usulleri, sözleşme esasları, uygulama süresi ve ilgili tüm hususlar, yukarıda belirtilen Bakanlar Kurulu Kararı'nda belirlenmiş bulunmaktadır.

7) Finansal Kiralama

10.06.1985 Gün ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile, ihtiyaç duyulan malların finansal kiralama yolu ile edinilmesi usul ve esasları düzenlenmiş bulunmaktadır.

finansal
kiralama

Finansal kiralama; kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü kişiden satın aldığı veya başka surette temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre sonunda feshedilmemek koşulu ile kira bedeli karşılığın-

finansal
kiralamanın
sınırları

da kiracıya bırakması şeklinde tanımlanmış bulunmaktadır. Kanun'da finansal kiralama bedelinin ve ödeme dönemlerinin taraflarca belirleneceği, bedellerin sabit veya değişken olabileceği, Türk lirası veya Merkez Bankası'nca alım-satımı yapılan döviz cinsinden olabileceği hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Söz konusu Kanun, bu yöntem ile yapılabilecek mal edinmelerde uyulacak esasları belirlemiş bulunmakla birlikte, **bu modelin** diğer kamu kurum ve kuruluşlarında olduğu gibi **belediyelerde de tek başına uygulanabilmesi mümkün bulunmamaktadır**. Bu yöntemle mal edinilebilmesi için öncelikle Kanun esaslarına uygun bir şartname düzenlenmesi ve bu şartname çerçevesinde 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu esaslarına uygun ihale açılarak söz konusu Kanun'da belirlenen ihale usulleri ile ihale yapılması gerekmektedir.

kamulaştırma ve
inkar

8) Kamulaştırma ve İmar İşleri

Belediye gider bütçelerinin uygulanmasında, özellikle yatırım harcamalarının önemli bir bölümünü kamulaştırma ve imar faaliyetleri oluşturmaktadır. Bu nedenle kamulaştırma ilke ve esasları ile imar faaliyetleri ile olan ilişkilerinin kısaca incelenmesi yararlı olacaktır.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu'nun 1. ve 3. maddeleri hükümleri çerçevesinde kamulaştırma; kamu yararının gerektirdiği hallerde gerçek ve özel hukuk tüzelkişilerinin mülkiyetinde bulunan taşınmaz mallar, kaynaklar ve irtifak haklarının yine idarenin tek taraflı tasarrufu ile idareye mal edinilmesi olarak tanımlanabilir. Söz konusu yasa hükümleri doğrultusunda, kamulaştırma yapılabilmesi için,

- kamu yararının gereksindirmesi,
- İdarenin Kanun ile yapmak yükümlülüğünde bulunduğu kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin gerekli kılması, gerekmektedir.

Kamulaştırma bedelinin nakden ve peşin olarak ödenmesi esastır. Ancak Bakanlar Kurulun'ca kararlaştırılan, Kanun'un 3. maddesinde belirtilen amaçlarla yapılacak kamulaştırmalarda bedelin taksitlerle ödenebilmesine imkan bulunmaktadır.

Belediye yaranna kamulaştırmalarda, kamu yararı kararı verme yetkisi belediye encümenine ait olup, ilçe belediyeleri encü-

menlerinin kamu yararı kararları Kaymakam'ın, il merkezlerinde de Vali'nin onayı ile tamamlanırlar.

Belediyelerin kamulaştırma bedelini tayin ve tespit yetkileri bulunmamaktadır. Kamulaştırma bedelinin tespitine, yerine göre il veya ilçe Kıymet Takdir Komisyonu yetkilidir.

**kamulaştırma
bedeli**

Ancak belediyeler, Kanun'un 8. maddesinde belirtilen "satın alma usulü"nün tatbikinde kendi encümenlerine bedel tespit ettirebilirler. Buna göre belediyeler, kamu yararı kararının alınmasından sonra kamulaştırma işleminin her safhasında encümenlerine tespit ettirecekleri bedel üzerinden mal sahibi ile anlaşarak taşınmaz malı, kaynak veya irtifak hakkını, sahibinden kamulaştırma yolu ile satın alabilirler. Bu durumda mal, kaynak veya irtifak hakkı sahibi tarafından kamulaştırmaya ve bedeline itiraz davaları açılmaz.

Belediye, kamulaştırma bedelinin kesinleştiği tarihten itibaren beş yıl içinde kamulaştırmanın amacına uygun işlem ve tesisleri vücuda getirmekle yükümlüdür. Aksi halde mal sahibi ve mirasçıların kamulaştırılan taşınmazı, kaynak ve irtifak haklarını geri alma hakları doğacaktır.

Yukarıda da deyindiği üzere, belediyelerce kamulaştırma yapılabilmesinin temel koşulu, belediyelerin yasalar gereği yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmet ve kamu teşebbüslerinin gereksindirmesi hususudur. Bu nedenle belediyeler, kamu hizmeti niteliği taşımayan hizmet ve teşebbüsleri için kamulaştırma yapamazlar.

**kamulaştırma ve
imar uygulaması
ilişkisi**

Bu noktada, belediyelerin kamulaştırma yetkileri ile imar planları ve uygulamalarının yakın ilişkisi ortaya çıkmaktadır. Nitekim 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 10. maddesinde belediyelerin, imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren en geç üç ay içinde bu plan uygulamak üzere beş yıllık imar programlarını hazırlayacakları, bu programlar içinde bulunan ve kamu hizmetlerine tahsis edilmiş yerlerin program süresi içinde kamulaştırılacağı ve bu amaçla gerekli ödeneğin bütçelere konulacağı, 13.maddesinde de resmi yapılara, tesislere, okul, cami, yol, meydan ve otopark, yeşil alan, çocuk bahçesi, pazar yeri, hal, mezbaha ve benzeri genel hizmetlere ayrılan alanlarda inşaat ve mevcut yapılarda esaslı değişikliklere yer verilmeyeceği, imar programlarına alınan alanlarda kamulaştırma yapıncaya kadar

emlak vergisi uygulamasının durdurulacağı belirlenmiş bulunmaktadır.

Bu durumda belediyelerin kamu yararı kararı almalarında en önemli koşulu, yapacakları kamu hizmeti veya teşebbüsünün imar planı ve programlarında yer alması hususu oluşturmaktadır.

9) Belediye Gelirlerinin Tahakkuk ve Tahsili

belediye
gelirlerinin
tahakkuk ve
tahsili

Belediye gelirleri türleri itibarıyla,

- Belediye vergileri,
- Belediye harçları,
- Harcamalara katılma payları,
- Hizmet karşılığında alınan ücretler,
- Kira gelirleri,
- Taşınmaz ve taşınır mal satışları gelirleri,
- Para cezaları,
- Kanuni paylar,
- Yardım ve bağışlardan oluşmaktadır.

Bu gelir türlerinden belediye vergileri, harçları ve harcamalara katılma paylarının tarh ve tahakkuk usulleri hakkında, Belediye Gelirleri Kanunu'nda aksine veya farklı hüküm bulunmayan hallerde 213 sayılı Vergi Usul Kanunu hükümleri uygulanmaktadır.

213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 25. maddesi uyarınca, beyan üzerinden alınan vergiler "tahakkuk fişi" düzenlenerek tarh ve tahakkuk ettirilmektedir. Ancak vergi beyannamesinin yasal süresi geçtiği halde verilmemiş veya verildiği halde beyannamede vergi matrahına ilişkin bilgilerin gösterilmemiş olması durumunda V.U. Kanunu'nun 30. maddesi uyarınca vergi belediyece re'sen tarh ettirilir. Yine vergi tarh ettirildikten sonra bu vergiye ilişkin olarak meydana çıkan ve yasal ölçülere dayanılarak miktarı tespit edilen matrah ve matrah farkı nedeni ile de Kanun'un 29. maddesi uyarınca vergi ikmalen tarh ettirilebilir.

Belediye vergi, harç ve katılma paylarının konusunu oluşturan olayların araştırılması, mükellefiyetle ilgili maddi olaylarına, kayıtların ve konuların tespiti amacı ile V.U. Kanunu'nun 127. maddesinde belirtilen yoklama yetkisi, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 102. maddesi uyarınca belediye saymanı tarafından kullanılabilir. Ancak V.U. Kanunu'nun 134. ve

müteakip maddelerinde düzenlenen vergi incelemesi yetkisi belediye başkanı ve belediye görevlerince kullanılamamaktadır.

Vergi cezaları, 213 sayılı V.U. Kanunu'nun 344. ve müteakip maddelerinde "kaçakçılık", "ağır kusur", "usulsüzlük" cezaları olarak ve tekabül ettikleri fiil ve eylemler itibariyle sayılmış bulunmaktadır.

vergi
cezaları

Kaçakçılık suçu cezası kesilen tarhiyata ilişkin olanlar dışında kalan vergi ve cezaları konusunda, İçişleri Bakanlığı'nca saptanan belediye vergi ve harçları itibariyle belediyeler, mükellefler veya muhatapları ile uzlaşma yoluna gidebilmektedirler. Uzlaşmanın hangi konularda olabileceği, V.U. Kanunu'nun değişik Ek: 1. maddesinde sayılmış bulunmaktadır. Belediyelerin uzlaşma komisyonları, bizzat belediye başkanlarının başkanlığında, belediye encümenince seçilecek iki üyeden oluşmaktadır.

Belediyelere ait vergi, harç, ceza tahkik ve takiplerine ait mahkeme masrafı, vergi ve para cezaları ile bunlara ait gecikme zammı, faiz gibi fer'i alacakları; sözleşmeden, haksız fiil veya iktisaptan doğanlar dışında kalan ve kamu hizmetlerinin uygulanmasından doğan diğer alacakları bunların takip masraflarının tahsili hakkında da 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

Ödeme süresi içinde mükelleflerince ödenmeyen söz konusu alacakları için belediyeler, cebren tahsil usullerini tatbik etmekle yükümlü bulunmaktadırlar. 6183 sayılı Kanun'un 54. ve müteakip maddelerinde öncelikle mükellefe ödeme emri tebliği, haciz ve paraya çevirme usul ve esasları hüküm altına alınmış bulunmaktadır.

V- Bütçenin Denetimi

Bütçe işlemlerinin denetiminden kastedilen; belediyelerin üretim faaliyetlerinin dayanağı olan belediye gelir, hizmet ve harcamalarının, farklı kişi, kurum ve düzeyler açısından gözden geçirilmesi ve önceden esas alınan kıstaslar karşısındaki tutarlılığın değerlendirilmesidir.

Bütçenin denetimi, uygulamadan önce, uygulama sırasında ve uygulamadan sonra yapılmakta, tasarlanan ve gerçekleşen gelirler, hizmet ve harcamalar kıyaslanmaktadır. Uygulamadan

kanunilik,
ekonomik,
etkinlik
denetimi

önceki ve önleyici nitelikteki denetim, bütçesel işlemleri daha doğuşlarında yakalayarak, bunların kusursuz olarak yürütülmesini öngörür. Ancak, bu öndenetim dışında tutulan veya bu denetimden kaçan işlemlerin de bütçe uygulamasından sonra bir denetlemeye tâbi tutulması gereklidir.

Bu bağlamda **bütçenin denetimi üç şekilde ortaya çıkmaktadır**: Bunlardan **kanunilik denetimi**, bütçe fonlarının yasalarla belirtilen sınır ve şartlara uygun olarak kullanılmasını; **ekonomik denetim**, fonların israf edilmeden kullanımını ve öngörülen amaçlara yönelik olmasını; **etkinlik denetimi**, kaynakların önceden belirtilmiş amaçları gerçekleştirmesi için etkin ve verimli şekilde kullanılmasını öngörür.

Anlaşılabacağı üzere; bir bütçenin sadece onaylanması yetmemektedir; bütçenin önceliklerinin uygulamaya konulması ve düzeltici önlemlerin zamanında alınması sağlanmalıdır. Belediye bütçelemesine ilişkin mali yönetmeliklerin de bu denetimlerin öğelerini ayrıntılı olarak içermesi gerekir.

Bütçenin denetimi genel olarak iç denetim ve dış denetim yönünde ortaya çıkar:

1) İç Denetim

iç denetim

Bu denetim; hukuksal denetim ve performans denetimi şeklinde uygulamaya yansır.

hukuksal denetim

a. **Hukuksal denetimde**; genel olarak bütçenin hazırlanması, görüşülüp onaylanması ve uygulanmasında; özel olarak da gelir, hizmet ve harcamalar, teklif ve ihaleler, yüklenicilerin hesap ve istihkakları, malvarlığının yönetimi vb. hususlarda yasal düzenlemelere uygunluk aranır. Bu denetimde, gelir ve gider işlemlerinde görevli olan kişiler açısından sorumluluklar esastır.

performans denetimi

b. **Performans denetiminde** ise; belediyelerin amaçlarına, mal ve hizmet üretiminde etkinlik ve verimliliğe, her mal ve hizmet için söz konusu olabilecek ölçüt ve göstergelere hangi düzeyde varılabildiğine ağırlık verilir. Yani bu denetim; program bütçe mantığının uzantısı olarak, bütçeleme süreci ve çıktılar üzerinde yapılar ve kaynakların kullanım tarzlarındaki ve yönetim metodundaki yanlışlıkları ortaya çıkarmakta yardımcı olur. Gelir ve gider işlemlerinin hukuksal kurallara uygunluğu yanında, gerçekleştirilen iş-

lemlerdeki başarı düzeyi ve uygulamanın amaçlananla tutarlılığı konusunda sorumluluklar vardır.

Performans denetiminin başlıca unsurları; amaçlanan performansı belirlemek, gerçekleşen ile amaçlanan performans arasında karşılaştırmalar yapmak, elde edilen sonuçların ışığı altında mal ve hizmet üretimine ilişkin yeni stratejiler saptamaktır.

Belediye başkanlarının, belediyenin nakit akışını kontrol altında tutmaları etkin bir bütçe yönetimi için uygun bir yoldur. Nakit akışının kontrolü için gerekli olan, saymanlar tarafından hazırlanan aylık nakit akış tablolarında;

- Gelir ve gider tabloları ayrı ayrı düzenlenir,
- Ana gelir ve gider kalemleri yer alır,
- Gelir ve giderlerin hangi tarihlerde veya tarih aralıklarında gerçekleşeceği tahmin edilir,
- Ay içinde beklenen gelirlere ve öncelik sıralarına göre yapılacak harcamalar tespit edilir ve banka mevcudu da dikkate alınarak ödeme planı oluşturulur,
- Gelir ve giderlerin gerçekleşmeleri günlük olarak "gerçekleşen" sütununa kaydedilir.
- Aylık tahminlerle aylık gerçekleşmeler ay sonunda karşılaştırılır, sapmalar tespit edilir ve bir sonraki ay için daha gerçekçi gelir ve gider tahminleri yapılmaya çalışılır.

Böylece bir belediyenin ay içindeki gelirleri, ödeme tablosu, gerçekleşmeyen gelirlerin gerçekleşmeme nedenleri, gelirin beklenen tarihte gerçekleşmeme nedenleri, gelir eksikliği varsa bunun nasıl telafi edileceği, hangi harcamaların ertelenebileceği, gelir fazlasının daha sonraki aylarda hangi harcamalara yöneltileceği belediye başkanı tarafından görülmüş olur ve buna göre kararlar verilebilir.

Her belediyenin nakit akış tablosu ilgili belediyenin büyüklüğüne, gelir ve giderlerin takip şekline ve özelliklerine göre farklı olabilir. Aşağıda bir fikir oluşturması amacıyla örnek olarak bir nakit akış tablosu verilmiştir.

Tablo : 3 Nakit Akış Tablosu

Örnek :.....Ayı Nakit Akış Tablosu (milyon-TL)				
Gelirler				
Tarih *	Gelir Cinsi	Ay İçinde Beklenen	Tarihine Kadar Gerçekleşen	Ay Sonuna Kadar Gerçekleşecek
-	İller Bankası Payı	55.000	0	55.000
-	Elektrik Tüketim Vergisi	10.000	0	10.000
-	Çevre Temizlik Vergisi	8.000	1.200	6.800
-	Emlak Vergisi	10.000	3.300	6.700
-	İşgal Harcı	5.000	2.108	2.892
	Diger Gelirler			
	Toplam Gelir			
	Kullanılabilir			
	Banka Mevcudu			
Giderler				
Tarih *	Gelir Cinsi	Ay İçinde Beklenen	Tarihine Kadar Gerçekleşen	Ay Sonuna Kadar Gerçekleşecek
-	İşçi Ücretleri	31.000	0	31.000
-	S.S.K Primleri	11.000	0	11.000
-	Memur Maaşları	24.000	0	24.000
-	Belediye Binası İstihkakı	15.000	15.000	0
-	Akaryakıt Gideri	4.000	1.500	2.500
-	Akaryakıt Alımı	25.000	10.000	15.000
-	Diger Giderler			
	Toplam Gider			

(*) Tahsil ve ödeme tarihi yazılacaktır.

Belediye başkanları; beldenin ihtiyaçlarını ve hizmetlerini izlemek ve yerine getirmek gibi **genel denetim görevi yanında,** Belediye Kanunu'nun 100. maddesine göre **belediye mal ve mülkünü yönetme, gelir ve alacaklarını takip ve tahsil,** ita amiri sıfatıyla harcama evrakını tetkik, tasdik ve imzalama gibi somut denetim görevini yaparlar. Bunun yanında, **belediyenin katıldığı ya da kurduğu şirketleri, bağlı işletmeleri arasında koordinasyonu ve işbirliğini sağlamak ve gözetlemekle de yükümlüdür.** Ayrıca, diğer yasalar, Belediye Bütçe ve Muhasebe Tüzüğü ve Yönetmeliği ile diğer mevzuat aracılığıyla (örneğin, Devlet İhale Yasası, Emanet İşler Yönetmeliği, Fonlar İhale Yönetmeliği) benzer denetim görevleri yapmakla da yükümlü kılınmıştır.

Belediye Meclislerinin Denetimi

Belediye meclislerinin bütçe denetimleri için iki yol söz konusudur:

Birincisi; Belediye Kanunu'nun 63. maddesine göre, belediye meclisi gerekli gördüğü hallerde, bir veya birkaç üyeyi hesap ve işlemleri teftiş etmekle görevlendirilebilir. Burada, belediye dışındaki uzmanlardan da yararlanabilir. Yapılan denetim sonuçları, bir sonraki toplantının başında, belediye başkanının görüşü alındıktan sonra meclise sunulur.

İkincisi; yine Belediye Kanunu'nun 76.maddesi uyarınca, **belediye başkanının belediye meclisine her toplantı dönemi başında belediyenin mali durumuna, girilmiş taahhütlerin ifa şekline ilişkin bir çalışma raporu vermesidir.** Eğer **belediye meclisi**, verilen **raporu 2/3 çoğunlukla yeterli görmezse** (ki bu oran büyükşehir belediyelerinde 3/4 tür), bu kararı **mahallin en büyük mülki amirine** gönderir. Vali veya kaymakam da kendi görüşleriyle birlikte, söz konusu raporu 1 ay zarfında karar vermek üzere Danıştay'a sunar. **Danıştay da yetersizlik kararı verirse, ilgili belediye başkanı düşer.**

Belediye meclisinin belediye bütçe kesin hesaplarını, Haziran ayı toplantısında, belediyeye bağlı katma bütçeli kuruluş, döner sermaye ve fonlara ait bütçe kesin hesapları ile birlikte inceleyip karara bağlaması, meclisin bütçeyi denetim görevi ve yetkisinin sonucudur.

Bütçenin uygulama sonrası denetiminde belediye meclisi yine aktif bir rol oynamaktadır. Başka bir deyişle, belediye meclisinin bütçe, kesin hesap, ek ödenek, bütçede değişiklik, aktarma, borç alıp verme vb. kararları da bir üst mülki idare amirince onaylanmakta ve 2 ay içerisinde de saymanların yönetim dönemleri hesapları ile birlikte Sayıştay'a gönderilmektedir.

Belediye Encümeninin Denetimi

Belediye encümeni; (büyükşehir belediyeleri dışında) belediye başkanı, belediye meclisi tarafından seçilmiş üyeler ve daire baş amirlerinden oluşur. Encümen, belediye bütçelerinin ilk incelemesini yapmak, aylık gelir ve gider, arttırma ve eksiltme işlemleri, ihale ve pazarlık ve kesin hesaplar hakkında görüş bildirmek, muhasebe hesaplarını incelemek ve zimmet ve beraat

belediye
meclisinin
denetimi

belediye
encümeninin
denetimi

hakkında tutanak düzenlemek, beklenmeyen giderleri belirlemek, bölüm içindeki maddeler arasında aktarma yapmak gibi temel denetleme görevleri vardır. Ayrıca, encümenin, seçilmiş iki üyesi aracılığıyla muhasebe kayıt ve işlemlerini denetleme görevi de bulunmaktadır.

2) Dış Denetim

dış denetim

İç denetim açısından söz konusu hukuksal ve performans denetimi yanında, **İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı ve Sayıştay** gibi organlar yoluyla bütçenin dış denetimi yapılır.

Dış denetim ile güdülen genel amaç; belediyelerdeki mali uygulamaların merkezi yönetim adına denetlenmesi, bu yolla gelir toplanması, hizmet üretilmesi, harcama yapılması ve belediye malvarlığının yönetilmesine ilişkin işlemlerin incelenmesidir.

Belediye içinde yapılan denetimin yanında, dış denetimin yapılmasının siyasal bir boyutu da vardır. Çünkü dış denetim sonucunda, bir belediye, mali ve idari dış denetim sürecinden olumlu bir raporla çıkacak olursa, bu hem ilgili belediye biriminde, hem de yerel kamuoyunda memnuniyet yaratacaktır.

Denetimin Yoğunlaştığı Noktalar

denetim noktaları

Belediye bütçesinin temel kanunlar açısından ve çeşitli birimlerce dış denetimi şu noktalarda yoğunlaşmaktadır:

- bütçelerin, belediyelerin kalkınma plan ve programları ile fayda ve maliyet öğeleri göz önünde tutularak verimlilik ve tasarruf ilkelerine göre hazırlanması,
- bütçelerin, bütçe formuna uygun şekil ve esaslara, mevzuata, ilkelere uyması,
- belediye başkanının her yıl Mayıs ayının ilk haftasında belediye birimlerine bütçe çağrısı yapması ve bu çağrıda, bütçe ilke ve hedeflerinin gösterilmesi,
- bütçeye, kesin sonucu alınmış son 3 yılın tahsilat artışı oranına göre gelir tahmininin ve mukayese cetvelinin konulması ve gelir bütçesinin vergi gelirleri, vergi dışı gelirler, özel yardım ve fonlar olarak üç tür gelirden oluşması,
- belediye saymanı veya hesap işleri müdürünün, gider bütçesindeki yatırım ve cari hizmet ödenekleri arasında

uyumu sağlayarak, gider tekliflerini birleştirerek, gelir bütçesiyle birlikte en geç Temmuz ayı başına kadar belediye başkanlığına vermesi,

- bütçe denklığının sağlanması, eğer denklik sağlanamıyorsa, bütçe açığının ne şekilde kapatılacağına belirtilmesi, borçlanma veya zorunlu giderlere öncelik tanınarak diğer giderlerden indirim yapılması,
- maaş ve ücret giderlerinin, yıllık gelirin % 30'unu geçmemesi,
- belediye başkanının, bütçe taslağını ve ekli cetvelleri Ağustos ayının ilk haftası içinde belediye encümenine vermesi,
- belediye encümeninin, hazırlık bütçesini 30 gün içinde inceleyerek en geç 1 Ekim'de belediye meclisine havale etmesi,
- belediye meclisinde, bütçe kararnamesinin madde madde, bütçenin ise bölüm bölüm (programlar itibariyle) incelenmesi,
- kabul edilen bütçenin, mahallin en büyük mülki idare amirine onay için gönderilmesi,
- bütçeyi onamaya yetkili makamların bütçeyi bir hafta süre ile incelemesi ve mali yıla girmeden en az bir hafta önce onaylaması, bu süre içinde onaylanmayan bütçelerin doğrudan kesinleşmesi,
- yıl içinde bütçeye ek ve olağanüstü ödenek verilmesinde, karşılığı olacak gelir kaynaklarının bulunması şartının yerine getirilmesi,
- yasal dayanak olmadıkça, hiçbir vergi, resim ve harç alınmaması,
- öte yandan, İller Bankası Kanunu uyarınca, belediye gelirlerinden bu bankaya belli oranlarda ortaklık payı ayrılması ve bu payların Şubat, Mayıs, Ağustos ve Kasım aylarında ödenmesi.

Belediye bütçesinin denetimindeki bu genel hususlar yanında, daha **başka denetleme noktaları** da vardır. Bunlar;

- Sayman yönetim dönemi hesabının, sayman tarafından

bütçe dönemi sonunda düzenlenerek, Mart ayı sonuna kadar belediye başkanlığına verilmesi ve bu hesabın başkan tarafından incelenerek Nisan ayı içinde belediye encümenine sunulması,

- Kesin hesapların belediye meclislerinde Haziran (büyükşehir belediyesinde ise Temmuz) ayı olağan toplantılarında, belediyeye bağlı katma bütçeli kuruluşların döner sermaye ve fonların kesin hesapları ile birlikte incelenip karara bağlanması,
- Kesin hesap cetvellerinin en büyük mülki idare amirince onaylanması ve sonra bir ay içinde sayman yönetim hesabı ile birlikte Sayıştay'a gönderilmesidir.

Bütçe gelirleri ve giderlerine ilişkin olarak yapılan denetimin odaklandığı noktalara ilişkin örnekler şunlardır:

Bütçe gelir işlemleri açısından;

**gelirlerin
denetimi**

- muhasebeye intikal ettirilen bütçe gelir tahakkuklarının, ay sonlarında düzenlenecek bir muhasebe fişiyle, ilgili hesaplara kaydedilmesi ve tahakkuk kayıtlarının yapılması,
- tahakkuku tahsiline bağlı bütçe gelirleri olan faiz, gecikme zammı vb. tahsilatın ay sonlarında ilgili hesaplara kaydedilmesi,
- belediye vergi, resim, harç ve benzeri gelirlerinin 2464 sayılı Kanun'a göre yasal dayanaklarının olması ve yetkili memurlar tarafından tarh ve tahakkuk ettirilmesi gerekir.

Bütçe gider işlemleri açısından;

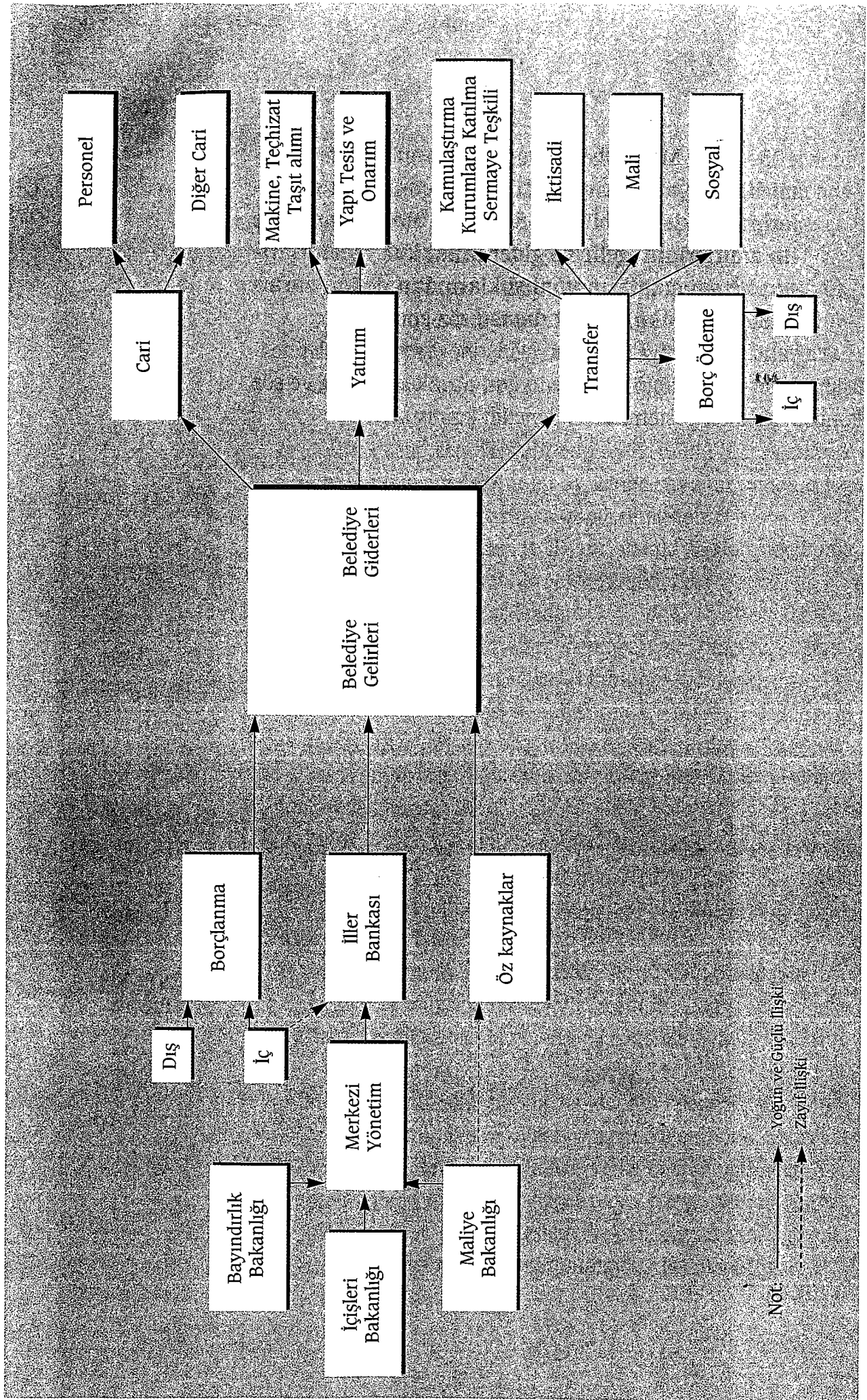
**giderlerin
denetimi**

- ödenen veya gönderilen paralar ile yapılan mahsuplar için tahakkuk müzekkeresi ve verile emrine bağlanan belgeler hakkında, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümlerine uyulması,
- sayman tarafından bir bütçe giderinin ödenebilmesi için, ita amiri tarafından imzalanmış bir verile emrine veya avans ve kredi emrine dayanılması; verile emirlerinde bütçe yılı, program, alt program, faaliyet-proje, ödenek türü ve harcama kaleminin gösterilmesi; verile emirlerinin tahakkuk memuru, sayman ve ita amiri tarafından imzalanması,

- 1050 sayılı Muhasebe Umumiye Kanunu'na göre **ita amirliği, saymanlık ve tahakkuk memurluğu görevlerinden ikisinin bir kişi üzerinde birleşmemesi ve ita amirlerinin, gelir ve gider tahakkuk memurlarının ve saymanların yanlışlıklarından doğan zararı ödemekle yükümlü tutulması**, söz konusudur.

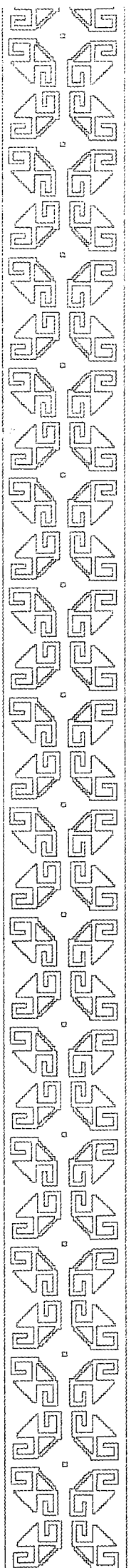
Öte yandan, belediyelerin ister gelirlerine, isterse giderlerine ilişkin defter kayıtlarının usulüne uygun olarak tutulması ve söz konusu işlemleri göstermesi de denetim konusudur.

Şekil 4 Belediye Gelir/Gider Akımı

Konuyla İlgili Açıklayıcı Örnekler:

Yargı Kararları ve Genelgeler

I- Sorumluluklar

- 1050 sayılı Muhasebe-i Umumiye Kanunu'nun değişik 22/E maddesi ile bu maddeye ilişkin Sayıştay Genel Kurulu'nun 4123 sayılı kararında belirtildiği üzere, ita amirinin yapılan yersiz ödemelerden sorumlu tutulabilmesi için (deruhte-i mesuliyet hali hariç) belgelere dayanılarak yapılan ödemelerde bu belgeleri onaylayan kişi olması gerekmektedir. Giderin ödenmesi aşamasında ita amirlerinin verile emrini imzalayıp saymana ödeme izni verme işlemi 1050 sayılı Kanun'un değişik 22/E maddesi kapsamında bir onaylama olmadığından, **ita amirlerinin sadece verile emirlerinde bulunan imzalarından dolayı yersiz ödemeden sorumlu tutulmaları mümkün değildir.**

Sayıştay Temyiz Kurulu; 08.05.1990 gün ve 22352 sayılı karar.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 25.02.1992 gün ve 22685 sayılı karar.

- Kendisinden öncekinden devir aldığı ve zamanaşımına uğramamış bulunan hesabın eksikliklerini göstermeyen **sayman**, bunlara gelecek mali sorumluluğu borçlulara ve sebep olanlara rücu hakkı bulunmak üzere üstlenmiş sayılır.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 21.01.1992 gün ve 22653 sayılı karar.

- Giderin tahakkuk ettirilmesi, bütçeye gider yazılacak miktarın yanı sıra, yasal kesintilerin ve alacaklının eline geçecek net miktarın hesaplanmasını ve bunların tahakkuk evrakında gösterilmesini de kapsayan bir işlemler bütünüdür. **Yasal kesintilerin noksan yapılmış olmasından doğan sorumluluğa tahakkuk memurunun da iştirak ettirilmesi** gerekir.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 04.02.1992 gün ve 22668 sayılı karar.

- Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği hükümlerine göre ödemeye **esas teşkil etmeyen belgeyi düzenleyen ilgiliye**, yersiz ödemeden **dolayı sorumluluk tevcih edilemez.**

Sayıştay Temyiz Kurulu; 12.03.1991 gün ve 22440 sayılı karar.

- 2886 sayılı Kanun'un 2. maddesinin 5. fıkrasında imar durumu araştırılmadan ihaleye çıkılamayacağı belirtilmesine rağmen, temyize konu olayda, inşaat yerinin imar yönünden **projeje uygun olmaması nedeniyle** inşaatın gerçekleşmemesi sonucunda **yapımı durdurulan bu işle ilgili imalat ve ihzarat ödemelerinden dolayı, tahakkuk memuru ve saymanın da sorumlu tutulması** gerekir.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 02.03.1993 gün ve 22958 sayılı karar.

- Temyize konu verile emrinde saymanın imzası bulunmamasına karşılık, zamanı idare hesabında ve cetvellerinde itirazı bir kayıt bulunmadığına göre sorumluluk halinde, **zaman-ı idare cetvelindeki saymana** gidilebilir.

Sayıştay 7. Dairesi; 09.05.1991 gün ve 7024-8 sayılı karar.

II- Tazmin, Gecikme Zammı ve Para Cezaları

- Belediyenin imar uygulamaları sonucunda satışına karar verilen imar artığı parçalar için 2942 sayılı Kamulaştırma Kanunu gereği, kıymet takdir komisyonunca aynı Kanundaki kıymet takdir esaslarına göre bedel tespiti yapılmamış, bu Kanun hükümlerine aykırı olarak **belediye encümeni tarafından** bir bedel takdir edilmiş ve ilgililerin itirazı üzerine de tespit edilen bedeller encümen tarafından indirilmiştir. Bu suretle, 3194 sayılı Kanun'un 17. maddesi ile 2942 sayılı Kanun'un 10. ve 11. maddelerine aykırı hareket edildiğinden, **mevzuata aykırı bedel takdiri yapılması** ve sonuçta bulunan bedelin de yine mevzuata aykırı biçimde **düşürülmesi** sonucunda oluşan belediye zararının ilgililerden tahsil edilmesi gerekir.

Sayıştay 2. Dairesi; 07.12.1993 gün ve 30719 sayılı karar.

- Belediye başkanının bir şahsın kişilik haklarını ihlal etmesi sonucu, söz konusu şahsın açmış olduğu dava neticesinde, adı geçen belediye başkanınca manevi tazminat ödenmesine adli mahkemece karar verilmiş ve hükmün Yargıtay'ca onanması üzerine manevi tazminat miktarı, icra yolu ile belediye bütçesinden ödenmiştir. Ancak tazminat kararı, belediye başkanının belediye hizmeti ile ilgili bir idari işleminden dolayı değil, **kendi beyanı nedeniyle** şahsi kusurundan meydana geldiğinden, **tazminat tutarının belediye başkanınca şahsen** ödenmesi gerektiği halde belediye bütçesinden ödenmesi sonucu, yersiz ödenen miktarın ilgiliden geri alınması gerekir.

Sayıştay 4. Dairesi; 04.02.1993 gün ve 27631 sayılı karar.

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi hükmü karşısında, belediye **soğuk hava deposundan kaybolan mal bedelinin** soğuk hava deposunu korumakla yükümlü bulunan depo sorumlusu yerine belediye bütçesinden ödenmesi yersiz olduğundan, belediye bütçesinden yersiz yapılan ödemenin tazmini gerekir.

Sayıştay 5. Dairesi; 13.01.1994 gün ve 8323 sayılı karar.

- Belediyede görevli **"işçi" statüsündeki şoförlerin** neden oldukları trafik kazaları sonucunda verilen yargı kararlarına dayanılarak, **üçüncü kişilere ödemede bulunulmasında, mevzuata aykırılık bulunmamasına karşın, belediye bütçesinden ödenen meblağın**, Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi uyarınca ilgililerinden rücuen takip ve **tahsili gerekir**.

Sayıştay 5. Dairesi; 18.01.1991 gün ve 8328 sayılı karar.

- Belediyede görevli **memur kadrosundaki şoförün** neden olduğu trafik kazası sonucunda yargı kararlarına dayanılarak, üçüncü şahıslara ödemede bulunulmasında mevzuata aykırılık olmamakla birlikte, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12/2. maddesine göre idare zarara uğratılmış ise bu zararın, ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi gerektiğinden, ilgili memura rücu edilerek tazmini gerekir.

Sayıştay 5. Dairesi; 18.01.1994 gün ve 8328 sayılı karar.

■ Belediye **şoförünün** resmi araç ile trafik kurallarına uymaması nedeni ile çarptırıldığı **trafik para cezası belediye bütçesinden ödenmesine karşın**, bu husus tamamıyla **kendi kusur ve hatasından** kaynaklandığından, Borçlar Kanunu'nun 55. maddesi hükmü karşısında, yatırılan para cezasının adı geçen **şoföre rücu edilmemesi** sonucu belediye bütçesinden yersiz ödenen miktarın, sorumluları tahakkuk memuru ve saymandan tahsil edilmesi gerekir. **Sayıştay 8. Dairesi; 21.11.1991 gün ve 8135 sayılı karar.**

■ 1475 sayılı İş Kanunu'nun 106. maddesi ile aynı Kanun'un 89. maddesindeki yükümlülüklerini yerine getirmeyen **belediye başkanı hakkında, Başsavcılıkça** verilen para cezasının belediye bütçesinden karşılanabilmesi olanağı bulunmamaktadır. **Sayıştay 5. Dairesi; 13.01.1994 gün ve 8322 sayılı karar.**

■ Bütçe tertiplerinde ödenek bulunmaması!ve maaş ve ücret tertiplerinden de yasal zorunluluklar nedeni ile aktarma yapıp, ödenek temin edilememesi sebebi ile geçmiş yıllarda kullanılan **elektrik bedellerinin sürelerinde yatırılmamasından doğan** ve Türkiye Elektrik Kurumu'na **ödenen gecikme cezasından dolayı**, sayman hakkında verilen tazmin hükmünün kaldırılması gerekir. **Sayıştay Temyiz Kurulu; 14.12.1993 gün ve 23271 sayılı karar.**

■ **Sosyal Sigortalar Kurumu ve vergi dairesine ödenen para cezalarının**, belediye hizmetleri ile bir ilgisi bulunmaması nedeniyle belediye bütçesinden ödenmesi mümkün olamayacağından, fuzulen ödenen meblağın, 832 sayılı Sayıştay Kanunu'nun 64. maddesi uyarınca işleyecek faizi ile birlikte sorumlularından tazminen tahsili gerekir. **Sayıştay 1. Dairesi; 10.03.1994 gün ve 5766 sayılı karar.**

■ Sözleşme hükümlerine aykırı olarak, kesilmesi gereken **gecikme cezasının ödeme sırasında dikkate alınmaması** suretiyle fuzulen ödenen meblağın, tahakkuk memuru ve saymandan müştereken ve müteselsilin tazmini gerekir. **Sayıştay 1. Dairesi, 23.6.1992 gün ve 5451 sayılı karar.**

■ Belediye'de çalışan işçilerin **sigorta primlerinin yasal süresi içinde Sosyal Sigortalar Kurumu'na yatırılmaması** yüzünden gecikme cezası ödendiği görüldüğünden, 506 sayılı Kanun'un 80. maddesinin son paragrafı hükmüne göre, sigorta primlerini haklı bir neden olmaksızın aynı maddenin 1. fıkrasında belirtilen süre içinde tahakkuk ve tediye etmeyen kuruluşların saymanlarının sorumlu olması ve bankada yeterli para olmadığının tevsik edilememesi sebebi ile gecikme cezası olarak ödenen meblağın tazminen tahsili gerekir. **Sayıştay 6. Dairesi; 10.11.1992 gün ve 8285 sayılı karar.**

■ **Muhtasar beyannamenin, vergi dairesine zamanında verilmemesi** sonucunda usulsüzlük cezası ödenmesi suretiyle fazla ödemedede bulunulduğu anlaşılmakla, muhtasar beyanna-

meyi vergi dairesine süresi içinde vermekle sayman mükellef olduğundan, usulsüzlük cezası olarak fazla ödenen miktarın saymandan tahsil edilmesi gerekir.

Sayıştay 6. Dairesi; 09.11.1993 gün ve 8476 sayılı karar.

- Emlak satışı nedeniyle ödenmesi gereken **KDV'nin, vergi dairesine zamanında yatırılması** sonucunda belediye bütçesinden ödenen gecikme faizinin saymandan tazminen tahsili gerekir.

Sayıştay 4. Dairesi; 21.10.1993 gün ve 27720 sayılı karar.

- İhmal sebebi ile işe giriş bildirgelerinin, Sosyal Sigortalar Kurumu'na yasal süresi içinde verilmemesi sonucunda **belediye adına kesilen cezanın belediye bütçesinden ödenmesi** yerine, ceza kesilmesine sebebiyet veren memurdan tahsil edilmesi ve yatırılması gerekir.

Sayıştay 8. Dairesi; 08.01.1991 gün ve 2314/5 sayılı karar.

- Bölge Çalışma Müdürlüğü'nce belediye mezbahanesinde yapılan teftiş ve inceleme sonunda, 1580 sayılı Kanun'un 98., 99. ve 100. maddeleri ile 1475 sayılı Kanun'un 93. maddesine aykırı hususlar tespit edilmiş olup, adı geçen belediye başkanlığına, görevlerini yerine getirmeyip ihmal etmesi yüzünden para cezası ödetirilmiştir. **Belediye bütçesinden fuzulen para cezası ödenmesine sebebiyet** verilmiş olduğundan, bu meblağın sorumlularından tazmini gerekir.

Sayıştay 3. Dairesi; 18.06.1991 gün ve 146/14 sayılı karar.

III- Resmi İlan, Basın ve Sigorta Giderleri

- Belediye faaliyetlerinin halka duyurulması amacı **ile gazete çıkarılması yasalarla belediyeye verilen görevler arasında bulunmadığından**, bu amaçla sarf edilen meblağın sorumlularına ödettirilmesine karar verildi.

Sayıştay 2. Dairesi; 20.02.1992 gün ve 30401 sayılı karar.

- Belediye ile ilgili olarak periyodik şekilde yayınlanacak haber, onarım, ilan, ihale gibi değişik haberlerin yayın ücreti olarak bir ajansa para ödendiği, **ancak kurumların resmi ilanları ile ilgili ilan ücretlerinin ödeme şekil ve esasları** Basın İlan Kurumu Teşkiline Dair Kanun'un 39. maddesine göre Bakanlar Kurulu Kararı ekinde yayınlanan Resmi İlan Fiyat Tarifesi ile belirlendiğinden ve anılan esaslara göre ödeme yapılabilmesi ise, belediye idaresine ait resmi bir ilanın yayınlanmış olması şartına bağlı olduğundan, belirsiz bir hizmet karşılığı belediye bütçesinden ödenen paranın sorumlularından tazmin edilmesi gerekir.

Sayıştay 8. Dairesi; 04.03.1993 gün ve 2739 sayılı karar.

- Belediye Kanunu'nun 15 ve 117. maddeleri ve Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü'nün 29. maddeleri hükümleri karşısında; belediye görevlilerinin kanunların çizdiği çerçeve dışına çıkabilme hak ve yetkisinin bulunmadığı ve savunmalarında iddia ettikleri şekilde bir gelenek oluşturmaya ise işgal ettikleri kadroları elverişli bulunmadığından, **yeni yıl ve bayram kutlamaları nedeniyle belediye başkanınca verilen gazete ilanlarının belediye bütçesinden ödenmesi mümkün değildir.**

Sayıştay 6. Dairesi; 16.05.1991 gün ve 8044 sayılı karar.

- Encümen kararı ile belediye başkanına, belediye çalışma ve problemlerini en iyi şekilde duyurmak ve günlük (X) gazetesinde yayımlanmak üzere ilan çıkarma yetkisi verilmiş olmasına rağmen, söz konusu gazetede değil de, **bir parti il teşkilatına ait siyasi gazetede ilan çıkarılıp, bedelinin belediye bütçesinden ödenmesi** sonucu fazla ödenen meblağın deruhte-i mes'uliyette bulunması sebebi ile ita amiri belediye başkanından münferiden tazmin tahsiline karar verildi.

Sayıştay 5. Dairesi; 10.06.1993 gün ve 8214 sayılı karar.

- Her ne kadar Genel Bütçe Kanunu'na ekli (R) cetvelinin 340 ayrıntı kodunda, devlet mallarının kural olarak sigorta ettirilmeyeceğine yer verilmişse de, 1580 sayılı Kanun'un 'Belediye Masrafları' başlıklı 117. maddesinin 13. bendinde "belediye emlak ve emvalinin tamir ve sigorta masrafları"nın sayılması suretiyle belediye mallarının sigorta ettirilmesine izin verilmiş olması ve ayrıca belediye bütçesinde "yangından korunma ve sigorta giderleri" için ödenek ayrıldığı tespit edilmiş olmakla, **belediyelerin emlak ve mallarının sigorta ettirilmesine mevzuat açısından engel bulunmadığı** sonucuna varıldığından, taşıtların kasko sigortası yaptırılması nedeniyle ödenen primler için tazmin hükmünün kaldırılmasına oybirliği ile karar verildi.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 22.06.1993 gün ve 23084 sayılı karar.

- Genel Bütçe Kanunu ekinde yer alan (R) cetvelindeki hükümler, sadece bu Kanun'a tâbi kurumları ilgilendirdiğinden, adı geçen cetveldeki "Devlet mallarının sigorta ettirilmemesi esastır" hükmünün, özel bütçesi bulunan belediyelere de uygulanmasının mümkün olmadığına, bu nedenle, **belediyenin mülkiyetinde bulunan gayri menkullerin**, kendi bütçesine konan özel **tertipteki ödenekle sigorta ettirilmesinde** ilişecek bir husus bulunmadığına karar verildi.

Sayıştay 5. Dairesi; 14.9.1993 gün ve 8229 sayılı karar.

- 1580 sayılı Kanun'un 117/13. maddesinde **belediye emlak ve emvalinin tamir ve sigorta masrafları**, belediyenin masrafları arasında sayıldığı **ve belediye araçlarının zorunlu trafik sigortası dışında** mali mes'uliyet ve kasko sigortası yaptırılmayacağına ilişkin yasaklayıcı bir hüküm de bulunmaması karşısında, ödemede ilişik bulunmadığına karar verildi.

Sayıştay 1. Dairesi; 13.12.1992 gün ve 5394-2 sayılı karar.

- Belediyelerce **ithal olunan eşyanın gümrüklerden çekilmesi işlemlerinin**, 1625 sayılı Gümrük Kanunu'nun 166. ve 657 sayılı Kanun'un değişik 4. maddesi ile Gümrük Yönetmeliğinin 1522. maddesi hükümleri karşısında, **gümrük komisyoncularına yaptırılması** ve mukabilinde ücret ödenmesi mümkün değildir.
Sayıştay Temyiz Kurulu; 12.05.1992 gün ve 22747 sayılı karar.

IV- Kiralamalar

- Genel ve katma bütçeli idareler ile özel idare ve belediyelerin 2886 sayılı Kanun'a göre kiraya verilen gayri menkullerinin kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konusunda, 2886 sayılı Kanun hükümlerinin mi yoksa 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümlerinin mi uygulanacağı hususunda ortaya çıkan tereddüt karşısında yapılan inceleme sonunda, bu kuruluşlar tarafından 2886 sayılı Kanun'a göre **kiraya verilen gayri menkullere ait kira sözleşmelerinin yenilenmesi veya sona erdirilmesi konularında**, 2886 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanması gerektiğine çoğunlukla karar verildi.
Sayıştay Genel Kurulu; 20.01.1993 gün ve 4761/1 sayılı karar.
- Belediye tarafından kiraya verilen çay bahçelerinin tahliye ettirilmesi sırasında, **kiracılar tarafından yapılan çelik konstrüksiyon, baraka ve benzerlerinin bedelinin ödenmesinde** yasal bir mahzur bulunmamaktadır.
Sayıştay Temyiz Kurulu; 09.07.1991 gün ve 22544 sayılı karar.
- Belediye ile kiracılar arasında akdedilen kira sözleşmesine göre zamanında ödenmeyen **kira bedellerine gecikme cezası uygulanması gerektiği halde, uygulanmaması** sonucunda doğan gelir kaybının, 1580 sayılı Kanun'un 100. ve 2464 sayılı Kanun'un 102. maddesi hükümleri karşısında, sayman ve gelir müdüründen birlikte tazmin ve tahsili gerekir.
Sayıştay 6. Dairesi; 24.9.1991 gün ve 8106 sayılı karar.
- Belediye sinemasına ait elektrik giderinin, işletme masrafı dışında düşünülerek belediye bütçesinden ödenmesi mümkün değildir.
Sayıştay 6. Dairesi; 08.03.1994 gün ve 8559 sayılı karar.

V- Belge Düzeni

- Ödemelerde **faturaların aslı veya ikinci nüshaları** geçerli olup, bunların yerine tasdikli suretleri kabul edilemez.
Sayıştay Temyiz Kurulu; 28.09.1993 gün ve 23139 sayılı karar.

- Satın alma giderlerine ilişkin olarak, verile emirlerine fatura veya makbuz bağlanmadan yapılan ödemelerin tazmini gerekir.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 21.06.1994 gün ve 23475 sayılı karar.

- Belediyelerin piyasadan temin edip kullandığı ve anlaşmalı matbaaya bastırılmamış veya notere tasdik ettirilmemiş adi gider pusulalarının, gider belgesi olarak kabul edilemeyeceği ve esasında belediyelerin Vergi Usul Kanunu'nun 234. maddesine göre gider pusulası düzenleme görevlerinin bulunmadığı gerekçesi ile belediyelerin götürü vergi mükelleflerine gider pusulası karşılığında yapmış oldukları ödemelerin kişi borcuna alınarak tahsilinin temini istenilmiş ise de; Vergi Usul Kanunu'nun 229-235. maddelerinde fatura ve fatura yerine geçen belgeler açıklanmış olup, belediyeler, 164 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği'nin III. bölümünün son paragrafında da açıklandığı üzere, Vergi Usul Kanunu Yönetmeliği hükümlerine tâbi olmaksızın fatura veya fatura yerine geçerli belgeleri düzenleyebileceklerinden, **belediyenin fatura yerine geçen gider pusulası düzenlemiş olmasında mevzuata aykırı bir yön bulunmamaktadır.**

Sayıştay 8. Dairesi; 16.12.1993 gün ve 2832 sayılı karar.

- 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'na göre, götürü usuldeki vergi mükelleflerinin yaptıkları iş ve hizmet karşılığında fatura verme yükümlülüğü taşımadıkları ve çay bahçesine elektrik çekimi işi için **götürü vergiye tâbi şahsa zorunlu olarak belediyece gider pusulası imzalatıldığı** cihetle ilgililere sorumluluk tevcihine mahal bulunmamaktadır.

Sayıştay 2. Dairesi; 10.12.1993 gün ve 30729 sayılı karar.

- **Depozito olarak tahsil edilen paraların iadesinde,** makbuz aslı veya onaylanmış suretiyle idare yazısının belge olarak eklenmesi gerekir.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 28.01.1992 gün ve 22656 sayılı karar.

- **Geri verilecek paralar tertibinden hak sahiplerine yapılan iade** için mutemede para ödenmesine rağmen, söz konusu paranın hak sahiplerine intikal ettirildiğine dair herhangi bir belge ibraz edilmediğinden, söz konusu miktarın tazminin tahsili gerekir.

Sayıştay 2. Dairesi; 04.04.1991 gün ve 30215 sayılı karar.

VI- Şirketlere ve Fonlara Ödemeler

- Tanzim satış mağazaları kurmak üzere belediyeler tarafından tesis edilen fonlara ait hesapların, 832 sayılı Kanun'un Geçici 8. maddesi ile atıfta bulunulan 2514 sayılı Kanun'un 68. maddesi kapsamında mütalaa edilmesi ve bu maddede belediye hesapları için öngörülen usul çerçevesinde **Sayıştay denetimine tâbi olması gerektiğine,** bu nedenle de konuya ilişkin

olarak daha önce alınmış bulunan 20.12.1984 gün ve 4464/3 sayılı kararın kaldırılmasına çoğunlukla karar verildi.

Sayıştay Genel kurulu; 04.11.1991 gün ve 4708/1 sayılı karar.

- **Sermayesinin yarısından fazlası belediyeye ait bulunan** Belde A.Ş.'den, 2886 sayılı Kanun'un 71. maddesinde yazılı şartlara uyulmadan asfalt silindiri alınmış olması nedeni ile, alınan **şirketin** sözkonusu silindiri **alış ve belediyeye satış fiyatları arasındaki farkın** tazminine hüküm olunmuştur.

Sermayesinin yarısından fazlası belediyeye ait bulunan Belde A.Ş.'nin, ana sözleşmesine göre, dayanıklı tüketim malları, araç ve gereç pazarlama ticareti ile iştigal etmek üzere kurulmuş olduğu, bu itibarla ne sanayi kuruluşu, ne de asfalt silindiri üretebilecek nitelikte olmadığı açıktır. Bu itibarla söz konusu aracın Belde A.Ş.'nden alınması, 2886 sayılı Kanun'un 71. maddesinde öngörülen "bizzat yapılma veya üretilme" koşuluna aykırı olması sebebi ile mümkün görülmemekte ise de, ilgili verile emirlerinin incelenmesinde, belediye Fen İşleri Müdürlüğü yazısından şehrin yol çalışmaları nedeniyle asfalt silindirine acilen ihtiyaç duyulduğu, satın almanın encümenin kararı ile yapıldığı, aracın demirbaşaya kaydedilerek kullanıldığı anlaşıldığından, verilen tazmin hükmünün kaldırılmasına oyçokluğu ile karar verildi.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 10.04.1990 gün ve 22332 sayılı karar.

- **Belediye şirketine borç olarak verilen ve tahsil edilmeyen paranın,** 1580 sayılı Kanun'da, tüzelkişilikleri bulunan şirketlere bağışta bulunulabileceğine dair bir hüküm yer alması karşısında **faizi ile birlikte tazminen tahsili** gerekir.

Sayıştay 4. Dairesi; 25.04.1994 gün ve 27823 sayılı karar.

- 1580 sayılı Kanun'un 15/43. maddesine göre belediyelerin ayrı bir fon tesis etmek suretiyle tanzim satış mağazaları kurması ve fazla çalışma ücreti de dahil olmak üzere, tanzim satış işleri ile ilgili tüm giderlerin fon saymanlığından ödenmesi gerekmektedir. **Bu nedenle, tanzim satış işlerinde çalışan belediye memurlarına belediye bütçesinden fazla çalışma ücreti ödenmesi mümkün bulunmamaktadır.** Mevzuat hükümlerine uyulmaması suretiyle fazla ödenen meblağın sorumlularına ödettirilmesi gerekir.

Sayıştay 5. Dairesi; 09.02.1993 gün ve 8130 sayılı karar.

- Ticaret Odası ile belediye arasındaki protokol gereği oluşturulan fuar icra kuruluna belediye bütçesinden **borç olarak verilen ve geri alınmayan miktarın,** 1580 sayılı Kanun'da sayılı belediye giderleri ile bir ilgisi olmaması nedeniyle, faizi ile birlikte tazminen tahsili gerekir.

Sayıştay 4. Dairesi; 25.04.1994 gün ve 27823 sayılı karar.

VII- Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri

- Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin 3., 9. ve 10. maddeleri hükümleri doğrultusunda, milli ve dini bayramlar ile **Cumhurbaşkanı'nın ziyareti nedeniyle yerel gazeteye verilen kutlama ve teşekkür ilanları** için yapılan harcamaların, belediyeyi temsilen yapılan ve amirin takdir yetkisi içinde mütalaa edilebilecek harcamalar olduğu anlaşıldığından, verilen tazmin hükmünün kaldırılmasına oyçokluğu ile karar verildi.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 21.06.1994 gün ve 23475 sayılı karar.

- Belediyece başlatılan temizlik kampanyasının tanıtımı amacı ile beldeye davet edilen **TRT kamermanları beldenin misafiri konumunda olduklarından**, bunlara ait **ağırılama ve konaklama giderlerinin** "Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri Yönergesi" **uyarınca bütçeden karşılanmasında mevzuata aykırılık bulunmadığı** cihetle, verilen tazmin hükmünün kaldırılmasına oybirliği ile karar verildi.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 07.12.1993 gün ve 23266 sayılı karar.

- Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin "genel kural" başlıklı 3. maddesinde, "temsil, ağırılama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini belediye başkanının takdirine tâbidir" denilmekle birlikte, aynı Yönerge'nin 4. maddesinde temsil giderinin görevle ilgisi olması şartı getirilmiştir. **Mahalle muhtarlarına belediye başkanının oluru** ve belediye meclisinin kararı ile **toplu taşıma kartı dağıtılması** görevle ilgili bir nitelik taşımadığından, belediye bütçesinin temsil, ağırılama ve tören giderleri tertibinden karşılanması da yasal değildir.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 07.12.1993 gün ve 23266 sayılı karar.

- Kırkpınar güreşlerinde başpehlivan seçilmesi dolayısı ile (X)'e, belediye bütçesinden **nakdi ödül verilmesi**, Temsil-Tören Yönergesi hükümleri ile Belediye Kanunu'nun 15. maddesi hükmü karşısında mümkün değildir.

Sayıştay 2. Dairesi; 21.11.1991 gün ve 30318 sayılı karar.

- Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri Yönergesi'nin 3. maddesi ile temsil, ağırılama ve tören giderlerinin konu, kapsam ve miktarının tayini belediye başkanının takdirine bırakılmış ise de, aynı Yönerge ile giderlerin görevle ilgili olması ve beldenin misafiri olan kişilere ilişkin olmasının öngörülmesi nedeniyle, **kimlere verildiği yolunda herhangi bir açıklık bulunmaksızın muhtelif tarihlerde muhtelif misafirlere verildiği** yolundaki kararlara dayanılarak yapılan ödemelerin sorumlularına ödettirilmesi gerekir.

Sayıştay 4. Dairesi; 14.10.1993 gün ve 27713 sayılı karar.

- Belediye Bütçesinden Yapılacak Temsil, Ağırılama ve Tören Giderleri Yönergesinin 3. maddesinde kapsam ve miktarının tayininin belediye başkanının takdirine tâbi olduğu, 4. maddesinde de kupa ve teşvik uygulamalarında bulunulması, 10. maddesinde de diğer maddelerde belirtilen giderler dışında kalan ve yapılması belde için gerekli olan veya mahalli örf ve adetlere ve sosyal yaşantı içinde gerekli sayılan etkinlik ve törenler için harcama yapılabilmesi mümkün kılındığından, **bayramlarda çocuklara hediye verilmesi, açılış, tören giderleri ve ramazan ayında davul çaldırma bedellerinin bütçeden ödenmesinde** ilişik bulunmamaktadır.

Sayıştay 4. Dairesi; 25.01.1994 gün ve 27796 sayılı karar.

- Yılbaşı dolayısı ile **belediye başkanı tarafından gönderilen tebrik kartı masraflarının** belediye bütçesinin posta-telgraf giderleri tertibinden **ödenmesinde** mevzuata aykırı bir durum bulunmadığına karar verildi.

Sayıştay 4. Dairesi; 22.06.1993 gün ve 27693 sayılı karar.

VIII- Derneklere, Spor Klüplerine ve Sporculara Yapılan Ödemeler

- 2908 sayılı Dernekler Kanunu'nun 61. maddesinin 2. fıkrasında, "genel ve katma bütçeli dairelerle mahalli idareler ancak kamu yararına çalışan derneklere, Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'ne 57. maddeye göre tescillerini yaptıran spor klüplerine yardım edebilirler" denilmektedir. Madde hükmünden de anlaşılacağı üzere, **belediyeler ancak kamu yararına çalışan derneklere yardım yapabileceklerdir**. Bu nedenle Temsil, Tören ve Ağırılama Giderleri Yönergesi'nin 4. maddesinin (b) ve (c) fıkralarına dayanılarak yapılan usulsüz ödemenin sorumlularınca tazmini gerekir.

Sayıştay 5. Dairesi; 10.06.1993 gün ve 8216 sayılı karar.

- Belediye bünyesinde kurulan gençlik ve spor klübüne belediye bütçesinden yardım yapılmasının mümkün olmadığı gerekçesi ile tazmin hükmü verilmiştir. 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun 15. maddesinde 77 fıkra halinde sayılan belediye görevleri arasında oyun ve spor yerleri yapmak ve sporun gelişmesine katkıda bulunmak da benzer görevler meyanında belirtilmiştir. Bu arada kendisine **yardım yapılan belediye spor klübünün esas itibariyle belediye bünyesinde kurulan ve amatörce faaliyet göstererek sporun teşvikini amaçlayan bir klüp** olduğu anlaşıldığı cihetle, konuya ilişkin dilekçi iddialarının kabulü ile tazmin hükmünün kaldırılmasına oyçokluğu ile karar verildi.

Sayıştay Temyiz Kurulu; 28.05.1991 gün ve 22502 sayılı karar.

- Kamu kurum ve kuruluşlarının spor faaliyetlerini yönlendirebilmek için kurum ve kuruluşlar bünyesinde spor klüpleri kurabilecekleri ve spor faaliyetlerine katılacak derneklerin Beden

Terbiyesi Genel Müdürlüğü kütüklerine kayıt ve tescil edilmesi ve bu işlemleri yaptıran spor klüplerine genel, katma ve mahalli idareler bütçelerinden yardım yapılabilmesi 2908 sayılı Kanun'un 57.ve 61. maddeleri hükmü olup, buna göre Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nden alınmış **tescil belgesi bulunan belediye spor klübüne yapılan yardımın mevzuata aykırı bir yönü bulunmadığına** karar verildi.

Sayıştay 2. Dairesi; 07.12.1993 gün ve 30724 sayılı karar.

- 1580 sayılı Kanun'un 15. maddesinin 33. fıkrası hükmüne göre, halk için oyun ve spor yerleri yapmak, bunları korumak ve işletmek belediyelerin görevleri arasında sayılmıştır. Bu hükmü, her ne kadar **belde gençlerine mahalli oyun giysileri alınmasını** kapsamıyorsa da, amacı oyun ve spor olan bir faaliyete yardım yapılmasının bu fıkra hükmü çerçevesini zorladığı düşünülmektedir. Madde hükmü, belediyelere oyun ve spor için yardım ve katkıda bulunmak görevini vermiş, ancak zamanın şartlarına göre bunun şeklini belirlerken faaliyetleri kendisinin yapacağını ve organize edeceğini öngörmüştür. Zamanla oyun ve spor faaliyetleri yaygınlaşma eğilimi içine girmiştir. Bu oluşumla birlikte belediyelerin katkı biçimi değişikliğe uğramış, ancak hiçbir zaman ortadan kalkmamıştır. Ayrıca, bent hükmünde yer alan "işletmek" görevinin çerçevesi geniş anlamda düşünülmeli ve belde gençlerine mahalli-milli oyunlar için yapılan yardımın bu kapsam içinde yer alabileceği sonucuna varılmalıdır. Bu yardım da belediyenin bütçe ve imkânları ile sınırlıdır. Diğer yandan, alınan malzemeler belediye ayniyatına kaydedildiği, belirli bir oyun ekibine ait olmayacağı için beldeye hizmet açısından süreklilik faktörünü de taşımaktadır.

Bu açıklamalar karşısında (X) belediyesinin belde gençlerine oyun ve spor amacı ile yaptığı malzeme alımları için ödenen miktarın, 1580 sayılı Kanun'un 15/33. maddesine uygun olduğuna karar verildi.

Sayıştay 7. Dairesi; 24.10.1991 gün ve 7092-6 sayılı karar.

- **Belediye tahsilat makbuzları ile dernek ve klüplere yardım** toplanabilmesi mümkün değildir.

Sayıştay 8. Dairesi; 04.03.1993 gün ve 2739 sayılı karar.

- Belediye Kanunu'nun 117. ve Dernekler Kanunu'nun 61. maddesine aykırı olarak, (X) Vakfı adındaki Medeni Kanun hükümlerine göre kurulan **vakfa**, yine 1580 sayılı Kanun'un 70/4. maddesine aykırı olarak, belediye meclisine ait olan ödenek aktarma yetkisinin belediye encümenince kullanılarak ve sonuçta düşünülmeyen giderler tertibinden aktarma yapmak suretiyle **belediye bütçesinden yardım yapılması mümkün bulunmadığından**, sorumlularınca tazminine karar verildi.

Sayıştay 7. Dairesi; 30.04.1991 gün ve 7010 sayılı karar.

- 1580 sayılı Kanun'un 117. maddesinde, belediyelerin masrafları gösterilmiş olup, Türk Me-

deni Kanunu hükümlerine tâbi (X) vakfı ile (Y) vakfına ait telefonların tesis ücretlerinin belediye bütçesinden ödenebilmesine olanak bulunmadığından, ödemelerin sorumlularından tazminin tahsiline karar verildi.

Sayıştay 8. Dairesi; 21.11.1991 gün ve 8135 sayılı karar.

- Her ne kadar 1580 sayılı Kanun'un 19/6. ve Dernekler Kanunu'nun 61. maddesi hükümleri uyarınca kamu yararına çalışan derneklere mahalli idarelerce yardım yapılması mümkün ise de, **Türk Hava Kurumu'na yapılan yardımların bir kısmının** protokola dayanarak, belediye başkan yardımcısının talimatı ile **profesyonel bir spor klübü olan (X) klübüne** Belediye Kanunu ve Dernekler Kanunu hükümlerine aykırı olarak **aktarılması** sonucu fuzulen ödenen miktarın sayman, tahakkuk memuru ve protokolü imzalayıp talimatı veren belediye başkan yardımcısından müştereken ve müteselsilen tazminin tahsiline karar verildi.

Sayıştay 8. Dairesi; 24.06.1993 gün ve 2782 sayılı karar.

IX- Eğitim, Kurs ve Seminer Giderleri

- Belediye encümeni kararında belirtilen şartlarla (X) dershanesinin düzenlemiş olduğu bilgisayar programlama ve meslek kursuna katılan (Y) için adı geçen dershane tarafından düzenlenen faturaya istinaden **8 aylık bilgisayar kursları kayıt ve öğretim ücreti olarak belediye bütçesinden (Z) lira** ödendiği anlaşılmaktadır. Adı geçen ise, henüz kurs bitmeden belediyeden ayrıldığı, dolayısı ile encümen kararında belirtilen şartları yerine getirmede olduğu anlaşıldığından, **ödenen kurs ücretinin geri alınması gerekir.**

Sayıştay 1. Dairesi; 23.06.1992 gün ve 5451 sayılı karar.

- Belediye başkanının yapılacak olan belediye başkanları seminerine katılması için encümen kararı alınıp semineri düzenleyen şirkete ödeme yapılmasına karşın, bilahare adı geçen seminere katılmadığı gerekçesi ile ayrılan otel odası bedelinin kesilerek kalan miktarın belediyeye iade edilmesi nedeniyle, katılacağını belirtip katılma bedeli belediyece gönderilmesine rağmen, adı geçen seminere katılmamasını gerektiren zaruri durumu ispatlayıcı herhangi bir belge bulunmadığından, fuzulen ödenmiş bulunan otel konaklama ücretinin sorumlularından tazminin tahsiline karar verildi.

Sayıştay 2. Dairesi; 04.04.1991 gün ve 30215 sayılı karar.

- Eğitim faaliyetleri çok faydalı ve önemli olmakla birlikte, **kâr amacı ile kurulmuş** bulunan özel ve tüzel kişilerin düzenledikleri eğitim çalışmalarına katılan personele mevzuat gereği kurum bütçelerinden **ödeme yapılamayacağından, bu tür eğitim giderlerinin katılanlarca karşılanması** gerekmektedir.

Ancak bundan böyle de belediyelere eğitim hizmeti veren kamu kurum ve kuruluşları ile dernek ve vakıfların bu tür faaliyetleri, Bakanlığımızca her bakımdan desteklenmeye devam edilecektir.

Kamu kurum ve kuruluşları, meslek teşekkülleri, dernek ve vakıflar tarafından düzenlenen eğitim faaliyetlerine katılan görevliler için kurum bütçelerinden yapılacak ödemelerde Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği'nin 36. maddesinde belirtilen belgeler, görevlendirme yazısı, fatura, kurs ve toplantıya katılma belgesi ödeme evrakına eksiksiz olarak bağlanacak, **görevlilerin beraberinde götürdükleri eş ve çocukları ile yakınlarına ait giderler** kurum bütçelerinden ödenmeyecektir.

İçişleri Bakanlığı'nın 10.05.1996 gün ve Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü 756-22 sayılı genelgesi.

X- İhale Yasası'na İlişkin Hususlar

■ Belediyeye ait arsalar karşılığında 2886 sayılı Kanun kuralları uyarınca ihale açılmaksızın hal binası, sanayi sitesi, mezbaha, otogar, açık pazar yeri ve umumi tuvalet yaptırılması işinin, encümen kararı ile sermayesinin % 91'i belediyeye ait (X) şirketine verilmesi işleminde, anılan şirketin 2886 sayılı Kanun'un 71. maddesi uyarınca **iş yaptırılabilir bir kuruluş olduğu yolunda Maliye Bakanlığı'nca verilmiş bir belge bulunmaması nedeniyle mevzuata uyarlık görülmediğinden**, sanıklar belediye başkanı ile encümen üyeleri haklarında eylemlerine uyan Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesi uyarınca lüzumu muhakemelerine... **Danıştay 2. Dairesi**; E:1993/664, K:1993/2283 sayılı karar.

■ (X) Belediyesi'ne ait arsanın satışı için belediye meclisinden karar alınmadığı, satış işleminin 1164 sayılı Arsa Ofisi Kanunu'nun 8. maddesi uyarınca Arsa Ofisi'ne bildirilmediği, sözü edilen **arsaların satışı işleminde ihale mevzuatına uyulmadığı** anlaşıldığından, sanık belediye başkanı ve encümen üyelerinin lüzumu muhakemelerine... **Danıştay 2. Dairesi**; E:1977/1308, K:1978/156 sayılı karar.

■ (X) Belediyesince kat karşılığında kendi taşınmazı üzerinde yaptırılan ticaret merkezi inşaatının 2886 sayılı Kanun'un 44. maddesine aykırı biçimde **önceden ilgili Bakan'dan onay alınmadan "belli istekliler arasında kapalı teklif usulü" ile ihaleye çıkartıldığı** anlaşıldığından, sanık encümen başkan ve üyelerinin lüzumu muhakemeleri yolundaki il yönetim kurulu kararının onaylanmasına... **Danıştay 2. Dairesi**; E:1993/1982, K:1994/11 sayılı karar.

(Not: 2886 sayılı Kanun'un 44. maddesinde gerekli olan Bakan onayı, esasen belediyeleri bağlamamaktadır. 2886 sayılı Kanun'un 20., 44., 51/i, l, p ve 71. maddesi kapsamında bulunan belediyelerle ilgili ihalelerde Maliye Bakanlığı onayı yerine belediye encümeninden onay alınması yeterlidir. Nitekim bu husus, 1996/1 sıra sayılı Devlet İhaleleri Genelgesi'nin 18. mad-

desinde de açıklıkla belirtilmiştir. Uygulamada ve muhtemel inceleme ve soruşturmalarda Devlet İhaleleri Genelgesi takip edilerek def'i uygun olacaktır.)

- Sıhhi tesisat ve mutfak tesisatı onarım işi ile demirbaş eşya alımının **ayrı ayrı ihale edilmeleri gerektiğinden**, 2886 sayılı Kanun'un 2. maddesine aykırı biçimde **birlikte ihale edilmiş** olmakla, fazla ödenen % 25 müteahhit kârı ve genel gider karşılığı toplam (X) liranın sorumlulara ödettilmesi gerekir.

Sayıştay 8. Dairesi; 12.05.1992 gün ve 2601/15 sayılı karar.

- İhaleye ilişkin sözleşmede işin süresinin (X) takvim günü olarak belirlendiği ve bu sürenin hesaplanmasında **iklim şartları nedeniyle çalışılmayacak günler de dikkate alındığından**, çalışmaya uygun olmayan günler ve resmi tatil günleri için ayrıca süre uzatımı verilemez. **Sayıştay Temyiz Kurulu;** 15.10.1993 gün ve 23165 sayılı karar.

- 2886 sayılı Kanun'un bedel tahminini belirleyen 9/2. maddesinde, yapım işlerinde bu işler için kanunların verdiği yetkiye dayanılarak, ilgili dairelerce belirlenmiş birim fiyatlar bulunması halinde bunların uygulanacağı hükmü karşısında, sözü edilen bu yetkinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında 180 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 290 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve 3322 sayılı Kanun ile değişik 2.maddesi ile adı geçen bakanlığa verilmesi; yine 209 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 32. maddesi ile değiştirilen 41. maddesinde ise tüm kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin buna uymak ve uygulamakla yükümlü olduğunun belirtilmiş olması karşısında söz konusu edilen yapım işine ait **keşif özetinin Bayındırlık ve İskan Bakanlığı birim fiyatlarına göre hazırlanmaması sonucunda fazla yapılan ödemenin** tazmini gerekir.

Sayıştay 7. Dairesi; 28.04.1991 gün ve 7005 sayılı karar;

Sayıştay 6. Dairesi; 20.01.1994 gün ve 8537 sayılı karar.

- **Encümen kararı alınmaksızın yaptırılan taşıma ve satın alma bedellerinin bütçeden ödenmesi**, 2886 sayılı Kanun'un 13. maddesi uyarınca mümkün bulunmadığından, fuzulen ödenen miktarın tazminin tahsili gerekir.

Sayıştay 3. Dairesi; 14.04.1994 gün ve 997 sayılı karar.

- 2886 sayılı Kanun'un, 2990 sayılı Kanun ile değişik 28. maddesinin verdiği yetkiye dayanarak çıkarılan "2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nun 28. Maddesine Göre İhalelerde Uygulanacak Azami İndirim Miktar ve Oranları ile Uygun Teklifin Tercihinde Kullanılacak Kriter ve Usuller"i belirleyen tebliğin 1. maddesindeki hüküm karşısında, **kapalı teklif usulü ile yapılan ihalelerde** ihale komisyonları bu kriterlere göre oluşan **bedeli uygun** bedel olarak kabul etmek zorunda olduklarından, Kanun'un 29. ve 43. maddelerine dayanılarak ve bedelin uygun görülmediğinden hareketle işi yeniden ihaleye çıkartamazlar.

Sayıştay 3. Dairesi; 09.09.1986 gün ve 6210/4355 sayılı karar.

- **İhale komisyonlarının takdir yetkileri**, şartnamelerde belirtilen hususlarla **sınırlıdır**.
Sayıştay Daireler Kurulu; 02.05.1990 gün ve 765/1 sayılı karar.
- **Uygun teklifin kur'a ile belirlenmesinin** zorunlu olduğu hallerde isteklilerin tamamının kur'aya katılması gerekir.
Sayıştay 1. Dairesi; 31.07.1984 gün ve 984/43 sayılı karar.
- Pazarlıkla satın almada, **daha düşük teklif veren yerine daha yüksek teklif verenin tercihi** sonucu uğranılan belediye zararının tazmini gerekir.
Sayıştay 3. Dairesi; 18.06.1991 gün ve 146 sayılı karar.
- **Kesin teminatın çözülmesinde**, müteahhidin Sosyal Sigortalar Kurumu ile ilişiksizliğinin araştırılması gerekir.
Yargıtay 15. Hukuk Dairesi; 28.02.1983 gün ve K:1983/395 sayılı karar.
- İstisna sözleşmesinin bir türü olan inşaat sözleşmelerinde, **müteahhidin** kendi kusuru ile işi muayyen zamanda bitirmeyerek **temerrüde düşmesi nedeniyle sözleşmenin** iş sahibi tarafından **feshi** halinde, uyuşmazlığın kural olarak Borçlar Kanunu'nun 106-108. maddeleri hükümleri çerçevesinde çözümlenmesi gerekir.
Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu; 25.01.1984 gün ve K:84/1 sayılı karar.
- Belediye Temizlik İşleri Müdürlüğü emrinde kullanılmak üzere ihalesi yapılan sıkıştırılmalı çöp kamyonu yapımı işinin zamanında yerine getirilmemiş olması nedeniyle, şartname esaslarına göre belediye başkanı tarafından **sözleşmenin** tek taraflı olarak **feshedilmesine rağmen alınan teminatın gelir kaydedilmeyerek ilgiliye iade edildiği** anlaşıldığından, teminat tutarının sorumlularından tazminin tahsil edilmesi gerekir.
Sayıştay Temyiz Kurulu; 09.02.1993 gün ve 22931 sayılı karar.
- % 30 fazlası ile yapılan inşaatla ilgili olarak yapılan ödemelerde, **%10 müteahhit kârının ödenmesi** mümkün değildir.
Sayıştay 1. Dairesi; 05.05.1994 gün ve 5802 sayılı karar.
- (X) İnşaatı işinin, 2886 sayılı Kanun'un 63. maddesine aykırı olarak %30'undan fazlası ile tamamlanmasına karşın, **fazla için yapılan ödemenin sorumlularından tazminin tahsili** gerekir.
Sayıştay 4. Dairesi; 23.02.1993 gün ve 27648 sayılı karar.
- Devlet İhale Kanunu'na göre kiraya verilen **taşınmazlarda kira süresi ve sürenin uzatıl-**

ması konularında 6570 sayılı Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.

Danıştay 10. Dairesi; 14.12.1983 gün ve K:83/2597 sayılı karar.

XI- Taşıt Alımları, Lojman ve Haberleşme Giderleri

■ Sanıkların TANSA hizmetlerinde kullanılmak üzere bir adet pikabı, **önceden izin almadan ve ilan ve ihale de yapılmadan serbest piyasadan pazarlık suretiyle satınaldıkları** anlaşıldığından, Türk Ceza Kanunu'nun 230. maddesi uyarınca lüzumu muhakemelerine...
Danıştay 2. Dairesi; E:1993/927, K:1994/969 sayılı karar.

■ Sanıkların 237 sayılı Taşıt Kanunu'nun 5. ve 10. maddelerinde belirtildiği şekilde önceden alınmış **Bakanlar Kurulu kararı olmadan** ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda **belirtilen ihale usullerine de uymadan belediye adına binek otomobil aldıkları** anlaşıldığından, T. T. Kanunu'nun 240. maddesi uyarınca lüzumu muhakemelerine...
Danıştay 2. Dairesi; E:1992/1800; K:1993/186 sayılı karar.

■ Beldenin acil ihtiyacı nedeniyle **ihale usullerine uyulmak suretiyle iki adet minibüs alımından önce Bakanlar Kurulu'ndan izin alınmamasının, hizmetin bir an önce yerine getirilmesi amacına yönelik olduğu**, sanıkların bu alımla kendilerine veya üçüncü şahıslara menfaat sağlamadıkları gibi idareyi de zarara uğratmadıkları ... anlaşılmakla, T.C. Kanunu'nun 240. ve 237 sayılı Kanun'un 16. maddesi uyarınca il yönetim kurulu tarafından verilen lüzumu muhakeme kararının bozularak men muhakemelerine...
Danıştay 2. Dairesi; E:1993/637; K:1993/1330 sayılı karar.

■ Özel idarelerin ve belediyelerin **önceden alınmış Bakanlar Kurulu kararı olmadan** 237 sayılı Taşıt Kanunu kapsamına dahil **taşıtları satın almaları** halinde tazmine hükmedilemez.
Sayıştay Temyiz Kurulu; 04.01.1994 gün ve 23309 sayılı karar.

■ **Belediyeye hibe edilen araçların taşıt alım vergilerinin belediye bütçesinden ödemesi mümkündür.**
Sayıştay Temyiz Kurulu; 01.03.1994 gün ve 23379 sayılı karar.

■ **Yurtdışında çalışan bir vatandaş tarafından belediyeye hibe edilmek üzere olan araçla ilgili olarak, söz konusu aracın hibe işlemleri tamamlanmadan ve yurda getirtilmeden yurtdışındaki bakım ve onarım giderlerinin belediye bütçesinden ödenmesi mümkün değildir.**
Sayıştay 4. Dairesi; 02.02.1993 gün ve 27648 sayılı karar.

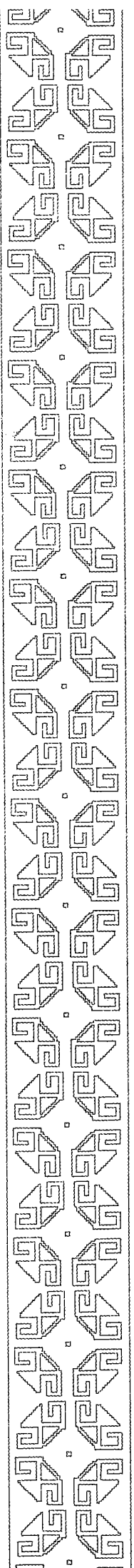
- **Belediye başkanlık konutu olarak daire kiralanmak** suretiyle kira bedelinin belediye bütçesinden ödendiği görülmüştür. 1580 sayılı Kanun'un 15. ve 117. maddelerinde, belediyelerin hangi hizmetleri ve hangi giderleri yapabilecekleri sayılmış olup, bunlar arasında başkanlık konutu kiralanması ve kirasının belediye bütçesinden karşılanabilmesine olanak sağlayan bir hüküm bulunmamaktadır. Ayrıca 84/8345 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren Kamu Konutları Yönetmeliği'nin 4. maddesinde, kimler için konut kiralanabileceği sayılmış olup bu maddede belediye başkanları sayılmamaktadır. Açıklanan sebeplerle yersiz ödemenin sorumlularınca müştereken ve müteselsilen tazminine karar verildi.

Sayıştay 2. Dairesi; 20.02.1992 gün ve 30401 sayılı karar.

- **Belediye lojmanlarının ortak kullanım alanlarına ilişkin elektrik faturasının belediye bütçesinden ödendiği** görülmüştür. 2946 sayılı Kamu Konutları Kanunu'nun 6. maddesinin (b) bendinin 3. fıkrasına göre, ortak kullanım alanları dahil konutun aydınlatma, elektrik, su, gaz, otomat gibi giderlerinin konut tahsis edilenler tarafından karşılanması gerektiğinden, anılan konutların ortak kullanım alanları için yersiz ödenen meblağın sorumlularınca tazminine karar verildi.

Sayıştay 6. Dairesi; 03.12.1991 gün ve 8141 sayılı karar.

Avrupa
Yerel
Yönetimler
Özerklik
Şartı

11/20

AVRUPA YEREL YÖNETİMLER ÖZERKLİK ŞARTI

ÖNSÖZ

İşbu Şart'ı imzalayan Avrupa Konseyi üyesi devletler.

Avrupa Konseyi'nin amacının üyeleri arasında ortak mirasları olan ideal ve ilkeleri korumak ve gerçekleştirmek için daha ileri bir birlik sağlamak olduğunu düşünerek,

Bu amacın gerçekleştirilmesinin yollarından birisinin idari alanda anlaşmalar yapmak olduğunu düşünerek,

Yerel makamların her türlü demokratik rejimin temellerinden birisi olduğunu düşünerek,

Vatandaşların kamu işlerinin sevk ve idaresine katılma hakkının Avrupa Konseyi'ne üye devletlerin tümünün paylaştığı demokratik ilkelere biri olduğunu düşünerek,

Bu hakkın en doğrudan kullanım alanının yerel düzeyde olduğuna kani olarak,

Gerçek yetkilerle donatılmış yerel makamların varlığının hem etkili hem de vatandaşlara yakın bir yönetimi sağlayacağına kani olarak,

Değişik Avrupa ülkelerinde özerk yerel yönetimlerin korunması ve güçlendirilmesinin demokratik ilkelere ve idarede ademi merkeziyetçiliğe dayanan bir Avrupa oluşturulmasında önemli bir katkı sağlayacağını düşünerek,

Bunun demokratik bir şekilde oluşan karar organlarına ve sorumlulukları bakımından, bu sorumlulukların kullanılmasındaki olanak ve yöntemler bakımından ve bu sorumlulukların karşılanması için gerekli kaynaklar bakımından geniş bir özerkliğe sahip yerel makamların varlığını gerektirdiğini teyid ederek,

Madde 1

Taraflar bu Şart'ın 12. maddesinde belirtilen şekil ve ölçüde kendilerini aşağıdaki maddelerle bağlı kabul edeceklerini taahhüt ederler.

I. BÖLÜM

Madde 2

Özerk Yerel Yönetimlerin Anayasal ve Hukuki Dayanağı

Özerk yerel yönetimler ilkesi ulusal mevzuatla ve uygun olduğu durumlarda anayasa ile tanınacaktır.

Madde 3

Özerk Yerel Yönetim Kavramı

- 1) Özerk yerel yönetim kavramı yerel makamların, kanunlarla belirlenen sınırlar çerçevesinde, kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel nüfusun çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve imkanı anlamını taşır.

- 2) Bu hak, doğrudan, eşit ve genel oya dayanan gizli seçim sistemine göre serbestçe seçilmiş üyelerden oluşan ve kendilerine karşı sorumlu yürütme organlarına sahip olabilen meclisler veya kurul toplantıları tarafından kullanılacaktır. Bu hüküm, mevzuatın olanak verdiği durumlarda, vatandaşlardan oluşan meclislere, referandumlara veya vatandaşların doğrudan katılımına olanak veren öteki yöntemlere başvurulabilmesini hiçbir şekilde etkilemeyecektir.

Madde 4

Özerk Yerel Yönetimin Kapsamı

- 1) Yerel yönetimlerin temel yetki ve sorumlulukları anayasa ya da kanun ile belirlenecektir. Bununla beraber, bu hüküm yerel yönetimlere kanuna uygun olarak belirli amaçlar için yetki ve sorumluluklar verilmesine engel teşkil etmeyecektir.
- 2) Yerel yönetimler, kanun tarafından belirlenen sınırlar içerisinde, yetki alanlarının dışında bırakılmış olmayan veya başka herhangi bir makamın görevlendirilmemiş olduğu tüm konularda faaliyette bulunmak açısından tam takdir hakkına sahip olacaklardır.
- 3) Kamu sorumlulukları genellikle ve tercihen vatandaşa en yakın olan makamlar tarafından kullanılacaktır. Sorumluluğun bir başka makama verilmesinde, görevin kapsam ve niteliği ile yetkinlik ve ekonomi gerekleri göz önünde bulundurulmalıdır.
- 4) Yerel makamlara verilen yetkiler normal olarak tam ve münhasırdır. Kanunda öngörülen durumların dışında, bu yetkiler öteki merkezi veya bölgesel makamlar tarafından zayıflatılamaz veya sınırlandırılmaz.
- 5) Yerel makamların merkezi veya bölgesel bir makam tarafından yetkilendirildiği durumlarda, bu yetkilerin yerel koşullarla uyumlu olarak kullanılabilmesinde yerel makamlara olanaklar ölçüsünde takdir hakkı tanınacaktır.
- 6) Yerel makamları doğrudan ilgilendiren tüm konulara ilişkin planlama ve karar alma süreçleri içinde, kendileriyle olanaklar ölçüsünde zamanında ve uygun biçimde danışılacaktır.

Madde 5

Yerel Yönetim Sınırlarının Korunması

Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz.

Madde 6

Yerel Makamların Görevleri İçin Gereken

Uygun İdari Örgütlenme ve Kaynaklar

- 1) Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hâle getirmemek koşuluyla, yerel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlarla uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla, kendileri kararlaştırabileceklerdir.
- 2) Yerel yönetimlerde görevlilerin çalışma koşulları liyakat ve yeteneğe göre yüksek nitelikli eleman istihdamına imkan verecek ölçüde olmalıdır; bu amaçla yeterli eğitim olanaklarıyla ücret ve mesleki ilerleme olanakları sağlanmalıdır.

Madde 7

Yerel Düzeydeki Sorumlulukların Kullanılma Koşulları

- 1) Yerel düzeyde seçilmiş temsilcilerin görev koşulları görevlerin serbestçe yerine getirilmesi olanağını sağlayabilmelidir.
- 2) Görev koşulları söz konusu görevin yürütülmesi sırasında yapılacak masrafların uygun biçimde mali tazminiyle birlikte, uygunsa, kazanç kaybının tazminine veya yapılan işin karşılığında ücret ve buna tekabül eden sosyal sigortalar primlerinin ödenmesine olanak sağlayacaktır.
- 3) Yerel olarak seçilmiş kişilerin görevleriyle bağdaşmayacak işlev ve faaliyetler kanunla veya temel hukuki ilkelere göre belirlenir.

Madde 8

Yerel Makamların Faaliyetlerinin İdari Denetimi

- 1) Yerel makamların her türlü idari denetimi ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda veya yöntemlerle gerçekleştirilebilir.
- 2) Yerel makamların faaliyetlerinin idari denetimi normal olarak sadece kanunla ve anayasal ilkelerle uygunluk sağlamak amacıyla yapılacaktır. Bununla beraber, üst-makamlar yerel makamları yetkili kıldıkları işlerin gereğine göre yapılıp yapılmadığını idari denetime tabi tutabileceklerdir.
- 3) Yerel makamların idari denetimi, denetleyen makamın müdahalesinin korunması amaçlanan çıkarların önemiyle orantılı olarak sınırlandırılmasını sağlayacak biçimde yapılmalıdır.

Madde 9

Yerel Makamların Mali Kaynakları

- 1) Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yet ileri dahilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır.
- 2) Yerel makamların mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacaktır.
- 3) Yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü, oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dahilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır.
- 4) Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır.
- 5) Mali bakımdan daha zayıf olan yerel makamların korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel makamların kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır.

- 6) Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır.
- 7) Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine hâlel getirmeyecektir.
- 8) Yerel makamlar sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir.

Madde 10

Yerel Makamların Birlik Kurma ve Birliklere Katılma Hakkı

- 1) Yerel makamlara yetkilerini kullanırken, ortak ilgi alanlardaki görevlerini yerine getirebilmek amacıyla, başka yerel makamlarla işbirliği yapabilecekler ve kanunlar çerçevesinde birlikler kurabileceklerdir.
- 2) Her devlet, yerel makamların ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacaktır.
- 3) Yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dahilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla işbirliği yapabilirler.

Madde 11

Özerk Yerel Yönetimlerin Yasal Korunması

Yerel yönetimler kendi yetkilerinin serbestçe kullanımı ile anayasa veya ulusal mevzuat tarafından belirlenmiş olan özerk yönetim ilkelerine riayetini sağlanması amacıyla yargı yoluna başvurma hakkına sahip olacaklardır.

II. BÖLÜM: Muhtelif Hükümler

Madde 12

Yükümlülükler

- 1) Her Akit Taraf, bu Şart'ın I.Bölümündeki paragraflardan en az 10 tanesi aşağıdakilerin arasından seçilmek üzere en az 20 paragrafı ile kendisini bağlı kabul etmeyi taahhüt edecektir:
 - Madde 2,
 - Madde 3, paragraf 1 ve 2,
 - Madde 4, paragraf 1, 2 ve 4,
 - Madde 5, - Madde 7, paragraf 1,
 - Madde 8, paragraf 2,
 - Madde 9, paragraf 1, 2 ve 3,
 - Madde 10, paragraf 1,
 - Madde 11
- 2) Sözleşmeye taraf olan her Devlet onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken, bu

Maddenin 1. paragraf hükümlerine uygun olarak seçtiği paragrafları Avrupa Konseyi Genel Sekreterine bildirecektir.

- 3) Herhangi bir Taraf Devlet, bu Maddenin 1. paragrafı hükümlerine göre Sözleşmenin henüz kabul etmemiş olduğu herhangi bir paragrafıyla veya paragraflarıyla kendini bağlı addedeceğini daha sonraki herhangi bir tarihte Genel Sekretere bildirebilir.

Sonradan kabul edilen bu tür yükümlülükler, böylece bildirimde bulunan Akit Tarafın onay, kabul veya tasvip işleminin ayrılmaz bir parçası addedilecek ve Genel Sekreterin bildirimi aldığı tarihten sonra geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk gününden başlamak üzere aynı etkiyi taşıyacaktır.

Madde 13

Bu Şart'ın Kapsayacağı Makamlar

İşbu Şart'ta yer alan özerk yerel yönetim ilkeleri Akit Tarafın ülkesinde mevcut bulunan yerel makamların tüm kategorileri için uygulanır. Bununla beraber her bir Akit Taraf, onay, kabul veya tasvip belgesini sunarken, bu Şart'ın yerel veya bölgesel makamların sadece hangi kategorileri için uygulanmasını öngördüğünü veya uygulama dışında bırakmayı öngördüğü kategorileri belirleyebilir. Avrupa Konseyi Genel Sekreterine daha sonra yapabileceği bildirimlerle, yukandakilerden başka yerel veya bölgesel makam kategorilerini de Şart'ın kapsamına dahil edebilir.

Madde 14

Bilgi Sağlanması

Her Akit Taraf bu Şart'ın hükümlerine uygunluk sağlamak amacıyla kabul ettiği mevzuat hükümleriyle aldığı öteki önlemler konusuna ilişkin tüm bilgiyi Avrupa Konseyi Genel Sekreterine iletecektir.

III. BÖLÜM

Madde 15

İmza, Onay ve Yürürlüğe Girme

- 1) Bu Şart Avrupa Konseyi üyesi tüm ülkelerin imzasına açık olacaktır. Onay, kabul veya tasvip işlemine tabi olacaktır. Onay, kabul veya tasvip belgeleri Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne tevdi edilecektir.
- 2) Bu Şart Avrupa Konseyi üyesi ülkelerden dördünün bu Şart'la bağlı olmayı kabul ettiklerini yukandaki paragraf hükümlerine uygun olarak daha sonra bildirmelerinden itibaren geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.
- 3) Bu Şart'la bağlı olmayı kabul edeceğini daha sonra beyan eden herhangi bir üye Devlet bakımından, bu Şart onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi tarihinden sonra geçecek üç aylık bir süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 16

Topraklara İlişkin Hüküm

- 1) Herhangi bir Devlet imzalama sırasında veya onay, kabul veya tasvip belgesini tevdi ederken bu Şart'ın uygulanacağı toprak ya da toprakları belirleyebilir.
- 2) Herhangi bir Devlet daha sonraki herhangi bir tarihte yapacağı ve Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne muhatap bir beyanla, bu Şart'ın uygulanma alanını beyanda belirleyeceği başka herhangi bir toprağı teşmil edebilir. Şart, bu tür topraklar için, bu beyanın Genel Sekreter'in eline geçtiği tarihten sonra geçecek üç aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.
- 3) Yukarıdaki iki paragraf çerçevesinde yapılan herhangi bir beyan, bu beyanda belirlenen herhangi bir toprak bakımından, Genel Sekreter'e hitaben yapılacak bir bildirim ile geri çekilebilir. Bu geri çekme, Genel Sekreter'in bu bildirimi aldığı tarihten sonra geçecek altı aylık süreyi izleyen ayın ilk günü yürürlüğe girecektir.

Madde 17

Çekilme

- 1) Herhangi bir Taraf, kendisi bakımından bu Şart'ın yürürlüğe girişini izleyen beş yıllık bir sürenin geçmesinden sonra, bu Şart'tan çekilebilir. Bu durumlarda, Avrupa Konseyi Genel Sekreteri'ne altı ay önce bildirimde bulunulacaktır. Bu tür çekilmeler, Taraf Devlet sayısının dörtten az olmaması koşuluyla diğer Taraf Devletler bakımından Şart'ın geçerliliğini etkilemeyecektir.
- 2) Yukarıda paragrafta belirlenen hükümler çerçevesinde herhangi bir Taraf Devlet, 12. maddenin 1. paragrafında öngörülen sayı ve tipteki paragraflarla bağlı olduğu sürece, Şart'ın I. Bölümünün herhangi bir paragrafından çekilebilir. Herhangi bir Taraf Devlet bir paragraftan çekilerek 12. maddenin 1. paragrafının gereğini karşılamayan bir duruma geliyorsa, Şart'ın kendisinden de çekilmiş sayılacaktır.

Madde 18

Bildirimler

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri:

- a) Her imzalamayı;
- b) Tüm onay, kabul veya tasvip belgelerinin tevdiini;
- c) Bu Şart'ın 15. madde hükümlerine göre her yürürlüğe giriş tarihini;
- d) 12. Maddenin 2. ve 3. paragraflarının hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirimi;
- e) 13. Maddenin hükümlerinin uygulanması çerçevesinde alınan her bildirimi;
- f) Bu Şart'a ilişkin diğer herhangi bir işlem, bildirim veya yazışmayı

Avrupa Konseyi üyesi Devletlere bildirecektir.

Yukarıdaki hükümleri kabul zımında gereği gibi yetkili kılınmış aşağıda imzaları bulunanlar işbu Şart'ı imzalamışlardır.

Avrupa Konseyi arşivlerinde saklanacak işbu Sözleşme, İngilizce ve Fransızca olarak ve her iki metin de aynı derecede geçerli olmak üzere, tek nüsha halinde 15 Ekim 1985 tarihinde Strasbourg'da düzenlenmiştir. Avrupa Konseyi Genel Sekreteri Avrupa Konseyi üyesi Devletlerin her birine bu Şart'ın aslına uygun suretlerini iletacaktır.

- Avusturya Cumhuriyeti
- Belçika Krallığı Hükümeti
- Kıbrıs Cumhuriyeti Hükümeti
- Danimarka Krallığı Hükümeti
- Fransa Cumhuriyeti Hükümeti
- Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti
- Yunanistan Cumhuriyeti Hükümeti
- İzlanda Cumhuriyeti Hükümeti
- İrlanda Hükümeti
- İtalya Cumhuriyeti Hükümeti

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun

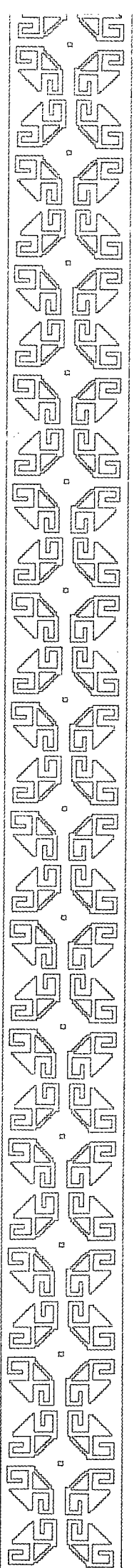
Kanun No : 3723 Kabul Tarihi : 08.05.1991

MADDE 1 - Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanan ve Türkiye tarafından 21.11.1988 tarihinde Strasbourg'da imzalanan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 12. maddesinin 1 numaralı fıkrasına göre,

- a) 2. ve 5. maddelerinin,
 - b) 3, 7 ve 8. maddelerinin 1 ve 2 numaralı fıkralarının,
 - c) 4. maddesinin 1, 2, 3, 4 ve 5 numaralı fıkralarının,
 - d) 6. maddesinin 2 numaralı fıkrasının,
 - e) 9. maddesinin 1, 2, 3, 5 ve 8 numaralı fıkralarının,
 - f) 10. maddesinin 1 numaralı fıkrasının,
- kabul edilerek onaylanması uygun bulunmuştur.

115

Konuya İlişkin Mevzuat

KONU YA İLİŞKİN MEVZUAT

- Amme Alacaklarının Tahsili Usulü Hakkında Kanun (6183 sayılı)
- Arsa Ofisi Kanunu (1164 sayılı)
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (08.05.1991 tarih ve 3723 sayılı)
- Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapılması Hakkında Kanun (8.6.1994 tarih ve 3996 sayılı)
- Belediye Kanunu (3.4.1930 tarih ve 1580 sayılı)
- Belediye Gelirleri Kanunu (26.5.1981 tarih ve 2464 sayılı)
- Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Tüzüğü (24.9.1990 tarih ve 20645 sayılı)
- Belediye Bütçe ve Muhasebe Usulü Yönetmeliği (19.2.1994 tarihli)
- Belediye Opera ve Tiyatroları Sanatkar, Mühassıs, Hizmetli ve Stajyerlerine Verilecek Ücretler Hakkında Kanun (29.7.1960 ve 37 sayılı)
- Belediyelere ve İl Özel İdarelerine Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun (2.2.1981 tarih ve 2380 sayılı)
- Belediyelerin, Belediyelere Bağlı Müessese ve İşletmelerin, Köy Tüzel Kişiliklerinin ve Tekel Genel Müdürlüğünün Bir Kısım Borçlarının Tahkimi Hakkında Kanun (22.5.1975 tarih ve 1902 sayılı)
- Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değıştirilerek Kabulü Hakkında Kanun (27.6.1984 tarih ve 3030 sayılı)
- Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında 3030 sayılı Kanun'un Uygulaması ile İlgili Yönetmelik (12.12.1984 tarih ve 18603 sayılı Resmi Gazete)
- Damga Vergisi Kanunu (488 sayılı)
- Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliği
- Devlet İhale Kanunu (2886 sayılı)
- Devlet Memurları Kanunu (657 sayılı)
- Döner Sermayeli Kuruluşlar İhale Yönetmeliği (4.8.1984 tarih ve 18479 sayılı Resmi Gazete)
- Emânet İşlere Ait Uygulama Yönetmeliği (6.7.1984 tarih ve 18450 sayılı Resmi Gazete)
- Emekli Sandığı Kanunu (5434 sayılı)
- Emlak Vergisi Kanunu (1319 sayılı)
- Finansal Kiralama Kanunu (10.6.1985 tarih ve 3226 sayılı)
- Fonlar İhale Yönetmeliği (3.8.1984 tarih ve 18478 sayılı Resmi Gazete)
- Gayrimenkul Kiraları Hakkında Kanun (6570 sayılı)
- Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (14.12.1983 tarih ve 190 sayılı)

- Harcırak Kanunu (6245 sayılı)
- Hayvan Sağlığı ve Zabıtası Kanunu (3285 sayılı)
- İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun (3152 sayılı)
- İçişleri Bakanlığı: Mülki İdare Amirlerinin Yararlanabilecekleri Kamu Fonları (Ankara, 1985)
- İçişleri Bakanlığı: Belediye Hesap İşleri Teftiş Rehberi (Ankara, 1992)
- İller Bankası Kanunu (13.6.1945 tarih ve 4759 sayılı)
- İmar Kanunu (3194 sayılı)
- İş Kanunu (1475 sayılı)
- Kamu Konutları Kanunu (2946 sayılı)
- Kamulaştırma Kanunu (2942 sayılı)
- Kurumlar Vergisi Kanunu (5422 sayılı)
- Muayene ve Kabul İşlemlerine Ait Yönetmelik (10.6. 1985 tarih ve 18780 tarihli Resmi Gazete)
- Muhasebei Umumiye Kanunu (1050 sayılı)
- Ölçüler ve Ayar Kanunu (3516 sayılı)
- Sayıştay Kanunu (832 sayılı)
- Sosyal Sigortalar Kanunu (4792 sayılı)
- Taşıt Kanunu (237 sayılı)
- Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun (7269 sayılı)
- Umumi Hıfzısıhha Kanunu (1593 sayılı)
- Vergi Usul Kanunu (213 sayılı)

İNDEKS

Anayasa: 17

Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şart'ı: 18,133-139

Belediye Bütçe Mevzuatı: 25-27,51,60,61,65,68,104,107,108,117

Belediye Bütçesi : 41-44, 104, 105, 114, 116, 117, 121, 123, 124, 128, 129

bütçe çağrısı: 49, 61, 106

bütçe denkliği: 56, 106

bütçe ilkeleri: 44, 106

bütçe kararnamesi: 56, 107

bütçe komisyonu: 58-59, 61

bütçe takvimi: 62

bütçe yılı: 45, 64, 65, 68, 93, 107, 108

bütçenin anlamı: 44

bütçenin görüşülmesi ve onayı: 26, 51, 58-62, 102, 107

bütçenin hazırlanması: 49-58

bütçenin uygulanması: 62-101

bütçeye ekli cetveller: 55-56

Belediye Gelirleri: 19-20, 60, 100-101, 104, 107, 108, 109

kiralamalar: 118-119, 128, 129

vergi cezası: 100-101

Vergi Usul Kanunu: 22, 100-101, 119

Belediye Giderleri: 60, 104, 108, 109, 117, 118, 121, 122, 125, 129

dernek ve spor kulüplerine ödemeler: 122-124

eğitim, kurs ve seminer gideri: 124-125

ilan ve basın gideri: 116-118, 121, 122

lojman gideri: 128-129

sigorta gideri: 117

sosyal sigorta kurumuna ödemeler: 23, 84, 94, 115, 116, 127

şirketlere ödemeler: 119-120

taşıt alım gideri: 128-129

tazmin, gecikme zammı ve para cezası: 64, 100, 114, 116, 120-121

temsil, ağırlama ve tören gideri: 121-122, 123

vakıflara ödemeler: 123-124

Belediye Hizmetleri: 42, 45-46, 47, 48

Belediye Organları: 33-37

belediye başkanı: 10, 21, 25, 31, 33, 35, 44, 45, 50, 58, 59, 61, 62-63, 68, 70, 76,

79, 83, 85, 87, 91, 92, 93, 101, 103, 104, 106, 107, 114, 115, 116, 117, 121,

122, 124, 125, 127, 129

belediye encümeni: 11, 21, 26, 32, 33, 44, 50, 58, 61, 63-64, 66, 68, 70-71, 75,

76, 78, 79, 91, 101, 105, 107, 114, 117, 120, 123, 124, 125-126

belediye meclisi: 11, 26, 30, 33, 34, 44, 48, 50, 58, 59, 60, 61, 68, 104-105,

107, 123, 125

Belediye personeli: 34-37, 114-115, 120, 124-125

Belediye - Sendika İlişkisi: 34-36

Belediye Yasaları: 18, 32-33

Bütçe Belge Düzeni: 118-119, 124-125

Bütçe Kesin Hesabı: 67-68, 105, 106, 108

gelir kesin hesabı: 67

gider kesin hesabı: 67-68

Bütçede Değişiklikler: 64-67, 105

aktarma: 64, 65, 66, 105

ek ödenek: 65, 66, 67, 105, 107

olağanüstü ödenek: 65, 66, 107

ödenek imhası: 66-67

öngörülmeven gider karşılığı: 66, 123

Bütçenin Denetimi: 101-108

dış denetim: 102, 106-108

ekonomik denetim: 102

etkinlik denetimi: 102

iç denetim: 102-103

kanunilik denetimi: 102, 103

performans denetimi: 102, 103

sayıştay denetimi: 31-32

Bütçenin Uygulanmasında Rol Alan Yetkililer: 62

ita amiri: 27, 62, 63, 64, 68, 70, 73, 91, 108, 113, 117, 121

sayman (hesap işleri müdürü): 21, 44, 49-50, 53, 61, 62, 63, 64, 68, 91, 106, 107-108, 113, 115, 116, 118, 123

tahakkuk memuru: 27, 62, 63, 64, 68, 108, 113, 114-116, 124

Büyükşehir Belediyesi : 9, 32, 37, 50, 54, 58, 59, 60, 61, 63, 68, 107

Büyükşehir - İlçe Belediyesi ilişkisi: 62, 99-100

Emanet Usulü: 89-94

emanet komisyonu: 91-93

taşaron: 91, 92, 93-94

Finansal Kiralama: 97-98

Gelir Bütçesi: 45, 50, 53, 55, 62, 106

belediye harçları: 55, 100, 101 .

belediye fonu: 54

belediye vergileri: 55, 100, 101, 106-107

genel bütçe vergi gelirleri payı: 22-23, 53, 54

harcamalara katılma payı: 55, 100, 101

özel yardım ve fonlar: 55, 106

vergi dışı gelirler: 55, 106

vergi gelirleri: 53-55

Gider Bütçesi: 45, 49, 50-53, 61, 106

cari harcamalar: 50-51, 106, 109

transfer harcamaları: 23, 51-52, 53, 55, 104, 107, 109

yatırım harcamaları: 51, 106, 109

İdari ve Mali Vesayet: 10, 28-29

İhale Bedeli: 71-77

keşif bedeli: 71, 87, 94, 126

tahmin edilen bedel: 71, 72, 73, 74, 75, 83, 84, 94

uygun bedel: 69, 75, 126

İhale İşlemleri: 21, 69-96, 125-128

ihale hazırlık işlemi: 71-74

ihale ilanı: 73-74, 77, 80

ihale ilkeleri: 69-70, 84, 106, 113, 127

ihale isteklileri: 73, 74, 79, 80, 81

ihale komisyonu: 70-71, 75-76, 95, 127

ihale onayı: 72, 76, 82, 83

ihale sözleşmesi: 74, 81, 82, 83, 85-87, 90, 126, 127

ihale şartnamesi: 71-72, 74, 78, 83, 84, 85, 86, 87

ihale teklifi: 74-75, 76-81

ihaleden çekilmek: 81

ihalenin yapılmaması: 76, 79, 85

ihalenin yürütülmesi: 84-87

yasak ve sorumluluklar: 95-96

İhale Teminatı: 75, 84-85

geçici teminat: 75, 84, 85, 86, 94, 127

kesin teminat: 84, 85, 94, 127

İhale Usulleri: 76-84

açık teklif usulü: 77, 80-81, 82, 95, 126

belli istekliler arasında kapalı teklif usulü: 76, 79-80

kapalı teklif usulü: 69, 71, 74, 75, 76, 77-79, 82, 125, 126

pazarlık usulü: 74, 75, 77, 79, 81-84, 95, 126, 127

yarışma usulü: 77, 84

İhale Usulüne Tabi Olmayan İşler: 87-94

İller Bankası: 22-23, 52, 53, 54, 55, 104, 107, 109

İmar İşleri: 70, 71, 98-100, 114

Kamulaştırma: 43, 98-100, 114

Mahalli İdareler Fonu: 22-23, 54

Mal ve Hizmet Alımları: 68-96

Merkezi Yönetim: 9, 11-13

Merkezi Yönetim- Yerel Yönetimler Mali İlişkisi: 34-35

Mülki Amirin Yetkisi: 26, 51, 60, 61, 65, 68, 105, 107, 108

Program Bütçe: 27, 45-49, 102

alt-program: 46, 65, 66, 67

faaliyet-proje: 46, 47-48, 64, 66, 108

program: 46, 65, 66, 108

Siyasal Katılma: 11, 12-13, 48

Verimlilik ve Tasarruf: 106

Yap-İşlet-Devret Modeli: 96-97

Yatırım Programı: 27, 37, 48-49, 50, 51, 55

Yönetimin Yeniden Düzenlenmesi: 11-13

